

Fabrikalardan makine sesinden
önce *İşçinin Sesi* gelecek
Yıl:16 Sayı:397

İŞÇİNİN SESİ

Gün örgütlenme ve
hazırlık günüdür!
25 Haziran 1990

BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ BİRLEŞİN KARKERÊN HEMÛ WELATAN YEKBIN BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ BİRLEŞİN KARKERÊN HEMÛ WELATAN YEKBIN BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ BİRLEŞİN KARKERÊN HEMÛ WELATAN YEKBIN

Özal, kırk yılda bir, doğru bir söz etmiş, "Türkiye'de iki dünya var" demiş

"Onların" kokuşmuş dünyasını yıkmak gerek!

Güncel ihtiyacımız, Türk-İş'te sendikal birliğimizi, bağımsız sendikaları, sendikasızları, işsiz işçi kardeşlerimizi de kucaklayarak pekiştirmek, tabandan fışkırttığımız sendikal demokrasiyle, fabrikalardan sokağa taşıracağımız daha militan, daha yığınsal eylemlerle nitel olarak güçlendirmek ve düşmana saldırımızı örgütleyip yönetecek bir illegal komünist partisidir. Yolumuzsa devrim!

Meclis, ne Yağcı'ların umduğu 141-142 değişikliklerini, ne de liberallerin umduğu kararname görüşmesini yapmadan tatile girdi. Zaten çalışırken de bir işe yaramadığı, tatile girdiğinin bile farkedilmemesinde kendini gösterdi.

Yasamayı tatile gönderen yürütme, böylece kendi iç hırlaşmalarını yaz sıcağında bir nebze olsun durultacağını sanıyordu. Ama, kopan tartışmalar, bu "tatilin" de ona zehir olacağını anlattı.

Kapışmaktan ve sahtekarlık yapmaktan yorgun düştüler

Semra Özal başbakan olur mu olmaz mı tartışması, özellikle ANAP içindeki hizip kavgasını, burjuvazinin kültür düzeyiyle uyumlu olarak azdırdı. Olurcularla olmazcıların kavgasında yalnız kaldığını gören Özal duruma müdahale ederek, "zaten olmayacaktı, ama bu sayede dostu düşmanı tanıdık" gibilerinden birşeyler söyledi. Böylece, kendi dostluk ölçütünün ne olduğunu da sergiledi.

Bu tartışmanın kaldırdığı toz dinmeye yüz tutmuşken, bu kez de hacca gideceklerin sayısının 55 binle sınırlı olduğu açıklandı. 120 bin hacı adayı arasında, önce bir "kim gidecek" tartışması koptu. Burjuvazi, bu soruyu, karayolundan hacca gidilmesini yasaklayarak, bu kez yalnızca resmi-özel havayolu şirketlerinin kasasını doldurmaya niyetli olduğunu göstererek yanıtladı. Bu gelişme karşısında, karayoluna bel bağlamış olan 70 bin hacı adayı, öfke içinde, önceden yatırdıkları milyarlarca lirayı geri istediler. Sokak eylemine girişenler de oldu.

Diyanet işlerinin hac işlerini örgütlemek üzere kurduğu Diyanet Vakfı ise, adayların ödediği paradan "masrafların kesileceği"ni söyledi. Toplanan para 300 milyar lirayı, bunun üç aylık faizi ise 31,5 milyarı buluyor. Öte yandan, Suudi Arabistan büyükelçiliğinden yapılan bir açıklamaya göre, diyanet işleri, bu yıl kota sınırlaması olduğunu *önceden* biliyordu. Belli oldu ki, işlettikleri paranın üstüne konacaklar, hiçbir yere gidememiş olan zavallı hacı adaylarından aldıkları anaparayı da "masrafları"(!) düşerek, dahası, belki de "taksitle" geri verecekler. Kasalarında biriken parayı ise herhalde dinci gericiliği finanse etmede ve örneğin Alevi köylerine cami diktirmede kullanacaklar.

Bu örnek, *Komünist Manifesto*'nun, burjuvazinin halkın dinsel inançlarını kârlı bir geçim kapısı yapma yeteneğine ilişkin yorumunun ne kadar doğru olduğunu bir kez daha gösterdi. Diyanet işleri başkanının istifası ise, bu durumun çok açık düştüğünü anlattı, yoksa yaptıklarından vazgeçtiklerini değil.

Devrimin her geçen gün daha yakına geldiğini gören ve kendi sömürü düzenini koruyabilmek için, geçerli gördüğü her yola başvuran burjuvazinin ahlaksızlık ve sahtekarlıkları burada bitmiyor. En son, Suudi Arabistan'da basılan ve Türkiye'de dağıtılan bir Kuran çevirisinde, Vakıa Suresi'ne, "sağcıların cennete gideceğini", "solcuların ise" cehennemde "içlerine işleyen bir ateş ve kaynar su içinde" yanacaklarına ilişkin cümleler eklemişler. (*Milliyet*, 7 Haziran 1990)

Cennet-cehennem derken, 12 Eylül döneminin biri subay biri siyasi polis olan iki uşağı daha bu dünyada cezalandırıldı. Siyasi poliste ve cezaevinde çok sayıda devrimcinin işkence ve eziyet görmesinde sorumluluk taşıyan Durmuş Aksen'le Muhsin Bodur'un ölümle cezalandırılmaları, öteki uşakların korkusunu pekiştirirken polis örgütü içindeki çelişkileri de su yüzüne çıkardı. Emniyet genel müdürü Necati Bilican ve İstanbul emniyet müdürü Hamdi Ardalı ile siyasi şube polisleri ve Ankara emniyeti birbirine girdi. Bodur'un cenazesinde siyasi polisler "intikam" sloganları attılar.

Faşizm döneminin akıl almaz terör, baskı ve işkencelerini, onlarca devrimcinin ölümü ve binlercesinin de sakat kalmasını hiçbir zaman unutmayacak olan emekçi halk, iki uşağın ölümünü, kısmi de olsa bir ferahlama duygusuyla karşıladı. Tam bu sırada gazeteler, İstanbul'da bir genç kızın, elinde patlayan bombayla öldüğünü yazdı. Liberaller bu fırsattan, komünistliği, devrimci hareketi, devrimi halkın gözünden düşürmeye ve Yağcı'ları methetmeye yönelik propaganda yaparak yararlanmaya çalıştılar.

Altan Öymen, 18 Haziran tarihli yazısında, " 'komünist'liğin, metot açısından, demokratik bir düzen içinde iktidara gelmek isteyen öteki partilerden ne farkı kaldı" dedi. Öymen'in yaklaşımına göre, Yağcı'lar "cici" komünist(!), devrimciler ise "terörist" hastalarmış

Komünistler yüzyılların kanlı sınıf mücadeleleri içinde yaşamın kendilerine çizdiği yolu izlerler. Terörü bir ilke düzeyine çıkartmazlar ve küçük burjuvazinin "bireysel terörist" uçuşlarını elbette benimsemezler. Ama devrimin ancak, "silahlı devrim görüşüyle eğitilmiş" yığınların ihtilalci eyleminin ürünü olabileceğini bilirler. Sınıf mücadeleleri tarihi, tarihi bırakın Türkiye burjuvazisinin devrimin *düşüncesine* gösterdiği tahammülsüzlük, kendi kaderini kendisi belirlemek isteyen Kürt halkına uyguladığı terör, binlerce devrimcinin cezaevlerinde yatması bile, bunu doğruluyor.

Amip gibi bölünmeler

Siyasal yaşamda bölünmeler son haftalarda daha da arttı.

ANAP'ın kurucu üyelerinden Veysel Atasoy partisinden istifa etti. Daha önce istifa eden ANAP bağımsızlarının bir hülle partisi kurup sonra da DYP'ye geçeceği söylentileri arttı. Demirel "yeşil ışık" yakıyormuş.

Bu arada Dalan'ın kurduğu partinin (DMP) 46 ilde örgütlendiği haberi yayınlandı. DMP, bu hızla giderse, öteki burjuva partileri için tehlike olabilir.

Bir gelişme de dinci gericilik cephesinden. İslam dünyasının en gerici tarikatlarından biri olan Nakşibendilerin en büyük kolu, Refah Partisi'nden desteğini çektiğini açıkladı. Tarikat şeyhi, yeni Nakşi parti kurmanın, "müslümanların boynunun borcu olduğuna, kurmazlarsa Allah'ın hesap soracağına" ilişkin bir de buyruk savurmuş.

Öte yandan, Sargın-Yağcı'nın "birleşik yağcı partisi"nin kurulmasının ardından, SHP'nin "DİSK"lilerinin başını çektiği bağımsızlar gurubunun bir kesimi, Halkın Emek Partisi'ni (HEP) kurdu. Nedense(?) *Milliyet*, Kürtlere HEP'i tavsiye ediyor. Yalçın Doğan, "Kürt sorununda en ileri adımın HEP'ten geldiğini" yazıyor. (*Milliyet*, 10 Haziran 1990) HEP, "Kürt sorununu Türkiye'nin bütünlüğü içinde" çözecekmiş. Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı üstüne birşey söylemiyormuş, "ama"(?), uluslararası ilişkilerde "halkların kendi kaderini tayin hakkını, her koşulda ve hiçbir ayrım yapmaksızın kabul edecek ve destekleyecek"miş! HEP'in tam da Kürtlerin bekledikleri parti olduğunu "ima etmek" için ne de çok çırpınıyorlar!

Yine *Milliyet*, aynı günlerde "DİSK canlanıyor" diye başlık atmasın mı! Ne tesadüf(?) değil mi? "Kürtlerin umudu HEP + işçinin umudu DİSK"! Amma senaryo ha! *Milliyet*, göle maya çalmada Hoca Nasreddin'i de geçti.

Bu arada, "Sosyalistlerin Birlik Partisi"nin Ankara'da kurultay topladığını, Aybar'la birlikte hareket eden başka bir ekibin de parti kurma hazırlıklarının olduğunu belirtelim ve başınız dönmediyse devam edelim.

Burjuva sağ ve tüm işçi dışı sol yelpazedeki böyle amip gibi bölünmeler, burjuvazinin, düzeni korumasının nesnel zorunlulukları ile, bunları yerine getirmenin siyasal olarak "imkansız"lıkları arasındaki çelişki içinde gelişiyor. Örnek çok.

Yaşam bir yandan, Kozakçıoğlu gibi azılı sömürge valilerine, "resmi dairelerde Kürtçe konuşulabilir" dedirtiyor. Am bir yandan da, "Kürtçenin silahsız propaganda aracı olarak kullanılmasına" karşı azgınca saldırıyorlar. Burjuvazinin, bilim adamı İsmail Beşikçi'yi Kürdistan üstüne araştırmalarından ötürü zindanda tutmaya çabalaması da bundandır. Bir başka örnek de orduya ilişkin. Bir yandan, bugünkü kapitalist dünyadaki eğilimleri, bilimsel-teknolojik ilerlemenin dayattıklarını dikkate alıyor ve Özal'ın ağzından "profesyonel ordu"yu savunuyorlar. Ama bir yandan da, koca bir toplumsal dinamit deposu olan Türkiye'de yaklaşan devrime karşı profesyonel ordunun "hafif" kalacağını görüyorlar. Ne şiş yansın ne kebap türünden bir formül geliştirmeye uğraşıyorlar.

Bütün bunlar, endüstri merkezlerinde Türkiye işçi sınıfının ve Türkiye Kürdistanı'nda Kürt halkının militan-yığınsal mücadeleyi yükseltmesiyle paralel gelişiyor. Bu ortamda, Özal'ın "devlet boşluğu" sorununa çözüm olarak düşündüğü formül, en nihayet geçenlerde resmen ortaya çıktı. Hazret, parlamentoyla da dengelenemeyecek güçte, "kadir-i mutlak" bir başkanlık sistemi istiyormuş. Liberaller, bu önerinin şefliğe, diktatörlüğe vardığını söylerken, Özal'ın destekçileri, bu öneriyle 1992'de sağın birleştirileceğine ilişkin sözler ediyorlar.

İşveren örgütleri de, son sıralarda "birlik" konusu üzerinde çok duruyorlar. TİSK başkanı Refik Baydur, ANAP ve DYP'nin "özveriyle" biraraya gelmesini istediklerini açıkladı. "Denenmiş olanların(!) koltuktan vazgeçmesini" öneren Baydur, böylece Demirel'e mesaj verirken, "aksi takdirde Türk politikası istikametini bulamaz" dedi. TİSK başkanı, uzun yıllardır ilk kez demecinde, "sanayicilerin de mecliste temsilcilerinin olması"nı savundu. Bu, varolan siyasal boşluğun içerdiği tehlikelerden ne kadar ürktüklerinin de göstergesi oldu. "İş başa düştü" diyorlar.

Bizi bu dünyadan komünist partisi ve devrim kurtarır!

Özal, geçenlerde doğru bir söz söylemiş, "Türkiye'de iki ayrı dünya var" demiş. (*Günaydın*, 17 Haziran 1990) Gerçekten öyledir. Türkiye'de, bir yanda, nüfusun ezici çoğunluğunu oluşturan bir emekçi dünya, emekçi ulus var. Bir de, azınlık olarak iyice göze batan parazit sınıf burjuvazinin dünyası var. Buraya kadar, hep onların dünyasından söz ettik. Biraz da *bizim* basit dünyamızdan söz edelim.

Bizim dünyamızın güncel ihtiyacı, Türk-İş'te sendikal birliğimizi, sendikasızları, işsiz işçi kardeşlerimizi de kucaklayarak çelikleştirmektir. Sendikal birliğimizi, tabandan fışkırtacağımız sendikal demokrasiyle, fabrikalardan sokağa taşıracağımız daha militan, daha yığınsal eylemlerle taçlandırmaktır. İhtiyacımız, düşmana eşgüdümlü, işbölümlü saldırımızı örgütleyip yönetecek bir siyasal örgüttür, illegal komünist partisidir.

Onların bu eski, çürümüş, bu yıkılası dünyasını darmadağın edip, *bizim* yeni dünyamızı kurmak için tek silahımız parti, izleyebileceğimiz tek yol devrimdir. Görevimiz, sorumluluğumuz bu kadar basittir.

Salih Can

İŞÇİNİN SESİ

Türkiye'den 4 kitap gönderilerek abone olunabilir. ☐ Yazışma adresi: PO Box 513, London N16 5QB, England ☐ Baskı: Multiline Systems Ltd. (TU) ☐ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme, ya da kısaltma hakkı yayın kurulunundur. Hiçbir yazı geri gönderilmez.

Sorunlarınızı sakın partiden saklamayın

Yoldaşlar merhaba,
Tamamen kendi zayıflığımdan dolayı, yapmamam gereken bir hareketi, istemeyerek de olsa, yaptım. Bunun ortaya çıkardığı birçok olumsuz sonuç oldu. Bir kere, psikolojik olarak bende moral bozukluğu meydana getirdi. Ayrıca, uzun süredir de merkez organa yazı yazmamı engelledi. Çünkü, her gün yazmaya niyet etmeme rağmen, bir türlü kendimi toparlayıp, sağlıklı bir yazı yazacak gücü bulamadım.

Her ne olursa olsun yazmam gerektiği bilinciyle kaleme sarılıp bu satırları yazarken, tüm bu eziklikleri hissettim.

Şahsımdan kaynaklanan bir yanlışı telafi edebilmek için, sorunumun çözümünü bireysel olarak bulmaya çalıştım. hiçbir yoldaşıma bunu aksettirmedim. Ne var ki, bu yanlış tutum, yanlış üstüne yanlış yapmamı adeta zorunlu kıldı. Sonuçta sorunun çözümü beni aştı, sorun partili yoldaşlarım tarafından da hissedildi. Yoldaşlarımın desteğiyle, sorunun ana çerçevesi ortadan kaldırıldı. Ancak meydana getirdiği tüm olumsuz faktörler, şahsımı rahatsız etmeye devam etti. Bundan sonra, bunun telafisi için yapacağım çalışmalardan kendimce tatmin olmadıkça, daha da devam edeceği kesin.

Olyın daha başında ben durumu partime, yani yoldaşlarıma açmış olsaydım boyutu bu kadar fazla büyümeden sorun kapanırdı. Hiçbir partili yoldaşın, partisinden gizli saklı birşeyi olamaz, olmamalı. En azından sekreter yoldaşa, bilmesi gereken herşeyi, en ince ayrıntısına kadar anlatmalı, hiçbir şeyi kendi bünyemizde saklı tutmamalıyız.

Ben bunu geç de olsa anladım. Diğer yoldaşlarımın, bu gerçekleri pratikte yaşayarak görmelerini istemediğim için, başımdan geçen bu tatsız olayı bir uyarı olarak anlatmak istedim. Belki bazı yoldaşlarım bunu zaten biliyoruz diyebilirler. Ancak bunu pratiğe de gerçekten aktarabiliyorlar mı? Önemli olan o. Çünkü, ben de öyle diyordum ama bunu pratiğe aktaramadım.

Özel sorunum düşüncesiyle, sorunu kendi kendime halletme yoluna gittim. Bataktan kurtulmak için debelenirken de battıkça battım. Ta ki partili yoldaşlarım durumu öğrenip ortak bir çözüm bulana kadar.

Bu olay bana gerçekten büyük bir ders oldu. Onun için siz yoldaşlarıma bunu aktarma gereğini hissettim. Tüm partili yoldaşlar, özel sorunlar dahil, her bilgiyi, en azından sekreterlerine, tüm ayrıntılarıyla anlatmalıdırlar. Çünkü bir komünistin yaşamında partiye güven, herşeyin başında gelmelidir. Ve sorunlarınızı anlatacağımız komünist de bunun bilincindedir.

Herkesin, değişik, kendince önemli, hatta sır gibi saklaması gerektiğini sandığı sorunları olabilir. Parti dışı yaşamda bu böyledir. Ama parti yaşamında hiçbir komünistin partisinden bir sırrı olamaz. Onun için, ileride yanlış algılamaya yol açabilecek durumlara fırsat vermemek için, partimize sonsuz güvenelim ve ondan saklayacak hiçbir şeyimizin olmadığına kendimizi inandıralım. Bir komünist için en güvenceli yer partisidir.

Komünist selamlarımla hoşçakalın.

Derya Deniz, İzmit

Hamza yoldaş yaşıyor

1980'in 25 Haziran günü, faşistler tarafından kurşunlanan Hamza yoldaş, canını devrim yolunda verdi. Yolumuz, onun ve öteki şehitlerimizin kanlarıyla sulandı. Böyle bir savaşım tarihine ve onların anısına, ancak uğruna öldükleri savaşımı göklere yükseltmek ve zafere götürmek yakışır. Şehitlerimizi devrim savaşında bayraklaştırıp, onların anısına ve bize yakışanı yapacağız.

ÖZVERİ TAARRUZU YAKLAŞIYOR

HAZIRLANIYOR MUSUNUZ YOLDAŞLAR?

14.Özveri Taarruzumuz, Türkiye örgütlerinde 22 Temmuz'da, yurtdışı örgütlerinde 5 Ağustos'ta başlıyor.

Önceden üstünde düşünülmüş, neler yapılacağı tasarlanmış, hazırlıklarına şimdiden başlanmış, başarılı bir özveri taarruzu, partimizi mali açıdan düzlüğe çıkarır. Partiyi düzlüğe çıkarmak değil, dağları aşmaya hazırlamak için,

Haydi yoldaşlar!

Taarruz hazırlıklarını hızla tamamlayalım!

EMEĞİN SİMGESİ

Baku'da haykıran ses,
Islıktık ağızlarda
Umuttuk gözlerde
Denizdik düşüncelerde

Parmak ile sayılmaz
Düşünme ile bulunmaz idik
sevdalarda yeşerdik
Düşüncede filiz verdik
Bir yumrukta birleşip
Partimizi kuralım
Düzene vuralım dedik

Yıldızlar altındaki yurdumuzda
acılar saklı
Dilleri tutulmuş
Umutları yitirilmiş
Sömürülen insanlar saklı

Yeşermek bilinçte
Tohum olup düşmek
Umut dolu maviliklere
Nazım'ın deyişiyle
"Sürmek bisikleti"

Parke taşlı yollarında ölmek
gerekirse
Islanmak siyah kurşunlar altında
Ama herşeye rağmen
Onurluca
Sımsıkı sarılıp koparmak yaşamı

Dillerimizde
Gözlerimizde ölülerimiz saklı
ışık olmuş bakıyoruz
Rüzgar olmuş esiyoruz

Entertiplerde
Tetiklerde saklı
Bir parçacık güneşimiz
Bir yudum suyumuz

İşçinin sesinde
Nasıra dönüşmüş elinde olmak
Esmek emekten yana
üretimden yana
Saban olmak bulutlarda
Toprağı besleyen yağmur olup
Düşmek geleceğe dünden ayrı

1920'ye dönüp
Taşımak savaşı
Karadenizi boğmak suda
Saklamak yüreklerde geçmişi,
Geleceğe işlemek düşünceyi

Yetmiş yılını gizledik tarihimize
Sessizliğinle
İsyanlarınla
Sende değil
Seni sömürenlerde
Adını kirletenlerde döneklik

Biz onurumuza, ismini
Denizlere toprağa çizdik
Yazdık gökyüzüne
70. yılında
Emeğin simgesi:
Türkiye Komünist Partisi

S.Dayan

Devrimci kamuoyuna bir duyuru

Yılmaz Güney ile birlikte geçen 10 yıllık beraberliğimizi, bir kitap halinde yazıya dökme çabası içindeyim.

Bu çalışma nedeniyle, özellikle 1974-1976 yılları arasında Ankara merkez ve yine 1976-1978 yılları arasında Kayseri merkez cezaevinde birlikte olduğum arkadaşlarımla, konuya ilişkin olarak kontağa geçmek istiyorum.

Son şeklini vermek istediğim çalışmamın olabildiğince gerçeğe sadık kalabilerek, kollektif bir özellik arzetmesi için; Yılmaz Güney ile birlikte aynı zamanı ve mekanı paylaştığım arkadaşlarımın yardımlarına olan gereksinimim gerçekten de büyüktür.

Bu bağlam içerisinde duyurumdan devrimci basın kanalıyla haberdar olabilecek arkadaşlarımın ilişkiteki adresim kanalıyla benimle kontağa geçmelerini ve olasıysa ellerindeki döküman ve fotoğraf türü malzemeleri adresime yollamalarını rica ediyorum.

Adresim:
Binali Akpınar
17, Rue Des Haies
75020 — PARİS — FRANSA

İzmit'te cumartesi saat 11'de eylem düzenlemek işçiden eylem kaçırmak demektir

İstiklal Marşına v ezana karş Enternasyonal ve ıslık

Sendika yönetimleri, hem bu eylemi düzenleyerek, işçilerin büyük basıncını biraz olsun savmak için, yığınsal eylem yapıyor geçinmek istediler, hem de eylemin gerçekten militan, coşkulu ve yığınsal olmasını bile bile engellediler. Eylemin saatinin abesliği, işçi sınıfının öfkesini burjuva legalitesine hapsetme çabalarının yoğunluğu, hedefi yalnızca hükümete çevirerek, düzeni temize çıkarma isteklerinin belirginliği vb. bunu çok açık gösterdi.

23 Haziran'da işçi yatağı İzmit'te, başını Selüloz-İş sendikasının çektiği, 5 sendikanın düzenlediği "işten atılmaları protesto ve grevci işçilerle dayanışma" eylemi yapıldı. Eyleme 10 bin civarında işçi katıldı. Saat 11'de yürüyüşle başlayan eylem, Anıt Meydanı'nda yapılan mitingde sendikacıların konuşmalarıyla son buldu.

Eyleme, Petrol-İş, Laspetkim-İş, Otomobil-İş, Özdemir-İş, Deri-İş, Belediye-İş gibi sendikalar flama açarak katılırken, Kürt solundan dergiler, *Yeni Demokrasi,* Devrimci Komünist Birlik, *Sosyalist Gençlik, İşçiler ve Politika* gibi sol guruplar ve "yükselt işçinin sesini" flamasıyla yoldaşlarımız da katıldılar.

Bazıları kasıtlı bile yapılmış olabilecek organizasyon bozukluklarından dolayı, coşkusuz bir havada geçen ve çok kısa sürede bitirilen eylem boyunca sendikacılar "hükümet istifa", "Çankaya istifa" gibi sloganlar attırdılar. Bir de "işçiler elele genel greve" sloganını attırmak zorunda kaldılar. Bunların dışındaki flama ve sloganlara izin vermek istemediler.

Otomobil-İş'in 18 Mart'taki İstanbul mitinginden bu yana İstanbul çevresinde yapılan ilk yürüyüş ve miting olması nedeniyle, bu eylem bazı gelişmeleri sergilemesi açısından öğretici oldu.

Her alanda alternatifsizliğin yaşandığı ülkemizde, iktidarından renk renk muhalefetine, tüm burjuva kesimlerin, büyük bir telaş içine girmeleri, sendikal alanda da yansımasını buluyor. İzmit eylemi, sosyal demokrat sendikacıların telaşını güzel yansıtan bir ayna oldu.

İzmit körfezi, toplu sözleşmelerde uyuşmazlık ve grev aşamasına gelen işyerleri sayısının hayli yüksek olduğu, büyük kavgalara gebe bir bölge. İşten atılmalar kapıda duruyor. İşçilerin tansiyonu yüksek. Eylem hazırlığında olan işçiler, sendikalarından da ciddi bir yaklaşım bekliyorlar. Eğer sendikalar sınıfın taleplerini karşılayamazlarsa, ki karşılayamayacaklar, ok gelip şendika yönetimlerini vuracak. İşçilerle sendika yönetimlerinin kapışmaları başladı bile.

Sendika yönetimleri, hem bu eylemi düzenleyerek, işçilerin büyük basıncını biraz olsun savmak için, yığınsal eylem yapıyor geçinmek istediler, hem de eylemin gerçekten militan, coşkulu ve yığınsal olmasını bile bile engellediler. Eylemin saatinin abesliği, işçi sınıfının öfkesini burjuva legalitesine hapsetme çabalarının yoğunluğu, hedefi yalnızca hükümete çevirerek, düzeni temize çıkarma isteklerinin belirginliği vb. bunu çok açık gösterdi.

Eylemle ilgili bilgi almak için İstanbul'da Otomobil-İş sendikasına gidenlere eylemin saat 14'te başlayacağı söylendi. Eylemin 11'de başlayacağı İzmit'ten öğrenildi. İzmit gibi bir yerde, cumartesi günü bu saatte "eylem" düzenlemek, eylemi öğlen işten çıkacak işçilerden kaçırmak demektir. Eylem işçiden kaçırıldı.

Eylemin başlangıcında yoldaşlar "yükselt işçinin sesini" flamasını açınca, Petrol-İş'ten olduğu tahmin edilen yetkililer "flamanızı kaldırın, burada öyle flama taşıyamazsınız" diye yoldaşlarla tartıştılar. Flama kısa bir süre kapandı ve tekrar açıldı. Aynı yetkililer bu kez polislerin yoğun olduğu, alan girişinde, provokatör bir tavırla, "flamanızı yırtar, sizi de dışarı atarız" türünden tehditler savurdular. Provokasyona yol vermemek için yoldaşlar kısa bir süre flamayı yine kaldırdılar, az ileride tekrar açtılar. Uzun tartışmalardan sonra flama açık kaldı.

Yürüyüş sırasında yoldaşların attıkları "yükselt işçinin sesini", "işçiler birleşin iktidara yerleşin" sloganları geniş işçi yığını tarafından da atıldı. Eylemin yöneticileri, işçilere yabancı(!) sloganlara katılmayın diye sık sık anons yapıp, bunların yerine "hükümet istifa" gibi sloganlar attırmaya çalıştılar. İşçiler, asıl bu sosyal demokrat sendikacıların kendilerine yabancı olduğunu çok iyi anladılar. Devrimci sloganlar işçileri de sarmaya başlayınca yetkililer, bu kez de mitingi apar topar bitirmeye çalıştılar.

Sendikacılar konuşmaya başlayınca, zaten işçiler ilgisiz davranmaya başlamışlardı. Sınıfın talebi militan eylemdi. Böyle frenli ve kötü organizasyonlu bir eylemle karşılaşınca işçiler eylemin sonunu beklemeden dağılmaya başladılar. Yarın, sendikacılar mitingin coşkusuz geçmesini işçilere yüklerlerse hiç şaşırmayalım. Oysa kendileri coşkuyu boğmak için var güçle uğraştılar.

Dahası da var. Kürsüden İstiklal Marşı okunacak diye anons yapıldı. Tam bu sırada ezan sesi duyuldu. Ezanın bitmesi beklenirken, işçilerden, protesto ıslıkları ile birlikte Enternasyonal yükselmeye başladı. Sendika yöneticileri İstiklal Marşını söyletemeden alanı tek ettiler.

İşçi sınıfı ciddi örgütlenmiş, militan eylem istiyor. Kabaran öfkesiyle işçi sınıfı burjuvaziye ve onun uzantılarına bu mitingde nasıl Enternasyonal'le cevap verdiyse, yarın da ülkenin her fabrikasında, her sokağında kızıl bayraklarını dalgalandıracak, devrimi zafere ulaştıracaktır.

Ferhat İşbilir, İstanbul

Genel hizmet ve çimento işkollarında çalışan

İşçi arkadaşlar, dikkat!

Belediye işçilerinin İstanbul sözleşmesiyle elde ettikleri maddi kazanımların etkisi, tüm emekçi kesimlere dalga dalga yayılıyor. Örneğin, Tekgıda-İş'in Marsa'da imzaladığı sözleşmeyle, 575 bin lira dolayındaki ortalama ücret, 1 milyon 598 bine yükseldi. İstanbul'da Gripin işyerinde ise, sözleşme öncesi 570 bin lira olduğu belirtilen ortalama ücret, Petrol-İş'in imzaladığı yeni sözleşmeyle 1 milyon 920 bine ulaştı.

Ancak, işçilerin sözleşme sonuçlarını hararetli tartışmalarının da yansıttığı üzere, bu ücretler, örnek olarak seçtiğimiz bu işkollarında, nitelikli işgücünün değerini elbette yansıtmıyor. Hele, işçinin alım gücünün, doludizgin yol alan enflasyonla birlikte nasıl sürekli düştüğünü ise, hiç anlatmıyor. Yine de bunlar, Belediye-İş-in başarısının, öteki emekçi kesimleri olumlu etkilediğini görmemize engel olmamalıdır.

Olumlu etki yayılıyor ama...

Örneğin, Öğretim Elemanları Derneği, öğretim üyelerinin ücretlerinin, temizlik işçilerinin yeni sözleşmeyle eriştiği ücret düzeyi "gözönüne alınarak" yeniden belirlenmesini istedi. Ankara'da 16 oda, birlik ve dernek yönetimi, en düşük memur maaşının 1 milyon 600 bin lira olmasını istedi. (*Milliyet,* 18 Haziran 1990)

Bir süredir, sendikal mücadelede, Şükran Ketenci'nin yerinde deyimiyle "arazi olmuş" olan Türk-İş yönetimi bile kelleyi kaldırdı. Türk-İş genel eğitim sekreteri Mustafa Başoğlu, işverenlerin bir toplantısında, "geçmiş 10 yılda siz çok kâr ettiniz, biz az aldık, 1990-1991 yılında, hatta 1992'de kârınızı da işçi ücretlerine ilave ederek, *kârsız* bir devreyi kapatmayı göze alacaksınız, başka çaremiz yok" biçiminde konuştu. (*Günaydın,* 17 Haziran 1990)

Ancak, burjuvazinin de son gelişmeleri değerlendirdiğini gözardı etmemeliyiz. MESİS adlı işveren sendikasının yöneticisi Mümin Erkunt'un "kanımca bu yıl yapılan toplu sözleşmeler bir saatli bombadır, tesiri bakımından Güneydoğu'da yaşanan hadiselerden çok daha vahimdir" demesi, Maliye Bakanlığı yetkililerinin işçileri "zam bilincine sahip olmamakla"(!) suçlaması, Özal'ın "ayağını yorganına göre uzatmaktan" söz etmesi vb., işverenlerin işçilere karşı yeni hinlikler tezgahlamakta olduklarının işareti sayılmalıdır.

Uyanık olalım

İstanbul belediyesinin SHP'li yönetiminin hesabı, sözleşmeyle gelen yüzmilyonlarca liralık mali yükü devletin sırtına yıkmaktır. Sosyal demokratlar, bir yandan sözleşmeyi "işçi dostu"(!) görünmede kullanmayı tasarlarken, bir yandan da, "hükümet para verirse ne âlâ, vermezse teşhir ederim, işçi ücretlerinin ödenmesini geciktiririm, başta geçici işçiler olmak üzere, işçi çıkartırım" diye düşünüyorlar. Öte yandan ANAP'ın, SHP'li belediyeleri kaynaksız bırakmak gibi uygulamaları olduğunu biliyoruz.

Bu durumda, belediye işçileri, "ücretlerin ödenmemesi, aylarca geciktirilmesi", dahası "yığınsal işten çıkarmalara gidilmesi" gibi gelişmelere karşı militan mücadeleyi yükseltmeye hazırlıklı olmalıdırlar. İstanbul belediyesinin bakım-onarım şirketi İSBAK'ın, sözleşmenin imzalanmasıyla birlikte 12 işçiyi işten çıkarması ve 170 kişilik bir liste de hazırlamış olması, bunun ilk işaretidir. Öte yandan, sözleşme görüşmeleri süren, Ankara gibi belediyeler daha şimdiden mızıkçılık yapmaya başladılar. Ankara Belediyesi, Belediye-İş'in istemlerini "astronomik rakamlar" olarak yorumluyor, "sürekli yapılabilir ücret" gibi saçmalıklardan söz ediyor. Belli ki, sözleşmeyi düşük zamlarla bağlamak niyetindeler.

İşkolu standardını hedefleyelim

Tam da burada, yeri gelmişken, işçi arkadaşlara, bir hatırlatmamız olacak:

Belli bir işgücünün değeri, o iş nerede yapılırsa yapılsın aynıdır, değişmez. Yani, belediye işkolunun herbir iş kategorisi için, İstanbul'da bir tür, Ankara'da ya da Cihanbeyli'de başka bir tür "değer" saptanmaz. Yaşam, belediye işçilerine, İstanbul'da eriştikleri sözleşme standardını ve ücret düzeyini, *tüm öteki belediyelere "teşmil" etme, bir işkolu standardı* oluşturma görevini dayatıyor. Önümüzdeki sözleşmelerde, mücadele bu yönde yoğunlaştırılmalıdır.

Bu sorunun ne kadar yakıcı olduğu, Çimse-İş sendikasının, özel sektördeki 22 ve kamu sektöründeki 21 fabrika için ayrı ayrı imzaladığı iki sözleşmeden görülmektedir. Nisan ayında imzalanan sözleşmeyle, *özel sektördeki* çimento işçilerinin brüt 400 bin lira olan ortalama ücreti 1 milyon 475 bine çıkmıştı. Haziran ayında, Kamu-İş'le Çimse-İş arasında imzalanan kamu sözleşmesinde ise, taban ücret 550 bin olarak benimsendikten sonra, altı aylık kademeli zam yapıldı, *kamuda* brüt ortalama ücret 1 milyon 88 bin lira düzeyinde gerçekleşti. (*Günaydın,* 13 Haziran 1990) Yani şimdi, kamu sektörü çimento işçisinin ortalama ücreti, özel sektörde çalışan ve *aynı işi* yapan sınıf kardeşinin aldığı ücretten yaklaşık 400 bin lira *daha azdır.* Öteki sosyal haklarn azlığı da cabası!

Şimdi çimento işçisi, Çimse-İş yönetimine soruyor: Bu ne kepazeliktir? Böyle sendika yönetimi çimento işçisi için zuldür! İşçi komiteleri kurarak sendika-içi demokrasiyi tabandan yükseltmek, militan işçi liderlerini başa getirmek kaçınılmaz gerekliliktir!

Salih Can

İŞYERİ KOMİTELERİ

Tabandan fışkıran sendikal demokrasi

İşçi sınıfımızın çeşitli istemleri var. O, bunları elde etmek için kararlı tutum alma, militan eylem koyma vb. gereklilikleri de çok iyi görüyor. Gelgelelim, sendikal örgütlenmede tıkanıklıkla karşı karşıya geliyor, söz ve karar sahibi olabilmek için kanallar inşa etmeye çalışıyor. Bu kanalların başında, işyeri komiteleri geliyor.

İşyeri komiteleri, işçinin insiyatifinin ve yaratıcılığının önünü açmaya yönelik, kendileri başlıbaşına insiyatif ürünü, yaratıcı girişimlerdir. Bunların önünü açacakları yığınsal, örgütlü insiyatif, sendikaları ilerletici bir tutumla birlikte boşaldığı zaman, sendikal hareket, bir devrim geçirir, önünde durulmaz bir güce erişir.

Nurten Keskin

Bugün işçi sınıfı içinde boy vermekte olan, bu nedenle tüm sol kesimlerde harıl harıl tartışılan çok önemli bir olgu var: İşçiler fabrikalar düzeyinde, işyeri komitelerinde örgütlenmek istiyorlar ve örgütleniyorlar. Bu o kadar önemli ve güzel bir olgu ki, eğer dar, bencil, hileci, küçük burjuvaca hesaplara alet edilip boğulmazsa, işçi sınıfının çıkarlarına uygun yönde gelişir, ilerlerse, sendikal örgütlenme alanında devrim yaratabilir.

Soldaki tartışmalarda bu örgütlenmelerin adına herkes birşey diyor. Komite, komisyon, konsey vb. Muhalefet sözcüğünü ada ekleyenler de var. Gerçekte adının ne olduğu çok önemli değil. Doğmakta olan örgütlenme, boy verdiği ölçüde, adını da kendisi yerleştirir.

Bu tip örgütlenmelerde, gerek ad, gerekse biçim konusunda ahkam kesmek, detaylı reçeteler sunmak komünistlerin, devrimcilerin yapacağı iş değildir. Doğmakta olan bu örgütlenmelere, sınıf içinde daha çok işyeri komiteleri dendiği için biz de öyle diyeceğiz. Ve bu yazımızda, ortaya çıktığı kadarıyla işyeri komitelerinin ne olduğuna, işçi sınıfının bu örgütlenmelerle hangi ihtiyacı karşılamayı amaçladığına, sendikaların tutumuna ve bunlar üzerine yapılan küçük burjuvaca, hileci hesaplara değineceğiz.

Hangi ihtiyaçtan doğan nasıl bir örgütlenme

Bugün doğmakta ve tartışılmakta olan işyeri komiteleri, adı üstünde, işyerinde işçilerin, legal, açık, tüm işçileri kucaklayan, demokratik sendikal taban örgütlenmeleridir.

Bunların arasında, sendikaların dışında olanlar da var, içinde olanlar da var, sendikaların kendisi tarafından örgütlenenler de var. Bu yelpaze, aynı zamanda gelişmenin ne yöne olduğunu, işçi sınıfının neyi hedef aldığını da çok güzel gösteriyor. İşçi komiteleri, burjuva yasaları ve sendika bürokratları nedeniyle, şimdilik yer yer sendikaların dışında bile kalsalar, gidiş yönü ve hedeflenen işlev olarak sendika-içi, sendikal örgütlenmelerdir.

Böyle deyince, yalnızca ekonomik mücadeleyle sınırlı kaldıkları anlaşılmamalıdır. Elbette sendikal örgütler ağırlığıyla ekonomik mücadele yürütürler ama onları bu çerçevede sınırlamak, yaşamdan kopuk, sendikalist-oportünist bir yaklaşım olur. Sendikaların da siyasal işlevleri, görevleri, eylemleri olmalıdır ve vardır. İşyeri komiteleri için de bu böyledir.

Öte yandan bu örgütlenmeler, sendikal demokratik doğaları gereği, elbette çeşitli siyasal guruplardan, çeşitli görüşlerden işçileri içlerinde barındırırlar. Ancak işçi tabandan fışkıran örgütlenmeler oldukları için, daha çok öncü işçileri kapsarlar. Sendika üst yönetimleri düzeyinde olabildiği gibi, bilinçli gericiler ve faşistler komitelerde kolay kolay yer alamazlar. Nitekim bugüne kadarki uygulamalarda bunun tek bir örneği görülmemiştir.

Sendikal taban örgütlenmeleri olarak işyeri komitelerini, yaşam büyük bir şiddetle dayatmaktadır. İşçi sınıfımızın çeşitli istemleri var. O, bunları elde etmek için kararlı tutum alma, militan eylem koyma vb. gereklilikleri de çok iyi görüyor. Gelgelelim, sendikal örgütlenmede tıkanıklıkla karşı karşıya geliyor, söz ve karar sahibi olabilmek için kanallar inşa etmeye çalışıyor.

İşyeri komiteleri, işçinin insiyatifinin ve yaratıcılığının önünü açmak açısından çok önemli bir ihtiyacı gidermeye yönelik, kendileri başlıbaşına insiyatif ürünü, yaratıcı girişimlerdir. Bunların önünü açacakları yığınsal, örgütlü insiyatif, sendikaları ilerletici bir tutumla birlikte boşaldığı zaman, sendikal hareket, önünde durulmaz bir güce ulaşır.

Şimdi öznel ve nesnel yanları olan ve tabanın insiyatifini tıkayan engellere kısaca bir göz atalım.

Bugün sendika yönetimleri ve bürokrasisi bir yanda duruyor, fabrikalardaki koca işçi yığınları öte yanda duruyor. Bu ikisi arasında tabanın denetimine yarayacak bir köprü kurulmasının, tabanın söz ve karar sahibi olmasının başlıca mekanizması, iki yılda bir yapılan kongrelerdir. Bu kongrelerde de, sonucu etkileyen çeşitli hileler, oldu bittiler yapılmaktadır. Bu bir yana, işçi taban şube düzeyinde sözünü geçirse, şubenin yetkisizliğiyle karşılaşmaktadır.

Öte yandan, bir sürü sözleşmede, işyeri temsilcisinin sendikal çalışma yapma olanağı komik ölçülerde sınırlıdır. İşyeri temsilcileri bu sınırlı olanaklarla binlerce işçinin istemlerinin ne olduğunu öğrenmeye bile yetişemezler. Dahası da var. Şube yönetimleri sendika temsilcileri, istediği gibi atayıp, istediği gibi görevden alabiliyor. Son örneğini Sasa'da gördüğümüz gibi, temsilci, sendika yönetimini değil de işçileri gerçekten temsil ederse, onların istemlerini dile getirirse bu kez de görevden alınmaktadır. Nitekim son aylarda, işçilerle sendika yönetimleri arasındaki sorunların odak noktalarından biri budur.

İşçiler sendika yönetimlerine diyorlar ki, madem yasalara göre temsilcilerimiz atanmak zorunda, temsilci atanmadan önce biz bir seçim yapalım, size kimleri istediğimizi söyleyelim, siz de mevzuat gereği o kişileri atayın. Böyle bir demokrasi istemini taban dayatıyor. Ancak, sorun bununla da bitmiyor.

Geçen yıl eylül ayında bir yoldaşın yine Sasa'dan bir işçiyle yaptığı röportajda dile getirildiği gibi, temsilciler sayıca da yetersizdir. Örneğin, 4 bin 500 işçinin çalıştığı işyerinde, 5 tane sendika temsilcisi var. Yasa da zaten en fazla 8 taneye izin veriyor. 4 bin 500 işçinin istemlerine sözcülük etmek, bunların peşini kovalamak vb. 5, haydi diyelim 8 kişinin sırtına biniyor. 5 kişilik şube yönetiminin de işçiden yana olduğunu ve yalnızca bir işyeriyle gerçek anlamda uğraştığını varsaysak bile etti 10-13 kişi.

Daha başka sorunlar da sayılabilir. Yasalardan, sendikaların anti-demokratik tüzüklerinden ve aynı zamanda sendikacıların işçiden korkan, bürokratik, kendi çıkarlarını gözeten tutumlarından vb. kaynaklanan bu sorunların hepsi aynı ihtiyaca işaret ediyor ve bu da komiteleşmeyi gündeme getiriyor. Fabrikalardaki işçilerin aralarında örgütlenerek, temsilcilerini seçerek, sendikal örgütlenmeyi tabana indirmeleri ve böylece de söz ve karar sahibi olmanın mekanizmasını aşağıdan yukarı doğru yerleştirmeleri.

Bugünkü somut örneklerin de gösterdiği gibi, işçi komiteleri geliştikçe, bunların etkileri aşağıdan yukarı doğru adım adım yol alacaktır. İşçi sınıfı bu sorunu geneliyle çözdükten sonra sıra şubelere gelecek, bu kez, şubeler görevden alınır mı, alınmaz mı, o tartışma bastıracak. Derken baskı, şubelerden merkezlere, genel ve en genel merkezlere kadar uzanacaktır.

Zaten sendika yönetimlerinin felç olması bundandır. Alttan doğru bir dalga üstlerine geliyor. Fiilen temsilcinin seçim hakkı bir sürü yerde dayatıldı, yasalardan dolaşarak uygulanıyor. Komiteleşme yaygınlaşıyor. Bu, kimi sendikada tüzük değişikliği bile getirdi.

Şimdilik sendika yönetimlerini rahatlatan şey, zaten şubenin de yetkisinin pek olmamasıdır. Onun için işyeri komiteleri ve seçimli temsilci uygulamaları karşısında, buyursunlar yetkisiz alanda oynasınlar diye düşünüyorlar. Ama bu rahatlığın uzun sürmeyeceğini de çok iyi biliyorlar. Sürecin bir noktasında sıra şube yönetimine, şube yönetiminin yetkileri konusuna gelecek. Derken sendika olağanüstü kongresi, tüzük değişikliği gerekecek. Bu örgütlenmeler sendikaların içinde, hatırı sayılır bir yaygınlık kazandığı zaman şubelerin bileşimi değişmiş, kongre ayak oyunları en azından sınırlandırılmış demektir. Bu mutlaka kongreye yansır. Yani, gerçekten de, tabandan bir dalga, kabara kabara, sendika yönetimlerinin üstlerine doğru yükseliyor.

Sendikaların tutumu

Bazı sendikalarda, işyeri komitelerine olumlu bir yaklaşım beliriyor. İşçi sınıfından yükselen ses, duymak isteyenlere kendini duyuruyor. Bunların en başında, oldukça yaygın komiteleşmesiyle Belediye-İş'in bazı parçaları geliyor.

Kristal-İş de son genel kurulunda bu doğrultuda tüzük değişikliği yaptı. Kristal-İş'in açıklaması şöyle:

"Sendikamızın 10. Olağan Genel Kurulunda Anatüzüğümüzde yapılan değişiklikler Bakanlıklar tarafından yapılan idari denetim sonucunda Sendikalar Kanunu'na ve Dernekler Kanunu'na uygun bulundu.

"Yapılan idari denetim sonucunda istişari nitelikli işyeri sendika birimlerinin (komitelerin) ve kurulların oluşturulmasının yasaya uygun olduğu tesbit edilmiştir.

"Tüzüğümüzde yapılan bu değişiklikle sendikal demokrasi yönünde önemli bir adım atılmış oldu. İşyeri birimlerinin Bakanlık tarafından da yasaya uygun görülmesi önemli bir kazanım oldu." *(Kristal-İş dergisi, Ocak-Şubat 1990)*

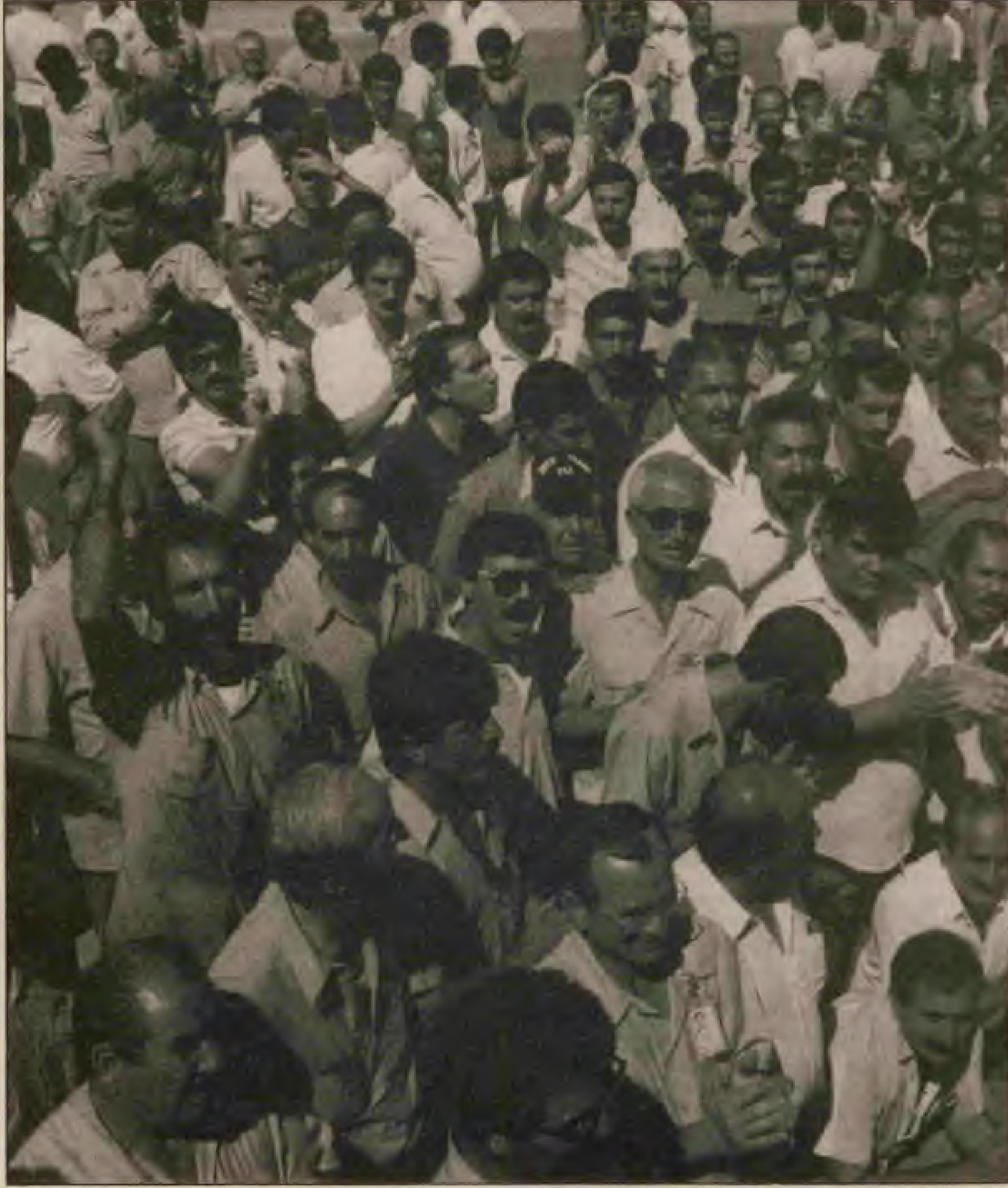
Kristal-İş dergisinin Mayıs-Haziran sayısında da işyeri komitelerinin kurulmaya başlandığı duyuruluyor. Ancak yukarıdaki haberde geçen "istişari" (yani

yalnızca danışma işlevi taşıyan) sözcüğü, Kristal-İş yönetiminin eski-yeni sosyal demokrat karması rengiyle ve haberin yasalara saygılı tonuyla da birleşince, ciddi bir kuşku uyandırıyor. Acaba bu kez de komiteleri işlevsizliğe mahkum etme taktiği mi güdülecek?

İşçilerden hızla yükselen örgütlenme ve komiteler kurma isteği karşısında bazı sendikalarda da, bu isteme kısmi olarak cevap vererek, genel isteği geçiştirme çabaları var. Petrol-İş, toplu sözleşme komiteleri kuracaklarını söylüyor ve şöyle diyor: "Toplu sözleşme komite ya da birimleri katılımcılık ilkemizin bir gereğidir." Gayet açıktır ki, bugün tabandan gelen işyeri komiteleri örgütlenmesi kesinlikle böyle kısmi görevlerle sınırlı değildir. Madem katılımcılık Petrol-İş'in ilkesiymiş, neden komiteleşmenin önünü açmıyor, tabanla bağlı temsilcileri görevden alıyor (Sasa) ve şubelere merkezin istediği doğrultuda müdahale ettiği halde tabanın isteği doğrultusunda müdahale etmiyor (Yalova)?

Sendikalar, burjuvazinin bile kendi yasalarını dinlemediği, binlerce kez deldiği ortamda yasaları kulak arkası edip, işyeri komitesi örgütlenmesinin önünü açmalı, işyeri komitelerini destekleyici, ilerletici, hatta işçiler kurmamışsa kurucu olmalıdırlar. En önemlisi, komitelerin demokratik işleyişini engellememeli ve işçilerin insiyatifini dizginlememelidirler. Bunu yapmayan sendika yönetimleri, örgütlenen gücün karşısında da duramayacaklardır.

İşyeri komiteleri üzerine yapılan hesaplar

Sendikal hareketi bölmek isteyenlerle, işçi sınıfının birliğini isteyenler, işyeri komiteleri hakkındaki tartışmalarda da birbirinden ayrılıyorlar.

İşyeri komiteleri hakkında tartışan, görüş belirten hareketlerin çoğunluğu işçi sınıfının sendikal birliği konusunda bölücü tutum alan, her fırsatta Türk-İş'te sendikal birliğe karşı çalışan, bir punduna getirip bölmeyi amaçlayan hareketlerdir. Ama bunlar, bu amaçlarından dolayı, işçilerden, yıllar içinde epey şamar yediler. İşçi sınıfı hâlâ ısrarla Türk-İş'te sendikal birliği savunuyor. Bu konuda birçok badire atlandı ve her badirede de işçi sınıfı Türk-İş'te sendikal birlik diye ayak diredi. Oltaları yutmadı, tuzaklara düşmedi.

İşçi sınıfından bu direnci görünce, şimdi bu hareketler manevra yaptılar. Bölücülüğü elden bırakmadılar, doğmakta olan işyeri komitelerini de gerçekte bu bölücü amaçları doğrultusunda kullanmak için yanıp tutuşuyorlar, ama bunu bugün açıktan söyleyemiyorlar. Muhalefet örgütlüyoruz, sınıf ve kitle sendikacılığını yaratıyoruz vb. diyorlar. Gerçekte, hepsinin yayınlarından çıkan formül, var olan sendikalarda, yatay, kendi içinde merkezi bir yapısı bulunan, yeterince et tuttuğu ve fırsatını bulduğu anda ayrılıp yeni bir sendika kurmayı amaçlayan, alternatif bir sendikal örgütlenmedir. Hatta *İşçilerin Sesi*'nin 1 Mayıs 1989 tarihli sayısında, işyeri komitelerinin, tamı tamına paralel bir sendikal örgütlenme şeması olan şeması bile verilmiş. Şemayı yanda veriyoruz.

İşçilerin Sesi'nin şeması ve anlayışı, Türk-İş'te sendikal birliğe karşı çalışan bütün dergilerle, üç aşağı beş yukarı aynıdır. Ama hiçbiri de Türk-İş'i bölebilmek için bu örgütlenmeleri kullanmaya çalıştıklarını açıktan yazmıyorlar. Bu korkunç bir hilebazlık aslında. Hileyi en çok açık düşüren dergilerden biri *İşçi Sözü*. Onun bu konudaki görüşlerini, ötekilerin söylemek istediklerinin veciz bir anlatımı olarak aktaralım:

"...Bu komitelerin sendikalara alternatif yeni sendikal yapılar olarak algılanmaması gerekir. Ama bu, sınıf mücadelesinde önemli sıçramalar yaratacak kitlesel kopuşları gözardı etmek anlamına da gelmez. İşçi Muhalefeti Komitelerinin işkolunu sardığı, hemen bütün işyerlerinde örgütlendiği ve işçilerin büyük çoğunluğunun desteğini aldığı durumlarda, çürümüş bir *sendikayı* bürokratlarıyla birlikte *fırlatıp atmak*, öteki işkollarındaki komitelerle birlikte yeni bir çıkış yapmak da pekala olanaklıdır." (*İşçi Sözü*, Mart 1989) (abç)

İşçi Sözü, adeta *Emeğin Bayrağı, Emek Dünyası, İşçilerin Sesi* vb. bütün bölücülerin hislerine tercüman olmuş. Bugün ne söylerlerse söylesinler, yaptıkları ve çabaları aynen yukarıdaki alıntının söylediği gibidir.

Hepsinin yayınlarında korkunç bir hile var. Aslında amaçları şu: İşyeri komiteleri adı altında, sendikaları bölücü amaç taşıyan, yatay bir örgütlenme kuralım. Ama başından, sanki bölücü amaç taşımıyormuş gibi işçilere sunalım. Belli bir et tuttumu da bölüp gidelim. Hepsi bu hileyle çalışıyorlar. Ve bu hilenin nedeni, bu hareketlerin hepsinin, Türk-İş'te sendikal birliği savunmadıkları zaman işçi sınıfından fena halde direnç görmeleridir. Onun için manevra yapıyorlar. Şimdi akıllarınca işçi sınıfına çaktırmadan (bunlara göre bizim işçi sınıfı kendisi için sınıf bile olamadığı için böyle hileleri de anlayamayabilir), muhalefet vb. işlevlerle onu komiteleştirip, bu örgütlenme ileride et tuttu mu da bir gerekçe bulup sendikal hareketi bölmeyi planlıyorlar. Oysa, eğer tabanda et tuttuysan, yeterince güçlendiysen o zaman niye gideceksin ki, zaten o zaman sendika senin olmuş demektir.

Bu hareketlerin, işyeri komiteleriyle ilgili olarak, "sınıf ve kitle sendikacılığını yaratmak" vb. bazı söyledikleri, bugün doğruya denk düşüyor gibi görünse bile, bu söylenenler kötü bir manevranın parçasıdır. Bunlar, kendilerinin yapamadığını, birkaç tane işçiyi yanlarına alarak yapmaya, dolayısıyla işyeri komitelerini bölücülüğe kılıf olarak kullanmaya çalışıyorlar.

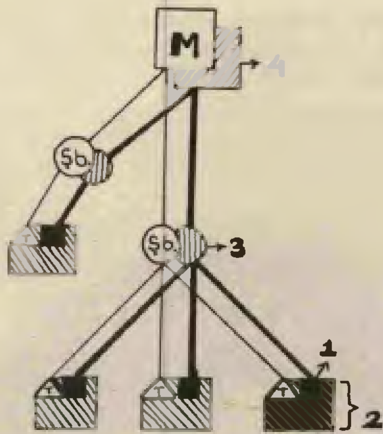
Gerici, uzlaşmacı sendika yönetimleri bu bölücüler karşısında ellerini ovuşturuyorlar. Çünkü eğer egemen olabilirse, bu tutum, alttan gelen dalgayı sendika yönetiminin üstüne değil dışarıya götürüyor. İşçi sınıfının, kendine devrimci diyen akılsız dostları, sendikaların, akıllarınca çok karşı oldukları gerici yönetimlerinin değirmenine bilmeden su taşıyorlar.

Bunların anlayışıyla, komiteler, kısa vadede sendikal muhalefet amacı taşısa bile düzgün muhalefet de yapamaz. Çünkü sendika hiyerarşisi içinde örgütlenme yerine, paralel bir örgütlenme öneriliyor. Amacı da zaten, biraz et tutunca ben DİSK kuracağım, ya da ayrı bir sendika kuracağım demek. Amacı muhalefet bile değil. Böyle bir mantıkla yanaşıldığı zaman sendika yönetimlerine yeterince basınç yapılamaz. Basınç yapma zorunluluğu kabul edilmiyor, gözler o tarafa bakmıyor ki nasıl basınç yapılacak?

İşyeri komiteleri, sekter, bölücü, yatay "muhalefet" örgütlenmeleri olarak iğdiş edilmez, sendikalara karşı koçbaşı haline getirilmez de, sendikaların altında örgütlenip, onları ilerletmek, işçilerin insiyatifinin önünü açmak gibi işlevler yüklenip, kendi içlerinde de demokratik işleyişleri yerleştirebilirlerse, sendikal demokrasinin gelişmesinde bir devrime yol açacak niteliktedirler.

Bize öyle geliyor ki, Türk-İş'te sendikal birlik konusunda her türlü badireyi atlatıp ayak direyen, 30 yılı aşkındır kendisi için sınıf olduğu için sendikal pratik düzeyinde bazı ihtiyaçları küçük burjuva devrimcilerinden çok daha iyi gören işçi sınıfımız, kendisine verilen bu akılları reddedeceği gibi, yanlış akıl veren bu küçük burjuva devrimcilerini de abice yola getirecektir.

Bölücülerin önerisi "paralel sendika" hayalidir

Yandaki şema, İşçilerin Sesi*'nin 1 Mayıs 1989 tarihli sayısında yayınlanan işyeri komiteleri şemasıdır. Bu şema, sendikal hareketi bölücü tüm hareketlerde üç aşağı beş yukarı, aynıdır.*

Şemada yansıyan anlayışın hedefi, varolan sendikalara paralel sendika *yaratmaktır. Sendikal örgütlenme şemasıyla (ince çizgiler) "işyeri komitelerinin" örgütlenme şemasının (kalın çizgiler) birbiriyle üstüste düşmesi, bunu anlatıyor. Oysa işçiler, işyeri komitelerinin,* tabandan fışkıran sendikal demokrasi *olmasını istiyorlar. İşçiler, işyeri komitelerini sendikalarının taban örgütlenmesi olarak görüyorlar.*

Yoldaşlarımızın hergün yaşadıkları deneyimler, günler, aylar, yıllar içinde biriken sınıf tarihinin, zengin parçalarıdır

Den yimler zinc rinden birkaç halka

Okuma gurubuna aldığımız, çalışmalar başladığında kendisinin DSP'li olduğunu söyleyen bir işçi, bir süre sonra dernek çalışmalarından uzaklaşıp yalnızca okuma gurubuna katılmaya başladı. Bunun nedenini sorduğumda, baııa "dernekle bu düzen yıkılmaz, devrim için daha ciddi, gizli çalışan örgüt lazım" dedi. Kendisine, "hele sen çalışmalara katıl, o da var" dedikten ve kendisi parti yayınlarıyla karşılaştıktan sonra, daha sıkı çalışmaya başladı.

Ufuk Doğan

Genelde yoldaşlarımız, kavga içinde yaşadıklarını, yaptıkları işleri küçümser, her şeyi "sıradan iş"miş gibi görüp yeni çalışmalara atılırlar. Günlük kavgada kazanılan deneyimleri kendileri kullanır, ama bunları merkez organa yazarlarsa, diğer yoldaşlarının da bunlardan yararlanacaklarını düşünmezler. Aslında yoldaşlarımızın hergün yaşadıkları deneyimler, günler, aylar, yıllar içinde biriken sınıf tarihinin, zengin parçalarıdır.

Yapılması gereken en doğru şey, yaşananları küçük-büyük diye ayırmadan, yazamam korkusuna kapılmadan, kalemimiz döndüğü kadar, günlük dille merkez organa yazmaktır. Ben de bu anlayışla, deneyimler zincirinin, uzun zamandır bir türlü yazmaya cesaret edemediğim birkaç halkasını yazacağım. Yazı, 7-8 aylık bir işçi çalışmasının, önemli görüp aklımda tuttuğum yanlarını içerecek.

Somut sorunlardan hareketle

Örgütlenme yaptığım bir legal derneğe bir işçi gelmişti. Kendisi, örgütsüzlüğün en yaygın olduğu küçük üretim alanında çalışan bir işçiydi. 6 işçiyle ilk toplantımızı yaptık. İlk iş olarak, çalışma yapacağımız alanın somut sorunlarını ve o işkolunun özelliklerini anlatan bir yazı yazılmasını kararlaştırdık. İkinci toplantımıza hazırlanan yazıyı, genişleterek sürdürdük.

Böyle bir yazıyı hazırlamanın iki nedeni vardı: Birincisi, örgütlenme yapacağımız alanın sorunlarını, beklenti ve ihtiyaçlarını iyice anlamak. İkincisi, çalışmaya katılan işçilerin kendi sorunlarını ne derece kavradıklarını anlamaktı. Düzenli toplantı günleri saptadık ve belirlediğimiz günden doğrultusunda her hafta toplandık. Her toplantıda sayımız giderek artmaya başladı.

Üçüncü toplantıda 20 civarında işçi toplantıya katılmıştı. Ama işçilerin büyük bir kısmı alkollüydüler. Toplantıya neden alkolsüz gelinmesi gerektiğini anlattık. Bir sonraki toplantıda gördük ki, bir önceki toplantıya gelen işçiler, yeni gelen işçileri alkol konusunda uyarıyorlar.

Örgütlenme yaptığımız alan, küçük üretim birimlerinden oluşan dağınık bir sektör olduğu ve bu alanda bugüne kadar ciddi örgütlenme çalışması olmadığı için, işçilerin örgüt deneyimi ve gelenekleri çok azdı. Her toplantıya değişik simalar geliyordu. Gelenleri çalışmaya bağlamak ve sistemli bir çalışma oturtmak gerekiyordu. Önce, gelen ilk gurup işçinin içinden, çalışmaları yönlendirmek ve yatkın işçileri yetiştirmek için 5 kişilik bir üst komite oluşturduk. Gördük ki, sorumluluk alan işçiler düzenli gelmeye başladılar. Onların dışındakiler ise, arada sırada geliyorlar ya da bir daha hiç gelmiyorlardı. Onların yerini ilk defa gelenler alıyordu. Her toplantıda (ki toplantıya katılan işçi sayısı 20'nin üzerinde oluyordu) yeni görevler ve sorumluluklar belirledik. Bu görev ve sorumlulukların sahipleri de belirlendikçe, düzenli katılan ve kafa yoran işçi sayısında artış olmaya başladı.

Çalışmaları belli bir sisteme oturtmak ve hedefe göre yapmak gerekiyordu. Önce kendi parti komitemizde genel olarak ne yapacağımızı ve neyi hedefleyeceğimizi belirledik. Bu hedefleri yığın çalışmasında tek tek hayata geçirdik. Parti toplantısında konuları ne kadar somut düzeyde ele aldıysak, yığın çalışması da o kadar verimli geçmeye başladı.

Yığın çalışmasını ikiye ayırdık. Bir, düzenli gelenleri o çalışmanın kurmayları olarak yetiştirmeyi, bir de gelen işçileri ajitasyon, propagandayla eğitip daha geniş kesime ulaşmayı hedefledik. Sorumluluk alan işçilerin en ilerilerinden oluşan 10 işçiyle de okuma gurubu kurup, ayrıca eğitim çalışmalarına başladık. Bu okuma gurubuna katılanlar sınıf bilincini aldıkça, daha sonra bu çalışmanın iskeletini oluşturmaya başladılar.

Çalışmaları yürütmemiz için paraya ihtiyacımız vardı. Maddi gücümüz ne kadar çok olursa, o kadar geniş işçi yığınına ulaşacaktık. Örgütsel ve mali taarruz başlattık. Her toplantıya yeni olarak en az 7-8 kişi geliyordu ve bir ayda, yani 4 toplantıda, 2 milyona yakın para toplandı.

Örgütlenmemizi daha hızlandırmak için yazılı propaganda ve ajitasyon yapmamız gerekiyordu. İşçilerle tartışıp belirlediğimiz sorunları ve istemleri bildiri haline getirdik ve yine işçilerle birlikte 3 bin kadar basıp çoğalttık. İzinsiz olduğu için, 3 bin bildiriyi el altından dağıttık. Bildiriden sonra çalışmalar daha da canlandı ve katılım arttı. Toplantılar 40'ar 50'şer kişilik guruplarla yapılmaya başlandı. Toplantı yaptığımız salon yeterince sandalye almadığı için, toplantılar çoğunlukla ayakta yapılıyordu.

İlk başlarda toplantılar kahve sohbeti gibi geçiyordu. Her kafadan bir ses. Daha sonra toplantıyı yöneten işçi arkadaştan izin alarak konuşma kültürü gelişti. Hatta izin almadan konuşan, işçiler tarafından uyarılıyor ve susturuluyordu.

Üç ay içinde dernek açma hedefi koyduk. Parti komitesinde de, derneğin açılışıyla, parti hücresinin oluşturulmasını aynı günlere denk düşürmeyi hedef almıştık. Derneğin açıldığı gün, parti hücresinin de ilk toplantısını yaptık.

Dernek açılmadan önce işkolunda gündemde zam konusu vardı. Dağıttığımız bildirilerde ve yaptığımız sözlü ajitasyon-propagandalarda, yeni dönemde alınması gereken zam oranını isteklerimiz arasında duyurmuştuk. Bu isteğimiz ilk başta tepkiyle karşılandı. İstenen düzey, geri işçiler arasında fazla bulundu, vermezler diyenler oldu. Çünkü isteğimiz yüzde 100'ün çok üstündeydi ve o güne kadar en fazla yüzde 10'luk zam alınmıştı.

Belirlediğimiz istekler işçiler arasında çok güçlü bir taraftar yığını topladı. İşyerlerinde kavgalar başladı. Kavgaları, öncelikle örgütlü olduğumuz yerlerde başlattık ve bu kavgalar halka halka yayıldı. Kavgaya ucundan da olsa giren tüm işçiler bizi arayıp bulmaya, dayanışmalarını yükseltmeye başladılar. Zamla birlikte sigorta sorununu da gündeme getirdik. Çünkü bu alanda çalışan işçilerin ezici çoğunluğu sigortasız çalışmaktaydı.

Örgütlenme, eylem, eğitim

Zengin bir deneyim olarak bir atölyedeki eylemi anlatayım. 20'ye yakın işçinin çalıştığı bir atölyeydi. Patron, isteklerimizi bir ay, bugün yarın diye geçiştirdi. İşçilerdeki gerilim iyice artmaya, sorunlar ve çözümleri işçiler arasında her gün yoğun tartışılmaya başlandı. Bir direniş komitesi oluşturup işverenle son kez görüşmeyi, eğer istekleri kabul etmezse direnişe geçmeyi kararlaştırdık.

Patron yine aynı taktiği sürdürünce, önce iki gün iş yavaşlattık. Patron tehditle karışık yalvarmaya başladı. İkinci günün sonunda hava sertleşti. İşveren yağcısı bir işçinin dışında (o da usta başıydı) fiili direnişe başladık. İşveren hepimizi kovduğunu söyledi. Biz de ne gidiyoruz ne de çalışıyoruz dedik.

Bir haftalık kapışmadan sonra (bu arada işverenin uyguladığı klasik bölme taktiklerine rağmen), işveren tüm işçileri topladı, sert bir konuşma yaptı. İnceldiği yerden kopsun dedi. Atölyede çalışanların yüzde 80'i sigortasızdı. İsteklerimiz arasında sigorta sorunu da vardı. Son görüşmede işverene bu hatırlatıldı. İşveren nereye başvurursanız vurun dedi.

Direniş başladığında bir arkadaş toplu dilekçeyle sigortaya başvurmuştu ama kimse ilgilenmedi. İşverenin tehdidinden sonra sigortaya 20 işçi birlikte gidince, aynı gün, bir saat sonra atölyeyi sigorta müfettişleri bastı. İşyerinde tutanak tutup işvereni mahkemeye verdiler. Yine aynı gün, başka bir ilişkimizi kullanarak maliyenin de işyerini denetlemesini sağladık. Maliye müfettişleri de yaklaşık 50 milyonluk bir ceza yazdılar.

Bütün bu gelişmelerden sonra işveren apar topar bizi çağırıp anlaşalım demeye başladı. İşverenin sahtekarlığını işçilerin hepsi bildiğinden, görüşmeyi kabul etmeyip kendi aramızda toplantı yaparak topluca işten ayrıldık.

Bu eylem bütün işyerlerinde büyük yankılar uyandırdı. İşçiler arası dayanışmayı artırdı. Zam konusunda bizim bile beklemediğimiz yüzde 100'lük bir başarı oldu. Sigorta konusunda fazla bir sonuç alınmasa da, büyük bir adım atılmış oldu. En büyük başarı ve kazanç da örgütlü kavga kültürünün gelişmesiydi. İşçiler örgütlülüğe sarılmaya başladılar.

Toplantılarda işçilerin içine sızdırılmış yanlış anlayışları kırmak için kavga veriyorduk ve yanlış anlayışları kırdıkça daha nitelikli bir çalışma başlıyordu.

İşçilerin ilk başta sendikalara karşı önyargıları ve tepkileri vardı. Bu alanda 1980 öncesinde sendikal çalışma yapılmış ama sonuç başarılı olmamış. Sendikacıların yanlış ve yetersiz tutumlarıyla, işkolunun dağınıklığından gelen nesnel zorluklar yanyana gelince, işçiler sendikalaşmaktan yarar değil zarar görmüşler.

İlk toplantılarda "bu çalışmanın arkasında sendika varsa biz yokuz" diyen işçiler, önce "kendi sendikamızı kuranz" daha sonra "varolan sendikaya geçeriz" demeye başladılar. Örgütlenmede başarı arttıkça kendilerine güven geldi. Ve işçiler "bizim işkolundaki sendikayı düzeltiriz, adam ederiz" demeye bile başladılar.

Çalışmaların ilk aşamasında, ileri işçi konumuna gelen bir gurup arkadaşla sendikaya gidip, örgütlenmek ve kendileriyle sıcak bağlar kurmak istediğimizi söylediğimizde sendikacılar bize bıyık altından gülmüş ve pek olumlu bakmamışlardı. Israrla mantığımızı anlattık, kararlı olduğumuzu, dost olduğumuzu söyledik. Bize her defasında "öyle alanlarda (küçük üretimde) örgütlenme yürümez, zor, biz büyüklerde bile işleri götüremiyoruz" dediler. Ne zaman dernek açtık, zamlar kazandık ve eylemler örgütleyecek güce geldik, o zaman sendikacılar da bize kapılarını açtılar.

"Küçük birimlerde sendikalaşmanın yolu sıkı ve sıcak örgütlenmeden geçiyor." Yani bu alan ta baştan militan sendikacılık istiyor. Böyle örgütlenmek ise, kafası bürokratlaşmış ve sendikacılığı geçim kapısı olarak gören sendikacıların işlerine gelmiyor. Ama işçilerin kavgası ister istemez sendikacıları zorluyor, onlar da gözlerini o alana dikmek zorunda kalıyorlar. Şimdi sendika yönetimi bizim çalışmalara sempatiyle bakıyor. Hatta bize yardımcı bile oluyor.

Bizim sendika konusundaki tutumumuz açık ve net. İşçilerin en geniş sendikal birliğinden yanayız. O da ülkemizde Türk-İş'te örgütlenmekten geçiyor. Dernek çalışmasının ana hedefi de sendikalaşmaya köprü olmaktır.

İlkesellik ve esneklik

Derneğimizi bayram havasıyla açtık. Davul zurna çalıp halaylar çektik. Büyük bir işçi yığını ve semt sakinleri şenliğimize katıldı. Bir haftaya yakın bir süre şenlikler ve etkinlikler yaptık. İşyerlerimizde çekilmiş fotoğrafları sergiledik. Kullandığımız bazı aletleri derneğimize getirip sergiledik, sağlık taraması yaptık.

Bu çalışmalar yürürken parti çalışması da hızla yürüyordu. Parti üye ve sempatizan sayısını 3 kat artırdık. Dernek çalışmasının motoru, oradaki parti hücreleri olmaya başladı. Zaman zaman parti çalışması öne çıktı, zaman zaman kitle çalışmasını hızlandırdık. İkisi arasındaki dinamik bağı korumaya çalıştık. Bazen yoldaşlar, çalışmanın hızından, yığın içinde propagandanın dozunu ayarlayamayıp partiyi fazla öne çıkardılar.

Bir gün dikkatimi çekti. Derneğe sosyal demokrat bir işçi geldi ve 10 işçi, aynı ağızla, aynı mantıkla, sosyal demokrat işçiye saldırmaya başladılar. Elbette sosyal demokrasiye saldıracağız, komünist ideolojimizden taviz vermeyeceğiz, ama pratikte esnek olmayı da elden bırakmayacağız. Sosyal demokrasiye saldırmak, yanılgıya düşüp sosyal demokrat olmuş bir işçinin üzerini çullanmak demek değildir.

İdeolojik çalışmayı hızlandırmamız, tüm çalışmaları hızlandırıcı yönde büyük bir etki yaptı.

(Devamı 11. sayfada)

Fabrikalardan makine sesinden
önce *İşçinin Sesi* gelecek!
Yıl:16 Sayı:397

İŞÇİNİN SESİ
ÇEK-AL

Gün örgütlenme ve
hazırlık günüdür!
25 Haziran 1990

İşçi sınıfımızın yalnızca alınteri değil, sağlığı, canı da yağmalanıyor

Yakıcı bir sorun: İşçi sağlığı

İşçi sağlığı sorunları, işyeri ortamıyla, çalışma koşullarıyla, işyeri ortamında varolan makina-teknoloji donanımıyla ve üretim süreciyle bağlı olarak biçimlenir. İşgüvenliği önlemlerindeki gerilik ve yetersizlik, kişisel koruyucuların ve makina koruyucularının yokluğu ya da eksikliği, işyerinde işçi eğitiminin ihmal edilmesi, işyeri ortamında hastalık yapıcı etkenlerin (ısı, aydınlatma, basınç, gürültü, nem, tozlar ve gazlar, radyasyon) varlığı her yıl gerçekleşen yüzbinlerce iş kazasıyla ve meslek hastalığıyla doğrudan bağlıdır. Bunda da sorumluluk, meslek hastalıklarının ve meslek kazalarının her an soykırım, daha doğrusu sınıf-kırım gibi gerçekleştiği işletmelerin sahiplerine, yani devlete ve kapitalist sınıfa aittir. Burjuvazi ve onun devleti, işçi sağlığına, işçi sınıfının iş ve yaşam koşullarının, işyeri ortamının iyileştirilmesine vb. harcanacak kaynaklara, kârı azaltan, kaçınılması zorunlu bir gider olarak bakmaktadır. Bu nedenle, işçi sınıfının sorunlarını, burjuvazinin ve onun devletinin ilgi alanına hapsetmek, bu sorunların çözüm bulması değil, daha da yaygınlaşması demektir.

Ali Babaishak

Burjuva kaynaklarda, ILO belgelerinde, burjuvaziye bilinçle sözcülük eden "bilim" çevrelerinde işçi sağlığından sözedilirken, onun sınıfsal ve siyasal özü gizlenir ya da unutturulur. Bu çevrelerin ortak bakışı şudur: İşçi sınıfı her koşulda ve her zaman için burjuvaziye, kapitalistlere hizmet edecektir. Şu halde işçi sağlığı diye bir sorun varsa, bu işçi sınıfından çok kapitalistleri, onların devletini ilgilendirir ve ilgilendirdiği ölçüde vardır.

Egemen bir görüş olarak sık sık rasladığımız bu görüş, yönetimleri düzene bağlı sendikalarda, sendika sözcülerinin demeçlerinde de yansımaktadır: "İşçi sınıfının sağlık sorunları acıdır, dayanılmaz boyutlardadır. İşveren-devlet ve sendikalar aralarında eşgüdüm sağlayarak, bu sorunu, daha fazla ertelemeden en kısa zamanda çözmelidirler."

Burjuvazi ve onun devleti, işçi sağlığına, işçi sınıfının iş ve yaşam koşullarının, işyeri ortamının iyileştirilmesine vb. harcanacak kaynaklara, kârı azaltan, kaçınılması zorunlu bir gider olarak bakmaktadır. Bu nedenle, işçi sınıfının sorunlarını, burjuvazinin ve onun devletinin ilgi alanına hapsetmek, bu sorunların çözüm bulması değil, daha da yaygınlaşması demektir.

Sorunu yaratan kapitalizm çözecek olan işçi sınıfı

İşçi sağlığı sorunları, kapitalistlerin ve burjuva devletin mülkiyet ve egemenlik alanlarında, fabrikalarda, madenlerde vb. açığa çıkmaktadır. Öte yandan, çok iyi bilindiği gibi, bu sorunlar, artık tıbbın ve sağlık bilimlerinin uğraş alanlarına sığmayan, hukukun, mühendisliğin ve sosyal bilimlerin de katıldığı "mülti-disipliner", yani çeşitli bilimlerin bilgi ve kurallarını içeren geniş bir alanda incelenmektedir.

İşçi sağlığı sorunları, işyeri ortamıyla, çalışma koşullarıyla, işyeri ortamında varolan makina-teknoloji donanımıyla ve üretim süreciyle bağlı olarak biçimlenir. İşgüvenliği önlemlerindeki gerilik ve yetersizlik, kişisel koruyucuların ve makina koruyucularının yokluğu ya da eksikliği, işyerinde işçi eğitiminin ihmal edilmesi, işyeri ortamında hastalık yapıcı etkenlerin (ısı, aydınlatma, basınç, gürültü, nem, tozlar ve gazlar, radyasyon) varlığı her yıl gerçekleşen yüzbinlerce iş kazasıyla ve meslek hastalığıyla doğrudan bağlıdır. Bunda da sorumluluk, meslek hastalıklarının ve meslek kazalarının her an soykırım, daha doğrusu sınıf-kırım gibi gerçekleştiği işletmelerin sahiplerine, yani devlete ve kapitalist sınıfa aittir.

Bu nedenledir ki, Türkiye burjuvazisinin işçi sınıfını yoksulluk sınırlarında yaşamaya zorlamasıyla ve daha fazla sömürmeye çabalamasıyla, iş kazalarının, geçici ve kalıcı iş göremezliklerin, sakatlıkların, ölümlerin ve meslek hastalıklarının yüksek sayısı arasında tam bir uyum vardır. 1988 yılında sigorta kapsamındaki 3 milyon 200 bin işçinin uğradığı kazalar ve bu kazalardan kaynaklanan ölümler, sakatlıklar ve iş göremezlikler rekor düzeye erişmiştir. 167 bin 570 iş kazası olmuş, 1498 işçi ölmüş, 2358 işçi de artık iş görmez duruma gelmiştir. Bu verilerin, yalnızca SSK kapsamındaki işçilerin başına gelenleri yansıttığını, gerçekte işçi sınıfının SSK kapsamındaki işçilerden kat kat daha fazla olduğunu gözönünde bulundurursak, işçi sınıfının durumunu ve çalışma koşullarını daha net algılayabiliriz.

Öte yandan toplum gündeminde, giderek daha yakıcı bir biçimde yer aldığı gibi, burjuvazinin işçi sınıfının yaşama hakkını sınırlayan etkinliği, yalnızca işletmelerle sınırlı değildir. Kapitalizm, sanayi artıkları, atıklar, çöpler, radyasyon ve gazlarla, doğayı ve doğal yaşamı da tahrip ederek, işçi sınıfının ve tümüyle toplumun yaşama alanlarını daha yaygın ölçekte tüketmekte, zehirlemektedir. Toplumsal-siyasal suç dosyası burjuvazi kadar kabarmış bir egemen sınıfı bütün tarih içinde bulmak zor olsa gerek!

Olgular kanıtlıyor: İşçi sınıfının çalışma ve yaşama alanlarını, biraz daha kâr için, sağlıksızlık, meslek hastalığı, sakatlık ve ölümle dolduran burjuvazidir, devlettir. Mülkiyet ve egemenlik onlardadır. Zor bela çıkmış yasaların kağıt üzerinde kalmasından, tüzüklerdeki sağlık ve güvenlik önlemlerinin uygulanmamasından sorumlu olanlar, kendi yasaları gereği olan yükümlülüklerini bile yerine getirmeyenler yine onlardır.

Öyleyse işçi sağlığı sorunlarını giderme görevi işçi sınıfına düşmektedir. İşçilerin yaşama haklarını savunma mücadelesinin odakları, fabrikalar, madenler, işletmeler olmalıdır. Sınıf sendikaları, devrimci ve komünist işçiler bu mücadelede en önde yer almalıdır.

Olgular: Tehditler ve tehlikelerle çevrili bir sınıf yaşamı

Barbar burjuvazinin, yaşama hakkını işçi sınıfından esirgeyen uygulamaları sonucunda, işyeri ortamından hiç eksilmeyen zararlıların etkisiyle Türkiye işçi sınıfının sağlığı yağmalanmaktadır. Benzerine az raslanır koşullarda gerçekleşen bu soygun ve sömürü, işçinin fiziksel ve moral varlığı, sağlığı ve yaşamı için büyük bir tehdit ve tehlike oluşturmaktadır. Bu ortamda açığa çıkan meslek hastalıkları ve erişilmez sayılardaki meslek kazaları, sakatlıklar, ölümler, geçici ve kalıcı iş göremezlik durumları, erken yaşlanma, yaşam süresinin azlığı, koruyucu ve iyileştirici sağlık hizmetlerinin yetersizliği ve geriliği, işçi sınıfının günlük yaşamında, burjuvazinin ve devletinin neden olduğu tahribatın göstergeleridir.

Yaşamın her gün kanıtladığı bu tahribatı işyerlerinde, koruyucu hekimlik zorunluluğunu reddeden, koruma önlemleri almayan, kişisel koruyucu vermeyen, ruhsatsız ve denetimsiz kaçak işçi, çırak ve çocuk işçi sömürüsü yapan bir sınıfın günlük etkinlikleri içinde görmek olanağı vardır.

Bu aşamada, son iki üç yıl içinde basına yansıyan olgulardan birkaçını aktaralım. Bunlar, tehditler ve tehlikeler içinde üreten ve yaşayan bir sınıfın koşullarını gösteriyor. İşçi sınıfının, yaşama hakkını, sendikal demokratik mücadelenin, sınıf mücadelesinin gündemine en baş sıralara koyması gerektiğini gösteriyor. Şimdi bu olgulara bir göz atalım.

Madencilerden ümit kesildi. Zonguldak'ın Kozlu bölgesinde önceki gün meydana gelen göçük olayında toprak altında kalan işçilerden ümit kesildi. Göçük altında kalan işçilerin 5'inin cesedi çıkarıldı. *(Cumhuriyet,* 2 Şubat 1987)

Kozlu'nun yası dinmedi. Yine göçük: Üç ölü üç yaralı. Zonguldak'ın Kozlu üretim bölgesinde 8 işçinin ölümüne yol açan göçüğün yası sürerken, dün de Çorum'un Dodurga linyitleri müessesesinde meydana gelen göçükte üç madenci hayatını kaybetti. 3 kişi de hafif yaralandı. *(Cumhuriyet* 6 Şubat 1987)

Karadon'da göçük: 1 ölü bir yaralı. Türkiye Taş Kömürü Kurumu'na

bağlı Zonguldak, Karadon üretim merkezinde meydana gelen göçükte maden işçisi Şaban Dirik hayatını kaybetti. *(Cumhuriyet,*13 Nisan 1987)

Karadeniz Bakır İşletmeleri'ne bağlı Samsun işletmesinde, iş kazası sonucunda 8 kişi hayatını yitirdi. *(Hürriyet,* 9 Nisan 1987)

PTT şehirlerarası santralında çalışan ve rahatsızlandığı halde şefinden izin alamadığı bildirilen hamile bir memure, görevi başında çocuğunu düşürdü ve kan kaybından öldü. *(Cumhuriyet,* 18 Mart 1987)

Dün saat 15.00 sıralarında, Ereğli Demir Çelik Fabrikaları içerisindeki kireç tesislerinde, makina yüksek mühendisi Mustafa Şahan (41) iskele üzerinden düşerek ağır yaralandı. Ereğli SSK hastanesine kaldırılan Şahan kurtarılamıyarak öldü. *(Cumhuriyet,* 29 Mart 1987)

Fürsan işyerinde asit kazanı patladı. Beş işçi asitle yanarak yaşamını yitirdi. *(Hürriyet,* 11 Mayıs 1988)

Kırşehir'in Mucur ilçesinde kurulu bir yem fabrikasında, karbondioksit zehirlenmesi nedeniyle 4 kişi öldü. *(Ajans Tüba,* 27 Haziran 1988)

Zehirlenen işçiler şantiyeye kilitlendi. Ataköy ticaret merkezi inşaatında çalışan 71 işçi yemekten zehirlendi. İşçiler şantiye şefi Hüseyin Cici'ye durumu bildirip hasteneye gitmek istediler.

İşçilerin hastaneye gitmesi halinde sigortasız oldukları anlaşılacak diye korkan Hüseyin Cici, hepsini şantiyeye kilitledi. Fakat 20 kişi can çekişmeye başlayınca mecburen hastaneye gitmelerine izin verildi. Ağır durumda olan 20 işçi ölümden döndürüldü. Olay soruşturuluyor. *(Günaydın,* 1 Temmuz 1988)

Sümerbank'ta 1600 işçi bu defa da kavurmadan zehirlendi. 6 ayda bu dördüncü zehirlenme. *(Tercüman,* 16 Temmuz 1988)

Bakırdağ-Saraycık'ta kurulu DETAŞ çinko maden ocağında göçük: 3 ölü. *(Güneş,* 2 Eylül 1988)

Isparta'nın Eğridir ilçesinde PTT işçilerini taşıyan bir traktörün uçuruma yuvarlanması sonucu 8 kişi öldü. 18 işçi yaralandı. *Günaydın,* 18 Eylül 1988)

Afyon alkaloit fabrikasında gazdan zehirlenen 4 kişi öldü. *Ajans Tüba,* 26 Eylül 198

Tuzla Çınarlı mahallesinde kanalizasyon kazısı esnasında toprak altında kalan 2 işçi öldü. *(Cumhuriyet,* 7 Ekim 1988)

Yozgat'ta taş ocağında meydana gelen patlamada 3 kişi öldü. *(Güneş,* 16 Ekim 1988)

800 işçi zehirlendi. Pendik tersanesinde yemekten zehirlenen 800'e yakın işçiden 25'i hasteneye sevkedildi. Durumu protesto eden 1500 işçi yemek boykotu yaparak öğle yemeğini yemediler. *(Cumhuriyet,* 21 Ekim 1988)

Gediz Gökler kasabasında Çoban Madencilik'e ait kömür ocağındaki patlamada 6 işçi öldü, 4 işçi yaralandı. *(Cumhuriyet,* 13 Aralık 1988)

Fabrikada pazartesi ölümleri: Nitrogliserin buharı kalp krizi nedeni. Makina Kimya Endüstrisi Kurumu'nun barut fabrikasında çalışan 8 işçinin kalpten can verdiği, birçoğunun da kalp hastası olduğu açıklandı. Nitrogliserin buharından damarların genişlediği, hafta sonu ise normale döndüğü belirtildi. Ankara Elmadağ'daki barut fabrikası işçilerinin hafta sonu tatili dönüşü sırasında yeniden çalışmaya başlamalarıyla, damarlarında tekrar genişlemenin başladığı ve bu durumun ani ölümlere yolaçtığı tesbit edildi. (Fuat Uğur, 23 Aralık 1988)

İskenderun çimento fabrikasında facia: Silo inşaatında kalıp çöktü, 11 işçi öldü.

İskenderun çimento fabrikasına yapılmakta olan silo inşaatında meydana gelen kalıp çökmesi sonucu 11 işçi, 30 metre yükseklikten düşerek feci şekilde can verdi.

İskenderun nöbetçi savcısı Cavit Sümer, "olay meydana geldiği sırada işçiler sanırım yukarıda yemek yiyorlarmış, çünkü olay mesai saatleri dışında 18.00 sırasında meydana gelmiş..." dedi. (Şükrü Kanat, *Tercüman,* 21 Ocak 1989)

1989 yılında SSK-üniversite işbirliğiyle yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, petrol, kimya ve lastik sanayii işletmeleri kan hastalıkları ve kanserler açısından en tehlikeli işkolları içinde yeralmaktadır.

Bu araştırmadan çıkan verilere göre: Hastalık riski, kimyasal üretim yapan işletmelerde işçilerin %26.1'ini, lastik sanayiinde %24.7'sini, petrol sanayiinde %14.4'ünü kapsamına almıştır.

Bilim adamlarının verdikleri bilgilere göre, risk yüklü bir işkolu olarak petrol, kimya ve lastik işletmelerinde öncelikle kan yapıcı sistemin bozulması, bunu izleyen süreç içinde kanserleşme olguları gündeme gelmektedir. (Erkan Yiğit, 6 Şubat 1989)

Levent'te 5 katlı bir boya fabrikası infilak sonucu çöktü. 20 kişi öldü. İnterkim boya fabrikasında asetilen tüplerin patlaması ile başlayan yangında 5 katlı fabrika çöktü. Yangın yandaki Santo Kimya fabrikasına sıçradı. Ölü sayısının en az 20 olduğu, 40'tan fazla ağır yaralı bulunduğu belirtiliyor. Hastaneler, yanmış cesetler ve yaralılarla dolu. İtfaiye ve yardım ekipleri, alevler yüzünden olay yerine yaklaşamadı. Şiddetli patlamanın etkisi ile birçok işçinin bina dışına fırlayıp, yollara savrulduğu görüldü.

İstanbul belediye başkanı Dalan "bir süre önce şehir içinde tehlikeli madde satımını yasaklamıştık. Bölge idare mahkemesi yürütmeyi durdurma kararı aldı. Bu gibi işyerlerinin bir an önce şehir dışına taşınması lazım, İstanbul her an patlamaya hazır bir bomba üzerinde oturuyor" dedi.

Çalışma ve sosyal güvenlik bakanı Aykut, olaydan sonra, "lanet olsun buraya nasıl ruhsat verirler hangi akıllının işi bu, hepimiz suçluyuz"diye tepki gösterdi. *(Hürriyet, Milliyet. Tercüman,* 4 Mart 1989)

Dikkatsizlik ve sigara 4 cana mal oldu. Solüsyon faciası:

Bakırköy Sultan Çiftliği'ndeki bir lastik kaplama atölyesinde dün akşam saatlerinde dikkatsizlik sonucu çıkan yangında, işçilerden Hayati Sağır, Muhlis Erdem, Bayram Gönen ve Ömer Yıldırım boğularak öldüler.

İtfaiye yetkilileri, yangının, tamamen çalışanların sorumsuz davranışlarından kaynaklandığına ve böylesi işyerlerinde çalışanların belli konularda eğitilmemiş olmasının acı sonuçlar doğurabileceğine dikkat çektiler. (Serdar Akinan, *Milliyet,* 11 Temmuz 1989)

Meslek hastalığı kurbanları artıyor. İzmir Aliağa petrokimya kompleksinde ara ve nihai ürünler kanser riski taşıyor. Son bir yıl içinde yaş ortalamaları 34 olan 6 işçinin kanser nedeniyle öldüğü açıklandı. *(İşçi Yaşamı,* 4 Ağustos 1989)

Kadıköy gaz işletmesinde karbondioksit ve kükürt zehirlenmeleri, kalp ve damar hastalıklarına yol açıyor. İşçiler arasında, çalışırken veya emekliliğin ilk yıllarında ölüm olağan karşılanıyor. *(İşçi Yaşamı,* 5 Eylül 1989*)*

İşçi sağlığı sorunlarına nasıl bakıyorlar?

Türkiye'de işçi sınıfının giderek artan sayısal varlığı ve toplumsal siyasal ağırlığı, bir sınıf olarak onun çalışma ve yaşama koşullarını öne çıkarmış ve sınıf mücadelesi gündeminde değişmez bir madde konumuna getirmiştir. Bununla bağlı olarak, şimdi de çeşitli toplumsal sınıf ve katmanların sözcülerinin, yazarlarının neler söyledikleri ne yakından bir bakalım.

TMMO başkanı Teoman Alptürk, "Türkiye iş kazaları ve meslek hastalıklarında dünya ülkeleri arasında ön sırada yeralmakta ve rekora doğru gitmektedir" dedi. Alptürk, işçi sağlığı ve iş güvenliği haftasının sona ermesi dolayısıyla şunları söyledi: "İş kazalarında azalış yerine artış varsa, bu, icra organının konuya ciddiyetle yaklaşmamasından kaynaklanmaktadır. Türkiye'de hep söylenegeldiği gibi, suçlu, ne mevzuat, ne müfettiş sayısı, ne de benzer konulardır. Suçlu; yetkili organların uygulama konusundaki gayrı ciddiliği ve samimiyetsizliğidir." *(Cumhuriyet,* 15 Mayıs 1987)

İdeolojik olmakla suçlanan grevlerde yitirilen işgünü sayısı, iş kazaları ve meslek hastalıkları sonucu yitirilen iş günlerine oranla daha azdır.

Unutulmamalıdır ki, iş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle ortaya çıkan kayıplar, bunları ortadan kaldıracak ya da azaltacak önlemler için harcanacak paralardan fazladır. Önlemek ödemekten ucuzdur. (Faruk Pekin, *Yeni Gündem,* 10 Mayıs 1987)

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) adına konuşan Necdet Akyüz Türkiye'de ceza ve kabaca eğitim dışında, bu konuda (işçi sağlığı, meslek hastalıkları, meslek kazaları alanında-*İ.S.)* hiçbir şey yapılmadığına değinerek, bu nedenle yıllar içinde olumlu bir gelişme görülmediğini belirtti. *(Cumhuriyet,* 14 Mayıs 1987)

Türk-İş sözcüsü Sabahattin Dertli, grevlerin en yoğun olduğu, ekonomiye zarar verilmesinden yakınılan 1975-1979 yıllarında dahi iş kazalarında kaybedilen iş günü sayısının grevlerden yüzde 35 fazla olduğuna dikkat çekti. *(Cumhuriyet,* 14 Mayıs 1987)

Olgular kanıtlıyor: İşçi sınıfının çalışma ve yaşama alanlarını, biraz daha kâr için, sağlıksızlık, meslek hastalığı, sakatlık ve ölümle dolduran burjuvazidir, devlettir. Mülkiyet ve egemenlik onlardadır. Zor bela çıkmış yasaların kağıt üzerinde kalmasından, tüzüklerdeki sağlık ve güvenlik önlemlerinin uygulanmamasından sorumlu olanlar, kendi yasaları gereği olan yükümlülüklerini bile yerine getirmeyenler yine onlardır. Burjuvazinin işçi sınıfının yaşama hakkını sınırlayan etkinliği, yalnızca işletmelerle sınırlı değildir. Kapitalizm, sanayi artıkları, atıklar, çöpler, radyasyon ve gazlarla, doğayı ve doğal yaşamı da tahrip ederek, işçi sınıfının ve tümüyle toplumun yaşama alanlarını daha yaygın ölçekte tüketmekte, zehirlemektedir. Toplumsal-siyasal suç dosyası burjuvazi kadar kabarmış bir egemen sınıfı bütün tarih içinde bulmak zor olsa gerek!

İşçi sağlığı ve meslek hastalıkları uzmanı Dr.Haldun Sirer, şöyle dedi: 1984 yılı istatistiklerine göre, Türkiye'de 599 meslek hastalığı vakası tesbit edilmiştir. Oysa 15-20 bin arasında olduğu tahmin edilmektedir. Bugün işyeri hekimlerinin büyük çoğunluğu bir süs olmaktan öteye gidememektedir. Sigorta polikliniklerinin çok yoğun olduğu ülkemizde, meslek hastalıklarının tespitinde işyeri hekimlerine büyük görevler düşüyor. İşçiler 3-6 ayda bir sağlık kontrolünden geçirilmelidir. *(Tercüman,* 24 Mart 1987)

Taramalarda hastalık şüphesi görülenler derhal hastaneye gönderiliyordu. 2 ayda bir işçilerin sağlık kontrolünden geçmesi için işletmeleri zorladık. İşçilere meslek hastalıklarıyla ilgili seminerler de veriyorduk. İşverenler işyerlerindeki sağlık koşullarını düzeltmeye zorlanıyordu. *Onlar için bu maliyet artırıcı bir durumdu.* Özellikle 1980'den sonra, bir hükümet politikası olarak, faaliyetlerimizi bozma-baltalama yönünde çabalara girişildi. *Karşımızda daima iktidarla işveren ortaklığını bulduk.* Onlar için

Ekonomik sendikal haklar için savaşmak, işçi sınıfımızın sağlığı, yaşamı, geleceği açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu haklar uğruna savaş, sınıfın geri kesimlerini savaşa çekmek için de güçlü bir araçtır.

(TKP 5(1). Kongre Kararları'ndan)

önemli olan işçilerin uyanmamasıydı, işçi ölüme mahkum olsa bile uyanmamalıydı. (Dr. Çağlar Kırçak, Ankara Meslek Hastalıkları Hastanesi eski başhekimi, *2000'e Doğru*, 10 Nisan 1988) (abç)

Ben Türkiye'de sendikaların işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında üzerlerine düşen görevi yerine getirdikleri inancında değilim. Sendikalar üyelerinin canına kasteden, onların adeta kaza değil cinayet oluyor feryatlarının yükselmelerine neden olan durumlar karşısında pasif izleyici tavrı takınmış durumdalar. Son uygulamada bakanlığın ilan ettiği "işçi sağlığı ve iş güvenliği haftası"nda da aynı durum söz konusu. Bu alanı neden işçiler ve işçi kuruluşları bakanlığa terkediyorlar? (Yavuz Şimşek, *Görüş*, Temmuz 1987)

İşçi sağlığı iş güvenliği, ülkemizin en önemli ve çözüm bekleyen sorunları arasındadır. Bu alandaki mevzuat maalesef amacına uygun olarak uygulanmıyor. Birinci derecede devlet, ikinci derecede işveren konuya gereken önemi vermiyor. Türk-İş hemen her yıl bu konuda sempozyum düzenleyerek sorunu kamuoyuna bildirmeye çalışıyor. Amaç sorunun çözümlenmesine biraz olsun katkıda bulunmak. (Mustafa Başoğlu, *2000'e Doğru*, 10 Nisan 1988)

Emek uğruna kanser: İşyerlerindeki sağlık ihmalleri, yüzlerce işçiyi hastaneye düşürdü.

Yüzlerce işçinin kanser tedavisine alındığı hastanenin başhekimi Dr.Nazif Yeşilleten, "buradakiler sadece belirlenebilen hastalar. Gerçek sayı bunun kat kat üstünde. Önemli bölümü kan ve akciğer kanserinin pençesi altında... Hastanemiz 1980 yılında kuruldu. İlk yıllar ulaşabildiğimiz işyerlerinde taramalar yaptık. Ama 1984 yılından bu yana kadro yetersizliği nedeniyle tarama yapamıyoruz. Tesadüfen beliren hastalar geliyor" dedi. (Mustafa Bağdiken, *Hürriyet*, 11 Şubat 1988)

1975-1987 arasında 192.852 işçi greve çıkmışken, 10 kat daha fazla sayıda, 2.183.439 işçi iş kazası geçirmiştir. Yine aynı dönemde grevler nedeni ile 7.664.975 işgünü kaybolmuşken, iş kazaları nedeni ile kayıp işgünü sayısı 40 kat fazla olarak 307.363.201'dir.

Bu tablo grev hakkını yasaklayan, kısıtlayan ve baskı altına alan iktidarların, işçilerin yaşamını ve sağlığını, ülke ekonomisini düşünmediklerini ortaya koymaktadır. Başka deyişle 1975-1987 arası milyonlarca işçi iş kazası geçirir ve on binlercesi ölürken, 300 milyonun üzerinde işgünü iş kazaları nedeni ile kaybolur, ülke ekonomisi büyük kayıplara uğrarken yine de grev hakkı iktidarlarca "en büyük sorun" olarak görülmüştür. Bu tavır ancak işçi sınıfının hak ve özgürlüklerine iktidarların ne denli düşman olduğunun ölçüsünü ortaya koymaktır. (*Petrol-İş 1988-1989 Yıllığı* s.308-309)

İşçi sağlığına, örgütlü savaşımın bir parçası olarak baktığımız zaman burada sendikaları görüyoruz, işçi sendikalarını, hekimlerin örgütü olan TTB'yi görüyoruz ve bir örgüt sayılmamakla birlikte, basını da ben o konuda bir örgüt olarak görüyorum. Bu işbirliği sağlanmalıdır. Bunlara işverenlerin katılması doğaldır. Devletin katılması doğaldır, ama devlete ve işverenlere yol göstermesi gerekenler işçi sendikalarıdır ve hekimlerin meslek örgütleridir. (Dr.Erdal Atabek, *Görüş*, Temmuz 1987)

Topluca ele aldığımızda bu görüşleri şöyle sınıflandırabiliriz:

1) Sorunların çözülmemesini devlet bürokrasisinin kötü işleyişine bağlamak.

2) İşçi sağlığını, genel toplumsal sağlık sorunlarının küçük ölçekli bir parçası olarak görmek, sağlık bilimlerinin sınırları içinde ele almak, konunun çeşitli bilimlerle ilişkisini ve en önemlisi de, işçi eylemiyle, sendikal eylemle ilişkili boyutlarını atlamak, sendikaların görevini, sorunun çözümüne biraz olsun katkı yapmak olarak koymak.

3) İşçi sağlığını, meslek hastalıklarını, meslek kazalarını asıl olarak devlete, ulusal gelire vb. verdiği zararlar açısından ele almak, işçi sınıfının sağlığına ve yaşama hakkına, üretim kaybına neden olması yüzünden "ülke ekonomisi" çerçevesinde bir sorun olarak bakmak.

4) İşçi sağlığı, işgüvenliği, meslek kazaları ve meslek hastalıkları için önlemler almanın, harcamalar yapmanın burjuvazi için de "ekonomik" olduğunu, üretimi artırıcı etkiler sağlayacağını kanıtlamaya çalışan sağ, reformist yaklaşımlar.

5) Sıraladığımız bu yanlış sağ ve reformist görüşlere karşı, doğru devrimci görüş, burjuvazinin işçi sınıfını sağlıksız ve güvenliksiz işletmelerde bilerek çalıştırdığını, bu koşullarda çalışmanın işçilere getireceği tüm riskleri ve tehlikeleri umursamadan, aşırı yoğun sömürü uyguladığını ileri sürer, sorunların çözümünü sınıf mücadelesinin alanlarında, eylemlerde arar. Ancak şunu da belirtelim ki, bürokratik görevlerde bulunmuş olan Dr.Nazif Yeşilleten, Dr.Haldun Sirer ve Dr.Çağlar Kırçak gibi hekimler de, uygulamacılığın ve bilimselliğe bağlılığın kazandırdığı ustalıkla, işçi sağlığı sorununa nesnel bir bakış açısı getirmişler ve işçi sınıfının çalışma ve yaşam koşullarına ilişkin gözlemleriyle durumu aydınlatmışlardır. Gazeteci-sendikacı Yavuz Şimşek'in de bürokratik sendikacılığa bu konuda yönelttiği eleştiri haklıdır.

Demokrat çevrelerde oldukça sık rasladığımız şu sağ anlayışın üzerinde biraz durmalıyız: Bu çevreler sayısal verileri yazarak "grevlerde yitirilen işgünü — işçi sağlığı, meslek hastalıkları, meslek kazalarında yitirilen işgünü" karşılaştırmaları yapmakta ve ikincisinde yitirilen çalışma süresinin daha uzun olduğundan yola çıkarak, hangisinin ekonomiye daha fazla zarar verdiğini tartışmaya çalışmaktadırlar.

Öncelikle, grevlerin ekonomiye, ya da sıkça söylendiği biçimiyle "ulusal ekonomi"ye zarar vermesi burjuvazinin sorunudur. Sendikacıların, demokratların, devrimcilerin böyle sağ görüşler taşımaları işçi sınıfının mücadelesine zararlıdır.

Hastalıklar ve iş kazaları nedeniyle öncelikli olarak ve her zaman asıl zarara uğrayanlar ise işçilerdir. Yaşamların söndüğü, organların koptuğu, sakatlıkların yüzbinlere ulaştığı bir işyeri ve çalışma ortamında, riskler ve tehlikelerle dolu üretim koşullarında çalışanlar ve çalışamaz duruma getirilenler işçiler ve yalnızca işçilerdir.

Bu felaketlerle dolu ortamda, işçi sınıfının giderilmez kayıpları dururken, burjuvazinin, daha utangaç anlatımıyla "ulusal ekonomi"nin de zarara uğradığını kanıtlama çabası boşunadır. "Amasra'nın bardağı, biri olmazsa bir daha" deyişindeki gibi, nasıl olsa işçileriyle, teknisyenleriyle, mühendisleriyle bir yedek işsiz ordusu, kapitalistlerin kapısında bir işin boşalmasını, işe alınmayı beklemektedir.

Hastalıklar, iş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle herşeyini asıl yitiren işçi sınıfıdır. Yeni grevlerle, eylemlerle, sürekli yükselen bir mücadele yürütmedikçe de yitirmeye devam edecek olan ondan başkası olmayacaktır.

Kapitalist sınıfın, işçi sağlığını tehdit eden işyeri ortamı ve çalışma koşullarını iyileştirmesinin kendi yararına olacağı iddiası, hem gerçek dışıdır, hem de "devrimciyim, demokratım" diyen insanlara yakışmamaktadır. İş kazalarını ve meslek hastalıklarını üreten koşulları, kapitalist sınıf, kârını en yükseğe çıkarmak amacıyla, bilerek, isteyerek bırakmaktadır. Onun işyerini, bilerek ilkel ve denetimsiz bıraktığını görmek için biraz dikkat yeterlidir.

Kaldı ki burjuvaziye daha çok kâr etmesi için akıl verenler, gerçeklere de dayanmıyorlar. Eğer işyerlerinde önlem almak, kaybedilen işgünlerinden daha ucuza gelseydi, burjuvazi hemen önlem alırdı. Kapitalizmin temel yasası kâr yasasıdır. Bu yasa dışarıdan verilen akıllarla işlemez.

> İşçi sağlığı konusunda sendikaların verdiği eğitimin gerçek durumu nedir?
> Bu eğitimlerde, büyük çoğunluğu burjuva, sol liberal öğretim üyelerinden oluşan ve sendikal çevrelerde etkinlik sağlamış bir akademisyenler gurubu öncelik kazanmıştır. Bu eğitimciler, programsız, en küçük bir anti-kapitalist öz bile taşımayan "dersleriyle" işçi sınıfının zamanını ve kaynaklarını boşa harcamaktadırlar. Bu eğitim seminerlerinde, sağlık, sosyal güvenlik, demokrasi, sınıflararası barış, uzlaşma vb. konular, içeriksiz, ayakları yere basmayan ve soyut bir biçimde "ders" olarak verilmekterdir. Henüz yaşanmış kanlı faşist diktatörlük sürecini ve bu sürecin öznesi olan kapitalist sınıfı, finans-kapitali atlayarak anlatılan soyut "demokrasi" derslerini, işçiler, içleri bayılarak, esneyerek, sıkıntıyla istedikleri kadar dinleyebilirler, eğitilmiş olmazlar.

İşçi sağlığı ve eğitimi

Fabrikalarda, işletmelerde, maden ocaklarında, işyeri ortamından kaynaklanan ve üretim sürecindeki çalışma koşullarında ortaya çıkan riskler, zararlılar ve tehlikeler hakkında işçiler herşeyi bilme hakkına sahiptir.

Bu durum, işkolu ve işletme düzeyinde, işçiye gerekli bilgilerin düzenli ve yinelenen bir biçimde, eğitimle ulaştırılmasını gerektirmektedir. İşçi sağlığının özgül sorunları, işletmeler düzeyinde disiplin ve süreklilik isteyen koruyucu sağlık uygulamasını, sağlam işleyen, yaygın örgütlenmiş, iyileştirici ve yeniden işe kazandırıcı sağlık hizmetini, meslek hastalıklarını tanıyacak ve hastayı meslek hastalığı hastanesine gönderebilecek bir işyeri hekiminin varlığını, işletmelerde birikmiş olan meslek hastalığı-meslek kazası etkenlerini araştırıp denetlemek ve ortadan kaldırmak üzere, hekimlik, mühendislik ve sosyal bilim elemanlarının işbirliğini gerektirir.

Hiç şüphesiz, bunların hepsinden önce, bu sayılanların tümünü uygulatacak güç olarak sınıf sendikalarının ve ileri, komünist işçilerin zorunlu varlığını saymalıyız. İşçilerin, işyeri ortamına, çalışma koşullarına, üretim sürecine, makinalara, araçlara, maddelere ve ürünlere ilişkin bilgileri arttıkça, bu ortamda varolan tehlikelerden ve zararlılardan nasıl korunacaklarını da onlar saptayacaklardır.

İşçi sınıfına verilmesi gereken eğitim sözkonusu edilmişken, bu noktada, işçi sınıfının eğitimiyle uğraşan kurumlara bir göz atmakta yarar vardır.

Burjuva yasalar, işçiye iyi işyeri ortamı ve iyi çalışma koşulları sağlama, çalışacağı işin niteliği hakkında ücretli eğitim verme yükümlülüğünü işverene yüklemiştir. İşin işçiye uygunluğunu denetlemek, işçiyi işin tehlikesi hakkında bilgilendirmek, gerekli becerileri kazandırarak onu işe başlatmak işverenin görevidir. İşe giriş muayenesinin ve periyodik muayenenin sonuçlarının sağlık kartlarına işlenmesi gerekmektedir. Yasalarda ne yazarsa yazsın, günlük yaşamda bu yükümlülükler işlememektedir. Ne kapitalistler, ne de onların devleti böyle bir işlev üstlenmemektedir.

Gerçek yaşamda kapitalist sınıfın eğitim uygulamaları, üretimin artırılmasına, giderlerin azalmasına yönelik olarak kendisi için koyduğu hedefleri işçi sınıfına benimsetmek

> Az ve orta gelişmiş kapitalist ülkelerde ilk göze çarpan olay aşırı düşük ücret düzeyidir. Türkiye'de pek çok yıllar, pek çok sektörde ve bazı sektörlerde de sürekli olarak ücret, fiziksel sınırda, bazen de altında durmaktadır. Bunun sonucu olarak az ve orta gelişmiş kapitalist ülkelerde işçi sınıfının kendini yeniden üretme olanağı tehlikededir. Aşırı yüksek ölüm oranları, ömür kısalığı, aşırı yüksek iş kazaları ve meslek hastalıkları bu durumun göstergeleridir.
> Bu ülkelerde göze çarpan ikinci olgu, insanlık dışı çalışma koşullarıdır. Kadın işçi sömürüsü, "çırak" adı altında çocuk sömürüsü, sigortasız-kaçak işçi sömürüsü akıl almaz boyutlardadır. Sonra geliyor işsizlik. Az ve orta gelişmiş ülkelerde işsizlik toplumsal bir afettir.
> (R. Yürükoğlu, *Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye*, s.61 Beşinci baskı)

amacına hizmet etmektedir.

İşçi sınıfının giderek büyüyen varlığı ve artan toplumsal-siyasal ağırlığı, meslek sahibi aydınları etkilemiştir. İşçi sağlığının, sağlık bilimleriyle ilişkisi, hekimlerin ve meslek odalarının, özellikle son 20 yıldır, artan bir ilgiyle, bu alanda kuramsal düzeyde ve uygulamalı çalışmalar yapmasına neden olmuştur.

Meslek odalarının etkinlikleri arasında TTB tarafından gerçekleştirilen, 1978 ve 1988 işçi sağlığı kurultayları, işyeri hekimlerinin eğitimiyle ilgili kurslar, kimya ve makina mühendisleri odalarında gerçekleştirilen "kol çalışmaları" olumlu eğitim çalışmalarıdır. Ancak eğitim ağırlıklı bu çalışmaların ürünleri, daha çok, meslek odalarının sınırlı çevresinde, mesleki bilimsel dergilerde kalmakta, işletmelerin, fabrikaların, madenlerin somut sorunlarını yaşayan, bu nedenle somut bilgiler ve çözümler bekleyen işçi sınıfına yeterince ulaşamamaktadır.

Burjuva partilerinden hiçbirinde, göstermelik bile olsa, işçi sınıfının yaşama hakkını birinci derecede ilgilendiren bu sorun üzerinde çalışan bir çalışma gurubu yoktur. DYP-SHP gibi düzen partileri, işçi sınıfının günlük çalışma ve yaşama koşullarını iyileştirme ve yükseltme konusunda burjuvazinin çıkarlarını "başarıyla" gözetmektedirler.

İşçi sınıfının yaşamını yağmalamaktan suçlu olanlar, burjuvazidir, kapitalizmdir, devlettir. Yeşiller, sol liberal doğacılar bunu söylemedikleri sürece, propaganda düzeyinde bile hiçbir şey söylemiş olmayacaklar, görüntülerle oyalanıp duracaklardır.

Son yıllarda bazı demokratik yığın örgütlerinin, işçi sınıfının çalışma ve yaşam koşullarıyla ilgili etkinlikler geliştirdiği görülüyor. İnsan Hakları Derneği, Halkevleri, Tayad, zaman zaman kapitalist sınıfların uygulamalarına karşı çıkıyorlar. Yığın örgütleri arasında, özgün çalışma ve örgütlenme modeliyle dikkati çeken İşçi Sağlığı Derneği ise, sendikalara ve ileri işçilere yönelik eğitim çalışmaları yürütmektedir. İşçi sınıfının, işletmelerde, madenlerde, fabrikalarda karşılaştığı somut sorunlara ve çözüm yollarına yönelen derneğin eğitim araçları aylık, *İşçi Yaşamı* dergisi, işçi eğitimciler yetiştiren eğitim kursları, işkolları ve işyerleri düzeyindeki eğitim seminerleridir.

Sendikalar ve eğitim

Madenlerde, fabrikalarda ve işletmelerde, çalışma ortamında varolan ve yeni açığa çıkan fiziksel zararlılar, üretim sürecinde beliren tehlikeler, işçilerin genel olarak eğitilmelerini, özel olarak da işletmeler hakkında yeterli bilgiyle donatılmalarını gerektirir.

Sendikalar işçi sınıfının tümünün yığın örgütleri olduklarına göre sınıfın bu konuda eğitimi gibi devasa bir görevin de yine onlar tarafından yerine getirilmesi gerekir. Sendikaların işçiler için, aynı zamanda mücadele okulları olması gerektiğini de gözönünde bulundurursak, sendikaların eğitim konusundaki yükümlülüklerinin önemi daha netleşir. Öyle ki, günlük sorunların herbirinde, yaşamının her evresinde, her somut durumda, kapitalizmin işleyişindeki kötülükleri birer birer etinde duyan işçi sınıfına verilecek bu bilgiler, eğitim, nesnel ve bilimsel verilere dayanılarak yapılıyorsa, geneliyle sınıf mücadelesine büyük bir güç katmakta gecikmeyecektir.

İşçi sağlığı konusunda sendikaların verdiği eğitimin gerçek durumu nedir?

İşçi sınıfının sendikasız çoğunluğu için düzenli bir eğitim olanağı hemen hemen hiç yoktur. Raslantılara kalmıştır. Sendikalı işçiler için eğitim, genel olarak sendika üst düzey yöneticilerinin, eğitim sekreterlerinin ve aydınlardan oluşan "uzmanlar"ın seçimlerine göre yapılmaktadır.

Bu eğitimlerde, büyük çoğunluğu burjuva, sol liberal öğretim üyelerinden oluşan ve sendikal çevrelerde etkinlik sağlamış bir akademisyenler gurubu öncelik kazanmıştır. Bu eğitimciler, programsız, en küçük bir anti-kapitalist öz bile taşımayan "dersleriyle" işçi sınıfının zamanını ve kaynaklarını boşa harcamaktadırlar. Bu eğitim seminerlerinde, sağlık, sosyal güvenlik, demokrasi, sınıflararası barış, uzlaşma vb. konular, içeriksiz, ayakları yere basmayan ve soyut bir biçimde "ders" olarak verilmektedir. Henüz yaşanmış kanlı faşist diktatörlük sürecini ve bu sürecin öznesi olan kapitalist sınıfı, finans-kapitali atlayarak anlatılan soyut "demokrasi" derslerini, işçiler, içleri bayılarak, esneyerek, sıkıntıyla, istedikleri kadar dinleyebilirler, eğitilmiş olmazlar.

> Devrimci, ilerici sendikacılarla, tabandaki devrimci ve komünist işçilerin gerçekleştirdikleri eğitim etkinlikleri, sendikaların sınıf sendikaları, yönetimlerin de buna uygun yöneticiler konumuna gelmesinde önemli işlevler görmektedir. Geleneksel burjuva eğitimini dışlayan bu sendikaların eğitim alanındaki atılımları, eğitimle görevli yeni bir işçi aydını tipinin ortaya çıkmasını, eğitim programlarının ve çalışma biçimlerinin, işçilerin istemleriyle, ihtiyaçlarıyla uyumlu olmasını getirmektedir.
>
> İşçi sağlığı, meslek hastalığı, meslek kazaları ve iş güvenliği sorunlarının sınıfsal özü, işçilerin bilgiyle donanmasını ve girişken olmalarını dayatıyor. Sınıf sendikacılığının vereceği eğitim, işçi sınıfının somut güncel sorunlarından yola çıkarak bunları, dolu dizgin, devrimci bir demokrasi mücadelesi düzlemine yerleştirmeyi gerektiriyor.

Bu "beyefendi" uzmanlar, işçi sınıfının kazanımlarını bir darbeyle yerlebir eden faşist diktatörlüğü, işçi sınıfını sömürülmekten yoksulluğa, yoksulluktan fiziksel açlık sınırlarına süren kapitalist sınıfı açıkça hedef gösteren eğitim yapmazlar. İşçi sınıfı için bir kırıntı isteyecek olsalar, bu işlemin burjuvazi için neden çok yararlı olacağını kanıtlamadan yola çıkmazlar. Burjuva yasaları bile, kağıt üzerinde, yasallığını yitirmiş olan bir sınıf iktidarının şiddet yoluyla devrilmesini "yasal" sayarken, saymak zorunda kalırken, işçi sınıfının olanaklarını, kasasını, zamanını alan bu eğitimciler meşruluğunu bin kez yitirmiş burjuva egemenliğine toz kondurmazlar. Ama ne olur? Hakları alma mücadelesi içinde işçiler, bu sayın profesörlerle kaderci bir mahalle imamı arasında çok önemli bir fark olmadığını kısa sürede anlarlar.

Buna karşılık devrimci, ilerici sendikacılarla, tabandaki devrimci ve komünist işçilerin gerçekleştirdikleri eğitim etkinlikleri, sendikaların sınıf sendikaları, yönetimlerin de buna uygun yöneticiler konumuna gelmesinde önemli işlevler görmektedir. Geleneksel burjuva eğitimini dışlayan bu sendikaların eğitim alanındaki atılımları, eğitimle görevli yeni bir işçi aydını tipinin ortaya çıkmasını, eğitim programlarının ve çalışma biçimlerinin işçilerin istemleriyle, ihtiyaçlarıyla uyumlu olmasını getirmektedir.

İşçi sağlığı, meslek hastalığı, meslek kazaları ve iş güvenliği sorunlarının sınıfsal özü, işçilerin bilgiyle donanmasını ve girişken olmalarını dayatıyor. Sınıf sendikacılığının vereceği eğitim, işçi sınıfının somut güncel sorunlarından yola çıkarak bunları, dolu dizgin, devrimci bir demokrasi mücadelesi düzlemine yerleştirmeyi gerektiriyor.

Yaşamın kanıtladığı gibi, "sınıf sendikacılığı, devrimci sendikacılık, ancak şu ya da bu işkolunda, şu ya da bu konfederasyonun içinde yapılabilir" tezleri geride kalmıştır. Her sendikal yapı, her işkolu, her işletme, sınıf sendikacılığının kaleleri konumuna gelebilir, gelmelidir. Bunun örnekleri giderek çoğalmaktadır. Ancak bugün gelişmekte olan bu sınıf sendikacılığının en zayıf yanı, demokratik işleyişlerin henüz yaşama yeterince geçirilmemiş olmasıdır. Burjuva sendikacıların yönettikleri sendikaları ilerici ve komünist işçilere kapatmaya çalışmaları anlaşılır birşeydir. Kendine devrimci demokrat diyen sendika yöneticilerinin ise bunun tersine davranmaları gerektiği ortadadır.

Sendikaların eğitim programlarını işçilere danışarak saptamaları, burjuva düşünürler, uzmanlar ve kapitalist sınıfın sözcüleri yerine, işçi sınıfı aydınlarından ve yetişmiş işçilerden oluşan eğitimci kadrolar atamaları zorunlu ve güncel bir ihtiyaç durumuna gelmiştir. İşkolunun, işletmelerin somut durumunu ve işçilerin somut sorunlarını temel alan bir eğitim ve eylem programıyla işçi sınıfının geri kesimlerini de sendikal demokratik mücadeleye çekmeyi sendikal eğitimin temel ilkeleri arasında saymak herhalde yanlış olmayacaktır.

İşçi sağlığı ve sendikal eylem

Türkiye'de yaşamın binlerce kez kanıtladığı gibi, toplu sözleşmelerle elde edilen ekonomik haklar, yüksek enflasyon nedeniyle, daha birinci yılı dolmadan erimekte, toplu sözleşme döneminden işçiler daha da yoksullaşmış olarak çıkmaktadırlar. Enflasyon işçi sınıfının ve halk sınıflarının sömürülmesinde kapitalist sınıfların elinde güçlü bir silah konumundadır. Bu nedenle işçi sınıfının hedefi ve umudu enflasyonun düşmesini beklemek değil, burjuvaziyi iktidardan alaşağı etmek, enflasyonla birlikte kapitalist işleyişin yarattığı tüm kötülüklerin de belini kırmak olmalıdır.

Öte yandan, Türkiye kapitalizminin bunalımlı doğası nedeniyle, ülkede egemenliğini sürdüren kısıtlı, güdük burjuva demokrasileri ve 12 Eylül faşist diktatörlüğü nedeniyle, toplu sözleşmelerin özgürce yapılabildiği sürenin kırk yıl içinde on yılı geçmediğini biliyoruz. Bu süre de, işçi sınıfının yüksek mücadelesi temelinde yaşanabilmiştir. Pratik göstermektedir ki, ekonomik-demokratik haklar için, işçi sınıfının çalışma ve yaşama koşullarını iyileştirmek için mücadele, sendikaların, devrimci-komünist işçilerin gündeminde baş sıralarda yer almaktadır.

İşyeri ortamının, çalışma koşullarının sağlıklı, güvenlikli bir düzeye kavuşturulmasını amaçlayan, meslek hastalığı ve meslek kazaları tehlikelerini sorgulayan, hammaddelerin, ara malların, çeşitli üretim girdilerinin, makinaların, üretim süreçlerinin, teknolojinin ve sonuç olarak ürünlerin ve yan ürünlerin işçi sağlığına olumsuz etkilerini açıkça ortaya koyan bir çalışma, sendikalara toplu sözleşme çalışmalarında yığınsallık ve canlılık katacak, toplu sözleşme masalarını ve işletmeleri kapitalistlere karşı birer mücadele odağı konumuna yükseltecektir.

Şurası yalın bir gerçektir ki, işyeri ortamının fiziksel durumunu normalleştiren, çalışma koşullarını önlemlerle düzelten, iyleştiren kazanımlar, enflasyonun etkisiyle eriyip gitmeyecek kazanımlardır. Toplu sözleşmelere geçirilecek bu tür haklar, en az parasal haklar kadar önemlidir.

İleri kapitalist-emperyalist ülkelerin birçoğunda bu haklar, o ülkeler işçi sınıfının verdiği uzun ve kanlı mücadele sonucunda elde edilmiştir. Bu ülkelerde işçi sınıfı, emperyalist burjuvazinin, işçi hakları söz konusu olunca yavaş işleyen yasal mekanizmalarını zorlamış, birçok hakkı yasalara sokturmuştur. Bununla da yetinmemiş, işyeri ortamında işçi sağlığı, meslek hastalığı, iş kazası tehlikesi ortaya çıkar çıkmaz grev yapma hakkını, hak grevi kazanımını elde etmiş, kullanmış ve kulanmaktadır.

İşçi sınıfı, ileri işçiler ve sendikacılar, yaşamın dayattığı bu sorunlarla nasıl başedebilirler?

Öncelikle, bu görevin bir sınıf olarak kendisine düştüğünü, kendisinden başka hiçbir sınıf ya da katmanın, işçi sınıfının yaşam ve çalışma koşullarını iyileştirip, yükseltemeyeceğini bilince çıkararak. *İkinci olarak,* sendikal mücadelenin, yığınsallığı ve kararlılığı en çok gerektiren eylemlerinin, "küçük gerilla çatışmaları"nın en çok bu alanda olacağını bilerek ve buna hazırlanarak. *Üçüncüsü,* sendikal örgütlenmeyi, siyasal ayrım yapmadan tüm işçilerin yığınsal örgütüne dönüştürerek, sendikal demokrasinin gerçekten işlediği bir düzeye yükselterek. *Dördüncüsü,* işçi sınıfının somut, güncel sorunlarına dayalı bir eylem anlayışını temel alan ve sağlık, mühendislik bilimlerinin ve sosyal bilimlerin bilimsel verileriyle bu somut sorunların kaynağına inen, sınıfı aydınlatan ve bilgiyle donatan bir eğitim programını yürürlüğe koyarak. Daha da sayılabilir ama birşey açıktır: işçiler, isterlerse sendikacılar, bu sorunlarla başedebilirler.

Sendikal eylemin küçük gerilla çatışmalarını, işçi sınıfının ve onun önderliğindeki halkın büyük devrim mücadelesine bağlamak ve devrimi başarmak. Kapitalizm koşullarında, çözümü işçi sınıfına düşen *en temel görev* işte budur.

(Baştarafı 6. sayfada)

Çalışmalara katılan bütün işçiler, işe dört elle sarıldılar.

Örgütlenme yaptığımız alan, "geri" denilen işçilerden oluşmasına rağmen, büyük bir öğrenme isteği gelişti. Buna rağmen siyasal konularda konuşmaktan çekinme vardı. Bir ara, kendisini ileri işçi diye sunan, toplantı ve çalışmalara düzenli katılmayan, ama geldiği toplantıda da, ulu orta faşizm, komünizm gibi keskin laflar ederek geri işçileri eğiteceğini sanan tipler ortaya çıktı. Bu sekter anlayış işçiler arasında ters tepti. Bu arkadaşları uyardık, işçilerin somut sorunlarından hareketle siyasal mücadeleye çekilebileceklerini, o zaman sen söylemesen de kapitalizmi, komünizmi öğreneceklerini söyledik. Nitekim yaşam bize bunun güzel bir örneğini yaşattı. Okuma gurubuna aldığımız, çalışmalar başladığında kendisinin DSP'li olduğunu söyleyen bir işçi, bir süre sonra dernek çalışmalarından uzaklaşıp yalnızca okuma gurubuna katılmaya başladı. Bunun nedenini sorduğumda, bana "dernekle bu düzen yıkılmaz, devrim için daha ciddi, gizli çalışan örgüt lazım" dedi. Kendisine, "hele sen çalışmalara katıl, o da var" dedikten ve kendisi parti yayınlarıyla karşılaştıktan sonra, daha sıkı çalışmaya başladı. Ayrıca işçilerin geneli de, işyerlerinde kavgalara girdikçe, patronlarla ve yasalarla karşı karşıya geldikçe, kurtuluşun işçilerin kendi kavgaları sonucunda olabileceğini görmeye başladılar.

Merkez komitemizin son toplantısında aldığı kararlarda şu fikirler geçiyordu:

"Yalnız bu gelişme, Marksizmi en ortodoks biçimde savunarak ve geliştirerek, siyasette, günlük pratik çalışmalarda yaşamın istediği esnekliği ortaya koyarak, şablonların ötesinde aktif bir çalışma geliştirerek, yığınların psikolojisini dikkate alarak sağlanabilir.

"Esneklik, yöntemlere ilişkin bir esnekliktir. Mücadelenin taktiklerle ilişkili yönüdür...

"...Oysa legal örgütler eliyle yürütülen demokratik yığın çalışmasında komünistlerin ana görevi:

"a. Kendi görev alanında, kendi konuları içinde burjuva legalitesinin sınırlarını zorlayan çarpıcı bir yayın politikası yürütmek,

"b. Demokratik istemleri devrim için mücadeleye bağlayan bir ajitasyon temelinde militan eylem örgütü olmak,

"c. Aydınlar ve küçük burjuvazinin kabul sınırlarına da sıkışmayan, örgütün işçi tabanı içinde komünist fikirleri öğreten bir eğitim yürütmek,

"d. Legal örgütlerin içine *komünist partisini* döşeyen bir örgütlenme çalışması yürütmek..." ("TKP MK Durum Değerlendirmesi", *İşçinin Sesi*, sayı:389, 19 Şubat 1990)

Legal odaklar, partinin işçi sınıfının içine gömülmesine ve işçi sınıfından kadrolar çıkarmasına yarayan ve sınıfın genelini kavgada eğiten önemli yerlerdir.

Legal odaklarda çalışan yoldaşlar, MK'nın son kararlarında geçen yukarıda aktarılan fikirleri hiç akıldan çıkarmadan hareket etmelidirler. Ülkemizde örgütlenecek öyle çok kesim ve alan vardır ki, adeta bakir topraklarda yaşıyoruz. İşçi sınıfımız kendi davasını çok iyi bilmektedir. Yeter ki biz işçilere doğruları inatla gösterip, onları partilerine kavuşturalım.

Öğrenci gençliğin olumlu yanlarını geliştirmeli, olumsuz yanlarını köreltmeliyiz

ÖĞRENCİ GENÇLİĞE ULAŞALIM, SINIFLA KAYNAŞTIRALIM!

Gençliğe ulaşmada araçlarımızın yetersizliğini aşmak her birimizin çabasıyla olanaklıdır. Öğrenci yığınlara ulaşmak açısından, öğrenci gençliği çekecek, sempatik, doğru politikaları ona ulaştıran ve onun mücadele perspektifini çizen bir gençlik dergisi ihtiyacı belirgindir.

Öğrenci gençlik genel olarak küçük burjuva kökenlidir. (İşçi ve burjuva kökenlileri de bulunur.) Küçük burjuvazinin olumlu ve olumsuz özellikleri öğrenci gençlikte de mevcuttur. Güçlüden yanadır, milliyetçidir, devletçidir, burjuva kültüründen etkilenmiştir, burjuva özellikler taşır. Bunların yanında gençlik, dinamiklik, ani tepkisellik, duyarlılık, aydınlık vb. olumlu özellikler de taşır. İşçi sınıfına oranla burjuva nimetlerden daha fazla yararlandığı için, daha bilgili, daha aydındır.

Öğrenci gençliğin bu nesnel özellikleriyle sınıf mücadelesindeki konumunu Lenin şöyle vurguluyor: "Devrimci fırtına öncesi ilk sallanan yapraklardır." "Hepsi birer propagandacı, birer ajitatör olmak ister."

Var olan bu olumlu olumsuz yönleriyle öğrenci gençlik, kazanıldığında büyük yankılar doğurur. Ulaşılmadığında ise burjuvazinin en iyi sözcülerini yaratır.

Uyguladığımız güzel ilkelerden biri olan, "her bireyin olumlu yanlarının geliştirilmesi, olumsuz yanlarının köreltilmesi" ilkesi, öğrenci gençlik üzerinde sürekli yaşama geçirilmelidir. Biliyoruz ki, nesnel olarak bünyesinde taşıdığı zaafları giderilip, olumlu yönleri geliştirilen gençlik çelikleşir, hepsi birer işçi sınıfı aydını, komünist kadro olur.

Türkiye'nin özgül konumundan dolayı öğrenci gençliğin sınıf mücadelesindeki yeri çok daha önemlidir. Sanki, üniversite gençliği, devrimin yegane savaşçıları, savunucuları. Tarihte üniversite gençliğinin en büyük özelliği, çıkışlarının sürekliliğinin olmamasıdır. Birçok eylemliliği, tecrübesi olmasına rağmen, işçi sınıfı kültürü alamaması, onu sınıfla kaynaştırıp, bütünleştirecek komünist örgütlenmenin o dönemde olmaması, gençliğin çıkışlarının kopuk kopuk olmasını getirmiş, sürekliliğini götürmüştür.

Öğrenci gençliği tüm yönleriyle komünist bir elekten geçirmek şarttır. Komünist örgütlenmenin görevi de budur. Eğitilen, gelişen gençlik işçi sınıfını daha iyi tanıyarak, sınıf ile kaynaşacaktır.

Komünist partisi örgütler bütünüdür, işçi sınıfının öncü gücüdür. İşçi sınıfına sınıf bilincini parti ve parti kadroları götürür. Parti, her birimini ne kadar iyi denetleyip, süreci ilerletecek örgütlenmeler yaratırsa sınıf mücadelesinde o kadar ilerler. Her parti örgütünün temel amacı, bulunduğu alanda (işçi, köylü, gençlik, kadın vb.) yığınsallaşmak, bu yığınsallaşmayı sağlarken de, kendi içinde derinleşmektir. Devrimi kadroların öncülüğünde yığınlar yapar. Yığınsallaşmakla kadrolaşmak diyalektiktir. Ama bu ilişkiden maksimum verimi almak (fazla kadro yetiştirmek) sağlam komünist örgütlenmeler gerektirir.

Bugün komünist gençlik örgütlenmesini yeniden düzenleme amacıyla açılan tartışmada, atacağımız ilk adım illegal olma adımıdır. Türkiye koşullarında bu zorunludur. Yasallığın burjuvazinin dümen suyuna gitmekten başka bir amacı kalmamıştır. Burjuvaziyi devirmek, tarihin çöplüğüne atmak isteyen hiçbir hareket, hiçbir parti burjuvazinin yasalarıyla hareket edemez. Burjuva yasaları onu yönlendiremez. Bizim yasalarımız burjuvaziye ve onun her türden yanlışına karşıdır.

Güdük burjuva demokrasisinin varlığı, komünistlere yasal olanaklardan faydalanma fırsatı yaratmıştır. Bu olanakları sonuna kadar zorlamak da bizlerin görevidir. Demokratik yığın örgütleri (DYÖ) komünistlerin içinde çalışabileceği yasal olanaklardır. DYÖ'leri kurmak ve yığınsallaşmak da yine bizim görevlerimizdendir.

Gençliğe ulaşmada araçlarımızın yetersizliğini aşmak her birimizin çabasıyla olanaklıdır. Öğrenci yığınlara ulaşmak açısından, öğrenci gençliği çekecek, sempatik, doğru politikaları ona ulaştıran ve onun mücadele perspektifini çizen bir gençlik dergisi ihtiyacı belirgindir. Burjuva demokrasisinin olanaklarından biri de bu dergiyi çıkarabilmektir.

Türkiye'de sınıf mücadelesi keskinleştikçe, burjuvazinin gerçek yüzü de belirginleşmektedir. Hataları daha da artmaktadır. Burjuvazinin somut hatalarına karşı öfkeler aniden yükseliyor. Komünist partisinin bu öfkelere politik misyon katması için, anında kullanabileceği mücadele araçları, öfkeyi daha da artıracak propaganda, ajitasyon, eylemler yaşama geçirmesi gereklidir. Bu ani müdahaleler elbette ki güç, hegemonya sorunudur.

Üniversite gençliğinin akademik-demokratik eylem hattında KGÖ'nün mücadele içinde örgütlenmesi olumlu yanımızdır. Bu örgütlülüğü artırmak da, ajitasyon propaganda, afişleme, pullama gibi çalışmalarımızı daha da sıklaştırmamızı gerektirmiştir.

"Her zaman, her üniversitede bir KGÖ imzası." Yığın çalışmamızda Devrimci Gençliğin Sesi ön plana çıkmak zorundadır. Bu komünistliğimizi saklamamızdan değil, koşulların objektifliğinden kaynaklanıyor. DGS, geniş yığınlarla kucaklaşmamızı, tek tek nitelikli insanlar kazanmamızı sağlayacaktır. DGS meşrudur. Bu meşruluk daha da pekiştirilmelidir.

Yoldaşlar şimdilik yazacaklarım bu kadar. Yoldaşça selamlar.

Gençliğin yolu işçi sınıfının devrim yoludur.

Gençliğe ulaşalım, sınıfla kaynaştıralım!

Yaşasın KGÖ!

Reşit Boyacı

Geniş öğrenci gençlik yığınını, partinin genel çizgisine kazanmak için

Nasıl bir komünist gençlik örgütl nm si?

Komünist gençlik örgütlenmesi konusunda açılan tartışma için, gerekli ve yeterli bir araştırma yapamamam nedeniyle, detaylı bir yazı yazamayacağım için çok üzgünüm.

Böyle bir çalışma ve araştırma yapamamamın bir nedeni, verilen sürenin henüz dolmadığını sanmam. Belki geçerli ve yeterli bir mazeret değil ama, diğer nedeni de, ders yılı bitirme sınavlarının hâlâ devam ediyor olmasıdır. Örgütlenme ve örgütlülük konusunda genel doğrular dışında detaylı bir bilgi sahibi olmadığımdan, yetersiz kalacağını bildiğim halde, şunları söyleyebileceğim.

Oluşturulacak komünist gençlik örgütlenmesi, herşeyden önce partinin gençlik kanadı olacağı için, parti misyonunu, işçi, öğrenci, köylü ve işsiz tüm gençlik içine taşıyan yeterlilikte olmalıdır. Bunun için, partinin genel çizgisi doğrultusunda kararlar alabilme ve uygulayabilme yetkisi olan, merkez organdan ayrı legal bir yayın organı, ayrı bir bütçesi olan bir örgütlenme olması gerekir. Bu gençlik örgütlenmesi parti kararlarının alınmasında ve uygulanmasında da söz sahibi olmalıdır.

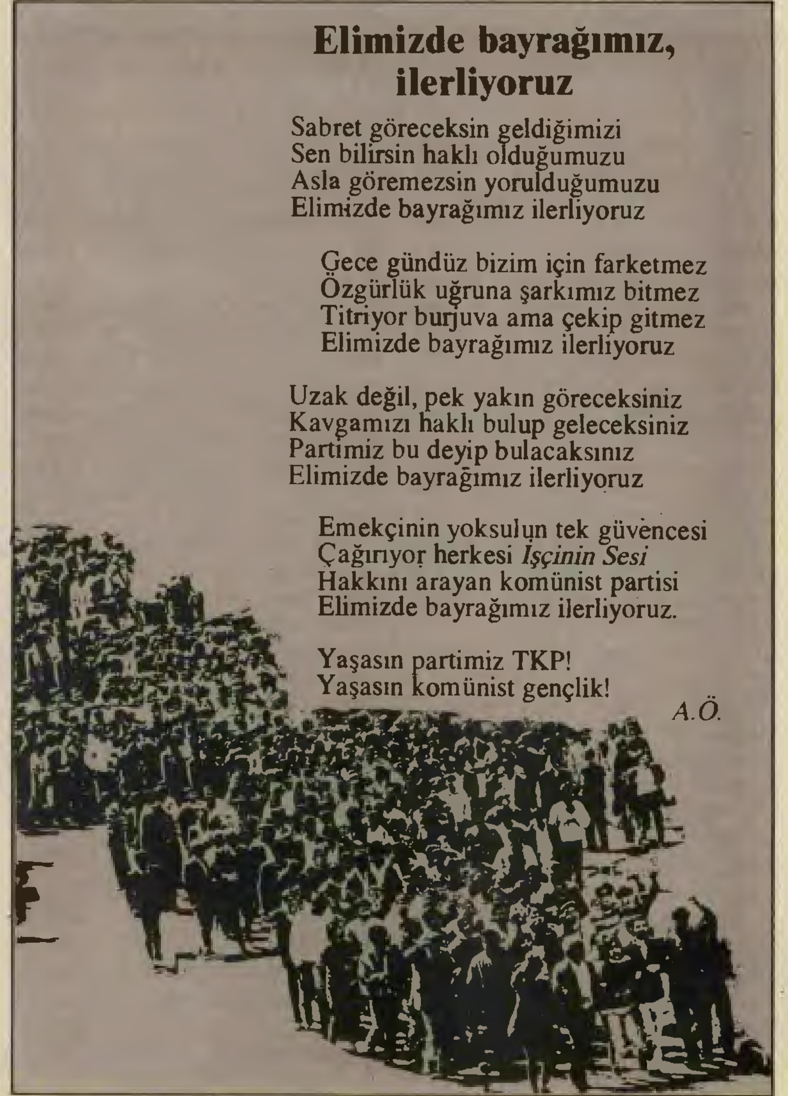
Merkezde alınan genel kararların içeriğini doldurma ve genişletme ve bunu gençlik içinde uygulama yetkisine ve yükümlülüğüne sahip bir misyonla hareket edecek bir örgütlenme yaratılmalıdır.

Örgüt içi ilişkilerde, karar almada, her üyenin söz sahibi olması, üyeler arasındaki ilişkilerin laubalilikten uzak ve örnek oluşturacak nitelikte olması ve eleştiri-özeleştiri mekanizmasının aksamadan, sıkı bir şekilde işlemesi gerekmektedir.

Kararların uygulama aşamasında değil, uygulandıktan sonra veya karar alınmadan önce eleştirilmesi, sağlam bir örgütlenmenin yaratılmasında esas teşkil eder.

Bu yetersiz çalışmadan dolayı tüm yoldaşlarımdan özür diliyorum.

Kadir Soylu, İstanbul

Elimizde bayrağımız, ilerliyoruz

Sabret göreceksin geldiğimizi
Sen bilirsin haklı olduğumuzu
Asla göremezsin yorulduğumuzu
Elimizde bayrağımız ilerliyoruz

Gece gündüz bizim için farketmez
Özgürlük uğruna şarkımız bitmez
Titriyor burjuva ama çekip gitmez
Elimizde bayrağımız ilerliyoruz

Uzak değil, pek yakın göreceksiniz
Kavgamızı haklı bulup geleceksiniz
Partimiz bu deyip bulacaksınız
Elimizde bayrağımız ilerliyoruz

Emekçinin yoksulun tek güvencesi
Çağırıyor herkesi *İşçinin Sesi*
Hakkını arayan komünist partisi
Elimizde bayrağımız ilerliyoruz.

Yaşasın partimiz TKP!
Yaşasın komünist gençlik!

A.Ö.

Bizim yoldaşlar, mektup diye, işte böyle güzel sanat ürünleri göndermeye başladılar

Bu selam da Binboğa dağlarından

Evinde misafir kaldığımız yaşlı amca yanımda kitap okuyor. Amcanın bıdır bıdır sesi geliyor. Elindeki kitap, Yürükoğlu yoldaşın *Okunacak En Büyük Kitap İnsandır* kitabı. Amca Alevilik kitabını çok sevdi. Bir süre sonra bana okutturdu. Bırakmamızı istedi.

Torosları aştık, 8 saat süren bir yolculuktan sonra istediğimiz ilçeye vardık. Binboğa dağlarının eteklerinde, Alevi halkın yaşadığı dağ köylerindeyiz.

Bu yazıyı gezimin ikinci gününde yazıyorum. Evinde misafir kaldığımız yaşlı amca yanımda kitap okuyor. Amcanın mesleği çobanlık, yani kendi kendisinin işçisi. Deneyim dolu, saygı-değer, safkan, doyasıya bir insan. Temiz, aynen bu dağın havası gibi. Konuştuğu insanın içini dolduruyor.

Bakın şimdi, amcanın bıdır bıdır sesi geliyor. Elindeki kitap, Yürükoğlu yoldaşın *Okunacak En Büyük Kitap İnsandır* kitabı. Amca Alevilik kitabını çok sevdi. Bir süre sonra bana okutturdu. Bırakmamızı istedi. Okuyacak birşey bulamadığı için taa 1988 yılının takvim yapraklarını okuduğunu, bugüne kadar kendisine çocuklarından gelen tüm mektupları cebinde taşıdığını söyledi, gösterdi. Bir teybi var. Ev, Alevi halk sanatçılarının kasetleriyle dolu.

Amca duygulu bir insan. Köyünü anlatıyor, anlattıkça da ağlıyor. İnsan üzülüyor, 7 ev varmış burada, yani küçük bir mera. Gel zaman, git zaman herkes şehre göç etmiş. Hemen hemen hepsi İstanbul'da Zonguldak'ta, Adana'da işçi. Şimdi bir tek bizim kaldığımız ev var. Minik bir sürüleri var, bir de iki üç tarla yoncaları. Yani ancak kendi karınları doyuyor. Oğlan işe yerleşmiş. Ev tutunca onlar da göçeceklermiş. Bu güzelim yerler boş kalacak. "O güzel insanlar o güzel diyarları terketmiş olacaklar."

Karşıda Binboğa dağları sıra sıra. İki gün önce eteklerine kar yağmış. Yani Haziran'ın 10'unda kar yağıyor. Sıra sıra karlı dağlar, etrafı yeşermiş. Biz de bunların birine sırtımızı dayamışız. Aşağıda geniş bir yayla, düzenli, güzel sıralanmış yonca tarlaları ve parlak bir güneş, yakıyor mu, yakıyor. Yakıyor yakmasına da, rüzgar da eksik olmuyor. Aşağıya bakınca, rüzgardan yonca tarlaları denizin dalgaları gibi efil efil oynuyor. Seyretmeye doyum olmuyor. Tablo gibi bir güzellik. Resim yapmak için bulunmaz bir yer.

Elektrik gelmiş buralara. Elektrik gelince, insanlar televizyon almışlar. Buzdolabı ihtiyacı olmaz, ortalık zaten buzdolabı. Dağdan bir su kaynıyor. Tahtadan bir ayak yapmışlar, yaz-kış, gece-gündüz demeden akıyor. Çok susuyorum burada. Suyu içmek de mümkün mü. Soğuktan, iki üç yutkunmadan suyu içemiyorsun. Eminim şehir suyundan daha temiz bir su. Sabunu köpürtüyor. Kireç oranı düşük. Kar suyu olsa gerek.

Sağda solda, arkada önde, boy boy yükselmiş meşe ağaçları güven veriyor. Yoldaşlarla şakalaşıyoruz. Oksijen zehirlenmesinden hastalanıp ölürsek şehire gidemeyiz diye. Yaa, öyle güzel bir yer ki oksijenden zehirlenebilme olasılığını düşünüyoruz.

Yerde ot, iki-üç yaşında çocukların boyunda... Çocuklar, küçük küçük süt kuzularını görünce sevinçten çıldırıyorlar. Hele o otlar, o yoncalar ayaklarına dolanmasa. Bir de o koca yaşlı çoban köpeğinin sert bakışları olmasa. Köpek Kangal cinsi olsa gerek. Çocuklar taş atmasa, çok uslu. Kendini savunmak için ters bakması yetiyor, çocuklar ağlaya ağlaya eve dönüyorlar. Çocuklar ve doğa içiçe geçtiler mi harika oluyor. Bir de bol uyku... Değmeyin keyiflerine!

Sırtımızı yasladığımız dağın tepesinde ve eteklerinde dev "zınnar"lar var. "Zınnar" Kürtçede dev kaya parçaları demek. Kürtçe bura halkının anadili. Bizim de ana dilimiz olması şans oluyor. Biz de, bir yoldaşın deyimiyle, yaşlı anneyle "bıdır bıdır" dedikodu yapıyoruz. Küçük sürüyü otlatmaya çıkıyoruz. Sanki 40 yıllık çobanız canım. Bir kaval eksik!

Taze süt, taze yumurta, tereyağı ve çökelek. Bir de 50'lik koca demlikte çay ve cayır cayır odun ateşinin köşesinde kızartılan acımsı yeşil biber. Yufka ekmeğini de bunların yanına ekleyin... Bir oturuşta, her birimiz üç kişilik yiyoruz. Bu gidişle tıkınmaktan tontiş olacağız.

Bir de kengir var. Kengir dikenli bir bitkinin gövdesi. Kabuğu soyulduktan sonra yenilir. Anam yemeğini yapardı. Burada bilmiyorlar. Zaten gerek yok. Daha bugün oğlak kestik, soyduk. Herşey imece. Üç acemi, oğlağın başına toplanıp, kesip soymaya kalkarsa neler olur siz tahmin edin artık. Neyse yemekleri yazmıyayım.

İşte, büyük zinnarların arasında, öğleden sonra, biz yoldaşlar oturmuşuz... Koyu sohbetler, doyulmaz anlar. Ve elimizde Karl Marks'ın *Kapital'i*. Diyeceksiniz bu dağ başında da... İşte bu dağ başında, üç insan buradayız... Üç yoldaş... İşçi sınıfını, devrimi düşünüyoruz.

Yaşasın TKP!

Mustafa Kaplan, Kayseri

Aşağıda okuyacağınız, gözlemlerini, öfkesini, sevincini tüm yoldaşlarıyla paylaşmak isteyen bir işçi yoldaşın mektubudur. İşçi sınıfımızda, olanaksızlıklar yüzünden gizli kalmış ne yetenekler, ne hünerler var. Mektup diye açtık, içinden, içten, güzel, öğretici ve sanat değeri yüksek bir öykü çıktı. Kurgusu açısından belki de küçücük bir roman demek daha doğru... Bilemiyoruz, okuyun, siz karar verin.

Adil Sakaryalı, Kayseri

Adil yoldaşımız, olayları, gözlemlerini, duygularını tatlı tatlı anlatırken, aynı zamanda bazı toplumsal siyasal süreçleri ve tipleri de çok güzel canlandırmış.

Köyden kente göç olgusu, ANAP'ın köylere götürdüğü elektrik, köprü ve telefon "hizmet"lerinin kofluğu, süreçlerin canlandırılışına örneklerdir. Tiplere gelince. Muzır ağa başlıbaşına bir tip. Ama bizi en çok çarpan, ANAP'lı ihtiyarın çıkarcılığı oldu. O yöre halkının misafire aç mısın diye sormadan ikramda bulunma geleneğine bile ters düşen bu çıkarcı ihtiyar, ANAP'ın nasıl kişilikleri yanına çekebildiğinin, ya da, yanına çektiği kişileri nasıl sevimsizleştirdiğinin çok güzel, gerçek bir örneğidir.

Tipler açısından söylenmesi gereken önemli bir nokta daha vardır. O da yazarın kendisinin temsil ettiği toplumsal tip... Adil yoldaşımız, çekirdekten işçidir. Belli ki edebiyat alanında çok yeteneklidir. Bu yeteneğiyle, güzel bir biçimde anlattığı, gerçekte insanlık denen değerleri işçi sınıfının nasıl sahiplendiğidir. İleri bir işçi olarak onun yargıları bunun başlıbaşına göstergesidir. Biz de, belki bu kadar güzel biçimde veremiyoruz ama, teorik-siyasal içerikli yazılarımızla, tam da bunu demek istiyoruz. Artık insanlığın da sahibi işçi sınıfıdır.

Adil yoldaş eline sağlık. Hastaymışsın. Bu düzende bu da temsil ettiğin sınıfın ne yazık ki tipik bir özelliği. Çok geçmiş olsun. Çabuk iyileş ve bize sık sık böyle "mektup" yaz.

Tarih Temmuz 1986'ydı. Askerlik görevimi bitirip, yıllardır hiç görmediğim köyüme geldim. Beni burada babam ve kardeşim karşıladılar.

Rahmetli dedem köyün eski ağası olduğu için, insanlar bana farklı bir gözle bakıyorlardı. Eve girdik. Biraz oturduk, derken köyün yaşlıları bana hoş geldin demeye geldiler. Büyük şehirde doğup büyüdüğümden orada gösterilen sıcak ilgi, hem gerçekten ilginç gelmiş, hem de çok hoşuma gitmişti. Dedemin yeğeni olan Mazhar Muzır ağanın evinde kalıyorduk. Adamcağızın çok sevimli, içten bir görünüşü vardı. Babamla köyün meralarını dolaşırken, merak edip Mazhar amcaya neden Muzır ağa dendiğini sordum. Babam, bıyık altından gülümseyip, bana geçmişteki bazı olayları anlattı. Ben de can kulağıyla dinledim:

Dedem ölmeden önce köyün meralarını, yaylasını, fazla olan tarlalarını köylü vatandaşa bırakmış ve ağalık olayını 1940'lı yıllarda kaldırmış. Dedemin bu asil davranışından dolayı o an kendi kendime gurur duydum. Daha sonra, 1950'li yılların ortasında dedem vefat etmiş. Babam ve diğer kardeşleri, okumak için köyden kente göç etmişler. Kimi eğitim enstitüsünü bitirip öğretmen olmuş, kimi daha ileri gidip iyi bir eğitim almış. Neyse uzun lafın kısası artık köyle bir ilişkileri kalmamış.

Derken 1970'li yılların başlarında,. köyün yaylası köylüye fazla geldiğinden, komşu ilçelerden gelen sürü sahipleri, yaylayı, geliri köylüye kalmak üzere, köylü adına köyün muhtarından kiralayıp sürülerini otlatırlarmış. Yıllar geçtikçe yaylanın kirası büyümüş. Bizim Mazhar ağanın da ağalık damarı kabarmış, "burası benim dedelerimin, dayımın yeri" deyip yaylayı sahiplenmiş. Muhtar, Mazhar ağaya yüzde 15 teklif etmiş. Mazhar ağa yüzde 15'e razı olur mu, yüzde 51 diye tutturmuş. Derken, gel zaman, git zaman köylü ile Mazhar ağanın arası soğumuş, aralarında bir soğuk savaş başlamış. Tabi bu arada bizim Mazhar ağanın adı Muzır ağaya çıkmış.

Babam bunları anlatırken benim tüylerim diken diken oluyordu. Babama, peki şimdi ne oldu, diye sordum. Babam, yıl 1986 olduğu halde, davanın da, aynı soğuk savaşın da hâlâ sürdüğünü söyledi. Köylü adına gerçekten çok üzülmüştüm. Babam dedemi anlatırken göğsüm kabardı, Mazhar Muzır ağayı anlatırken ise yüzüm kızardı. Köylü ile konuşurken utana sıkıla konuşuyordum. Bir yandan da olaya bir çözüm getirmenin yollarını araştırıyordum. Tabi bu arada adı geçen kişinin evinde kalmaya devam ediyorduk.

Bir sabah yataktan kalktık, hep beraber kahvaltı ettik, babam ilçeye gideceğimizi söyledi. Kardeşim köyde kaldı. Babam, ben ve Muzır ağa yola koyulduk. İlçeye giderken köyün içinden geçmek gerekiyordu. Ama öyle olmadı, köyün yanından dolaşıp, yürüyerek bir sonraki köye gittik. Merak edip, yolda babama neden köyün içinden geçmediğimizi sordum. Babam bu yolun daha kısa olduğunu söyledi. Kendi kendime, köyün içinden geçen yolun aslında daha kısa olduğunu düşündüm ve düşüncemi babama aktardım. Babam güldü. Muzır ağadan biraz geride kalmıştık. Babam bana dönerek, "eğer köyün içinden geçersek köyün çocukları Muzır ağayı taşlarlar" dedi. Babamın anlattıklarına gülmedim desem yalan olur. Tabi bu arada, babamın bu davaya bakış açısının benimle aynı olduğunu belirtmeden geçemeyeceğim.

Akşama kadar patlamamak için kendimi zor tuttum. Akşam eve geldik, babam ve Muzır ağa aralarında konuşuyorlardı. Hazır konu açılmışken, ben de söyleyeceklerimi söylemeden edemedim. Babamın anlattıklarına dayanarak, Mazhar amcaya dönüp, geçmişte dedemin yaptıklarını hatırlattım ve kendi yaptıklarının ise yanlış olduğunu dilimin döndüğünce vurguladım. Sanki gerçekte haklıymış gibi, bana şiddetle karşı çıktı. Ben de ona, yaşlı bir insan olduğunu, köylü ile iyi geçinmesi gerektiğini anlattım. Daha sonra, sabah yaşadığımız olayı, köyün içinden geçemeyişimizi hatırlattım. Ayrıca bu olaydan dolayı çok üzüldüğümü söyledim. Tabii ki Muzır Ağa

"DEDE O ZAMAN SENİN SUYUN İÇİLMEZ"

yine bildiğinden şaşmadı.

Aradan yıllar geçti. Yaklaşık üç buçuk yıl. Muzır ağa açmış olduğu davayı kazandı. Böylece köylüden ağır bir tazminat almayı "hak etmiş" oldu. Bunu duyar duymaz ona karşı harekete geçtim.

Köylü diye bahsettiğim kişiler, bizim insanlarımızdı. Ezilen hep onlar olmuştu. Gerçekte yaşamış olduğum hayat hep bir kavga olduğu için, ezilmenin ne olduğunu çok iyi biliyordum. Köyde yaşayan insanların bazıları, davadan sonra büyük kentlere göç etmeye başladılar. Çünkü köyde onlar için maddi-manevi değer taşıyan hiçbir şey kalmamıştı. Kentteki bir düğünde köyün muhtarıyla karşılaştık. Tüm bu olanları bana o anlattı. Olayın boyutları bayağı büyümüştü.

Çok değil, onbeş yirmi gün sonra, Muzır ağanın abisi kentte vefat etti. Muzır ağa ile cenazede karşılaştık. Yeri değildi ama bir ara fırsat bulup konuyu açtım. İnsan ömrünün çok uzun olmadığını, bu kısa zaman içinde insanlık için birşeyler yapılması gerektiğini, almaya çalıştığı şeyin gerçekte artık kendisinin olmadığını söyledim. Yaylayı kendisinin diye düşünüyorsa bile, köylünün düşmüş olduğu durumu görüp biraz yumuşamasını kendisinden istedim. Tabi konuşma bu kadar kısa olmadı. Ancak burada bu kadarını belirtiyorum.

Yıl 1990, Haziran'ın 9'uncu günü. Üç yoldaş buraların doğal güzelliklerini görmek için, hem ziyaret, hem tatil amacıyla buralara geldik. Gerçek şu ki, yanımdaki diğer iki yoldaşı, anlattığım olaydan ötürü kendi köyüme getirmedim, bir başka köyde misafir ettim. Oranın doğal güzellikleriyle başbaşa üç gün, ama dolu dolu üç gün yaşadık.

Mevcut iktidarın, oy hevesiyle 1985 yılı içinde, köylere tahta direklerle elektrik getirdiğini biliyoruz. Gittiğimiz köye de elektrik gelmişti. Ayrıca, yoldan geçen suların üstüne üç tane künk koyup, üstüne toprak örtüp, "ey ahali köyünüz yollarına köprü yaptırdık, bizden önce köyünüzde elektrik yoktu, milyarları döküp onu da getirdik" demesi gerçekten ilginçtir.

Sabah erkenden telefonlu köye, telefon etmeye gittik. Telefon kablolarından postane denen evi bulduk. Evin kapısını çaldık, genç bir kız çıktı. İçeri girdik. Burası aynı zamanda bakkaldı. Telefon etmek istediğimizi söyledik. Genç kız telefonun ahizesini kaldırdı, elektrik kesik olduğu için, merkezdeki santraldan dolayı, telefonun da kesik olduğunu söyledi. "Ne zaman çalışır bu alet" diye sorduk. Genç kız bilmediğini söyledi. Biz de kaldığımız mezraya geri döndük.

Yolda bir dağ evinin önünden geçiyorduk. Davet aldık. İki yoldaş olduğumuz için, "diğer arkadaşımızı da alıp akşama doğru geliriz" diye söz verdik. Eve döndük, yemek yedik ve davet edildiğimiz yere doğru yola koyulduk.

Bu insanlar, bugüne kadar, emperyalist pisliklerden uzak, tertemiz kalmayı başarmışlardı. Öyle saf ve temiz insanlardı ki, anlatmaya çalıştığım kişileri, kelime haznemdeki bilgilerle anlatmam mümkün değil.

Dik ve sarp bir yerden inip, karşıdaki tepeye tırmandık. Evin önünde çok korkunç görünüşlü, boğazında dikenli bir tasması olan, neredeyse insan boyunda, Kangal cinsinden bir köpek duruyordu. Bizi görünce evin sahipleri köpeği sağlama aldılar. Yanından geçtik, eve girdik.

Hoş beş, derken evin oğlu bize biraz saz çaldı. Yanımda bulunan yoldaş ona, kendisinde mahalli sanatçıların özel kasetlerinin olup olmadığını sordu. Evin oğlu önce biraz durakladı. Beni tanıdığı için, çekmecenin gözünden bir kaset çıkardı. Kasetin ilk başında, Hüseyin, Yusuf ve Deniz yoldaşlara bestelenmiş, şarkı-türkü karışımı, marş da denebilecek bir parça vardı. Dinledik, beğendik, ama yoldaşın aradığı bu değildi.

Buraların bir adeti, misafire aç mısın diye sorulmaz. Yemek geldi. Tereyağı, yoğurt, peynir ve çökelekten oluşuyordu. Yoldaşlarla birlikte sofraya oturduk. Bu arada bir yoldaş, "eğer burada oksijen ve proteinden zehirlenmezsek bize bir daha hiçbir şey olmaz" diye şaka yaptı. Gülüştük.

Sofradan kalktıktan sonra, biraz da dışarıda sohbet ettik. Yanımdaki yoldaşın dikkatini çeken birşeyler vardı. Ev sahibine, "acaba bu yıkık yerler ne" diye sordu. Ev sahibi de "eskiden burada yedi ev vardı, şimdi iki ev kaldı" dedi. Yoldaş tekrar sordu: "Peki neden gittiler?" Ev sahibi, "okul yok, dağ başı, mal da olmayınca geçim olmuyor, bu yüzden hep gittiler" diye yanıtladı. Gerçekten de, oralarda yaşayan insanların bir tarlası ve on koyunu, ya da iki ineği ve on keçisi vardı. Yaşamak bu ise, yaşıyorlardı. En büyük sorun da, evdeki küçük kızın, her sabah yedi kilometre yürüyerek okula gidip gelmesiydi. Ama yine de hayatlarından memnun olduklarını göstermeye çalışıyorlardı.

Hava kararmak üzere olduğu için, kalktık. Eve dönmeden önce bir saat kadar, yine telefonlu köyde bir evde misafir kaldık. Evin kadını yufka ekmeği açıyordu. Yaşça epey yaşlıydı ama işini iyi yapıyordu. Biz biraz oturduktan sonra, bize aç olup olmadığımızı sordular. Toktuk, yemeyeceğimizi söyledik. Kendilerine köyde elektrik malzemesi olup olmadığını sorduk. Olmadığını söylediler. Evin sahibi, elektrik işinden anlayıp anlamadığımı sordu. Ben de "elimden gelir" dedim. Bunun üzerine lambanın fişe takıldığı yeri, yani duyu gösterdi. Tamir için malzemesi de varmış.

Kendisi babaannemin abisi olduğu için, önce hiç çekinmeden ona bir teklif yaptım. İstersen sen o duyu bana ver, ben mezradaki eve takayım, yarın ilçeye gideceğim, oradan yenisini alır sana getiririm, dedim. Bunun üzerine ihtiyar adam, "bilmem ki bulabilir miyim acaba" dedi. Yoldaşlarla göz göze geldik. Böyle söylememin doğru olmadığını anladım. Yaşlı adam, belki duyun bir daha geri gelmeyeceğini düşünmüş olabilir diye aklımdan geçirdim.

Yaşlı dedeye, getir senin arızanı giderelim dedim. "Acaba bulabilir miyim" dediği parçayı hiç zaman geçirmeden hemen getirdi. Kendi kendime gülümsedim. Yoldaşa dönüp, "ne olur ne olmaz, sen şu olmayan elektriği kes" dedim. Yoldaş şalteri aşağı indirdi, ben de arızayı giderdim. İhtiyar bizi bulmuşken, elinde malzeme olsa, neredeyse evin tüm tesisatını değiştirtecekti.

Neyse, dışarı çıktık, elimizde yük olduğu için, mezradaki evin sahibinin bu köydeki yeğeninden bir eşek istedik. Eşek gelene kadar yaşlı dedeyle biraz sohbet ediyorduk. Dede sohbetinde bir partiden söz ediyordu. Merak ettim, dede hangi partiden söz ediyorsun, dedim. "Yahu bilmiyor musunuz, ANAP'tan sözediyorum, ben hem de partide delegeyim" deyince, o an yanımda bulunan yoldaşla beynimizden vurulmuşa döndük. Kafamda şimşekler çaktı. Hatta yapmış olduğumuz elektrik işini tekrar sökmeyi bile düşündüm. Kendimi zor tuttum, yine de kendisine "dede o zaman senin suyun içilmez" demekten kendimi alamadım.

Eşeğimiz geldi. Heybesine erzaklarımızı yükledik ve yola koyulduk. Köyün, üç künk ile yapılmış, üzerine toprak atılıp, köye köprü diye yutturulan nesnesinin üzerinden geçtik. Yolda kendi kendime düşünüyordum. Sessizliği yoldaş bozdu. İşte çarpıklığı görüyorsun değil mi dedi. Ben de o sırada tahta elektrik direklerini, kışın kar yağıp biraz rüzgar çıktığında direklerin devrilip köylülerin aylarca elektriksiz kalacaklarını düşünüyordum. Tüm bu yalanı dolanı hâlâ hizmet olarak görebilen köylüler vardı! Neyse, yoldaşla biraz gülüştük, derken eve vardık.

Ertesi sabah, yoldaşı yolcu etmek için ilçeye indik. Yoldaşın otobüs biletini aldık. Kendisini yolcu etmeye hazırlanırken babamın köyüne giden bir minibüs gördüm. Şoföre ne zaman gideceğini sordum, "hemen şimdi" dedi. Yoldaşa dönüp, acaba gitsem mi dedim. O da, ulaşımın zor olduğunu bildiği için, gitmemi söyledi. Minibüse bindim, tangır tungur köye doğru yola çıktık. Yolda, hâlâ, telefonlu köydeki ihtiyar dedeyi düşünüyordum. Hani mevcut iktidarın "çağ atladık" şiarı var ya, aklıma o geldi. Çağ atlamış, atlamış emme, bulunduğumuz köyler dağlar arasında kaldığından, sanırım köylerin üzerinden atlamış!

Onlar dağ atlayadursunlar, babamın köyüne geldim. Köy bir kalabalık ki sormayın. Evlerin önünde çeşit çeşit modelde taksiler var. Merakımı gizleyemedim. Hatta "acaba Muzır ağa mı öldü" diye düşünmedim desem yalan olur. Halamın evine gittim. Biraz hoş beşten sonra, kalabalığın ne olduğunu sordum. Halam köyün mezarlığının toplu halde ziyaret günü olduğunu söyledi. Ayrıca belirteyim, ben Aleviyim, Koçgiri aşiretindenim. Koçgiri aşiretinde haziran ayının ilk haftasında mezarları toplu halde ziyaret etmek bir gelenektir. Ben şehirde doğup büyüdüğüm için, geleneklerimizin tamamını doğrusu pek bilmem.

Neyse uzatmayayım, Muzır ağanın evine geldim. Maşallah, Muzır ağa turp gibi. Seksenine merdiven dayamış ama, benim diyen gence taş çıkartır. Beni görünce "oo dayımın oğlu gelmiş" diye boynuma sarıldı. Hoş beş ettik. Derken Muzır ağa, "bugün köyün ziyaret günü, hadi gidelim, gitmezsek ayıp olur" dedi. Aklıma, köyün içinden taşlanma korkusuyla geçemediğimiz günler geldi. Karısı tedirginliğimi anlayıp, bir kahkaha patlattı, "korkma, korkma artık herşey düzeldi" dedi. Şaşırdım, herşeyin düzelmesi için Muzır ağanın davadan vazgeçmesi lazımdı. Geçmemiş, ama tekrar yaylalara çıkması için köylüye izin vermiş.

Yola koyulduk, mezarlığa gittik. Yaşlı nineler ağıt yakıyor, erkekler hocanın etrafında toplanmış onu dinliyorlardı. Bir ara bir boşluk oldu. Köyün yaşlıları Muzır ağanın yanına gelip elini sıktılar. Aman efendim, bir izzet ikram, görmesem inanmam. Derken ölülerin hayrına kesilmiş kurbanlar, pişirilmiş olarak, karınca kararınca, yufka ekmeğiyle birlikte herkese yetecek ölçülerde, adil olarak dağıtıldı. Çocuklar da düşünülmüştü. Onlara lokum ve bisküvi dağıtıldı. Ellerinde birer poşet, dağıtılanları toplarken çocukların gözlerinin içi gülüyordu. Şeker bayramında bile bu kadar çok şey dağıtılmazdı.

Orada yaşanan olayı ilk defa gördüğüm için, bana gerçekten çok ilginç gelmişti. Ziyaret bittikten sonra bizi Muzır ağayla birlikte bir eve yemeğe davet ettiler. Cenazesi taze olanlar o gün ayrıca evde de yemek verirmiş, bu da bir gelenekmiş. Hep birlikte gittik. Muzır ağayı baş köşeye oturttular, beni de yanına. Yemekler geldi. Yemek yemeye başlamadan önce, Muzır ağaya şöyle bir baktım. Kendi kendime Muzır ağa Mazhar ağa olmuş diye düşündüm. Artık o da insan içine çıkıyordu. Ama benim için yine de eksik bırakılmış birşeyler vardı.

Yemekler yendi, ölü için dua edilip, amin denilip sofradan kalkıldı. Muzır ağayla tekrar evin yolunu tuttuk. Artık köyün içinden rahatça geçebiliyorduk. Eve geldik, ben ondan habersiz bu yazıyı yazmaya başladım. Yazıyı buraya kadar getirdikten sonra, kalemimi bırakıp Mazhar amcayla konuşmaya başladım.

Biraz geçmişten sözettim. Benim gözlerimin içine bakarak şunları söyledi: "Bak dayımın oğlu, hatırlıyor musun, (kendi deyimiyle) gardaşımın cenazesinde bana birşeyler anlattın. Sen bu yaşın ile bana çok şey anlattın. İnsanlık dedin, ne anlamda dedin bilmiyorum amma çok düşündüm. O gün bu gün hep düşünürüm. Ben biraz haksızlık ettim amma onlar da haksızlardı. Ben bir ihtiyar adamım. Kimim kimsem yoktur. Başta beni aşağılamaları, hor görmeleri zoruma gitti. Ben de onları mahkemeye verdim. Haklıydım, haklı çıktım."

Dayanamayıp sözünü kestim, onca insanı kente göçe zorlamanın doğru olmadığını söyledim. Şöyle yanıtladı: "Yedinci ayın ondördünde mahkeme var. Gitmeyeceğim. Ondan sonrakine de gitmedim mi dava düşer, olur biter. Ondan sonra ben yoluma, onlar yoluna gider. Yarın Haziran'ın onudur. Millet yaylaya çıkacak, hayvanlarını oraya götürüp, yazı orada geçirecekler. Onlar mutlu, ben mutlu."

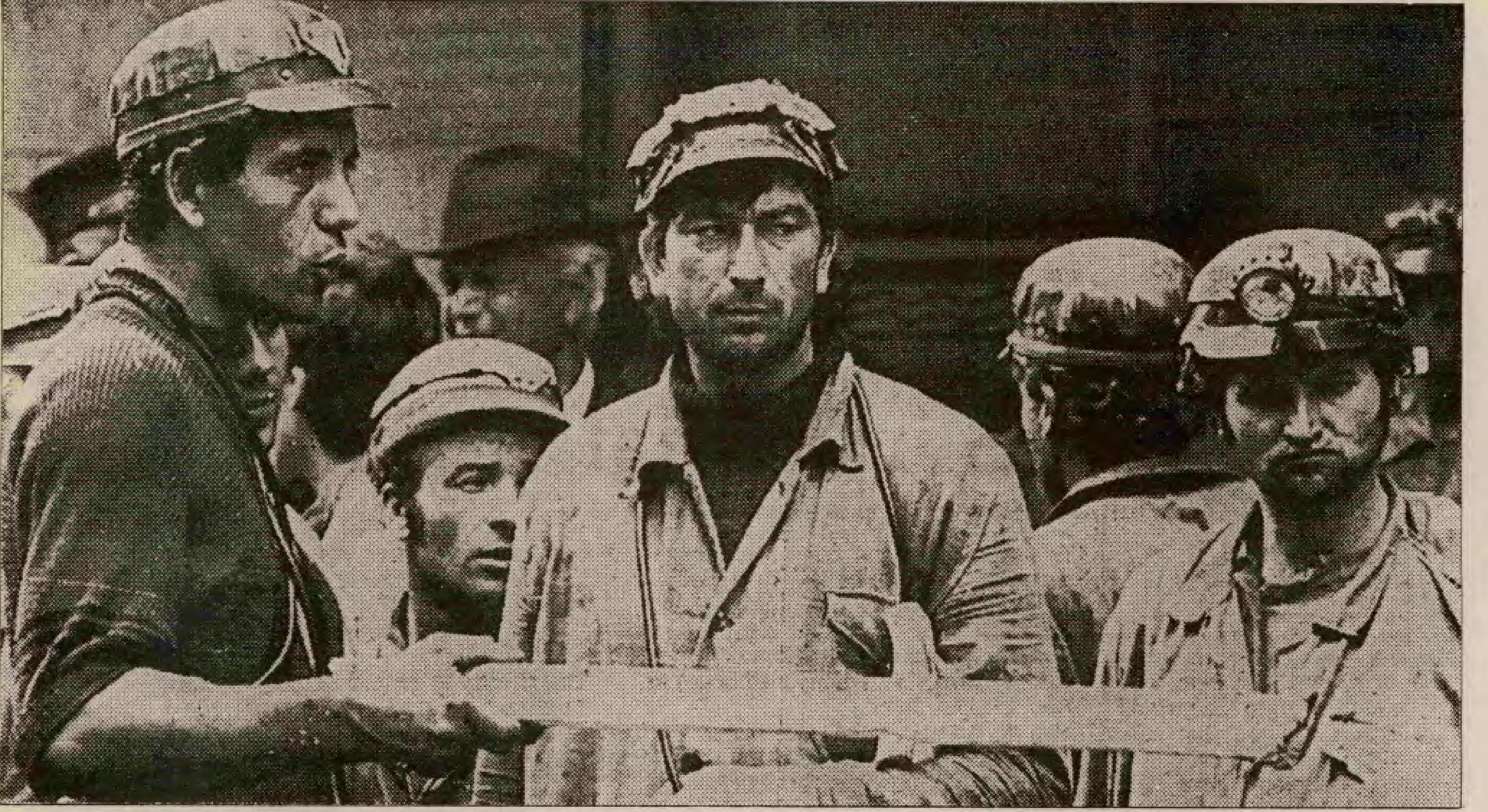
Mazhar amcanın anlattıklarına hâlâ inanamıyorum. Yoldaşlarıma da bu olayı anlatmaktan kendimi alamadım. Tam 14 yıl 7 ay 10 gün sürmüş bir dava! Yüz kızartıcılığı bir kenara, köydeki insanın bile emperyalizm özentisi davranışlarda bulunması içler acısı.

Bana soracak olursanız, insanların dünyanın neresinde olursa olsun, insanca ve kardeşçe yaşamaları, ortak kullanmasını, en adil bir biçimde paylaşmasını bilmeleri gerekir.

Yaşasın özgürlük için mücadele veren tüm emekçi yoldaşlar!

Yaşasın Türkiye Komünist Partisi!

Yaşasın insanlık için çalışanlar!

Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'daki kimi olumlu gelişmeler, bu ülkelerde gelişen karşı-devrimi çeşitli aşamalarında durdurma yönünde, işçi sınıfının bilinçli atılımlarının müjdecisi olabilir

"Dünyada bir dön m bjektif olarak *yıpratma savaşı* gidecektir"

Gazetemizin 19 Şubat 1990 tarihli 389. sayısında yayınlanmış olan "TKP Merkez Komitesi Durum Değerlendirmesi"nin bir bölümünü, konunun önemi açısından, özetleyerek bir kez daha yayınlıyoruz.

Sosyalist ülkeler sayfalarını hazırlayan: Haluk Moralı

Dünya sosyalist sistemi hızlı bir çöküş, dünya komünist hareketi hızlı bir çözülme içindedir...

(..)

Bu Marksizmin iflası değil, Marksizmi uygulamayanların iflasıdır. Ancak bugün emperyalizmle işbirliği içinde, kimisinde açık, kimisinde üstü başka görüntülerle örtülmüş şeklde gelen de karşı-devrimdir. Faturayı yönetenler değil, sosyalist ülkeler işçi sınıfı ödemektedir.

Bunun tüm dünya açısından sonuçları olacaktır. Dünyada karşı-devrim ve gericilik dönemine girilmiştir.

Bir Küba'da, Arnavutluk'ta, Çin'de sosyalizmin, kendi yanlışlarıyla birlikte de olsa direnişi, uluslararası süreçleri tersine çevirebilecek güçte değildir. Varlık-yokluk sınırında ve gericilik saldırısı altında, bu ülkeler de çok zor bir döneme giriyorlar.

(...)

Büyük çöküşün etkileri bilinçlere tam sindiği zaman zararın boyutları daha iyi ortaya çıkacaktır. Ancak şimdiden şu açıktır ki, ideolojik saldırı aşırı yoğunlaşmıştır ve daha da yoğunlaşacaktır. Ortalama insanın kafası çok şartlanacaktır. Yıkılan Marksizmden sapanlardır ama şimdi basın araçları dünyanın her yerinde, "sosyalizmin işlemediği anlaşıldı" diye bağırıyor. Bu beyin yıkamanın etkisinin olmayacağını düşünmeyelim. Tüm dünyada devrimci hareket büyük bir bunalım yaşayacaktır. Dünyada bir dönem objektif olarak *yıpratma savaşı* gidecektir.

Dünya çapında ortaya çıkan her dönem gibi bugün gelişmekte olduğuna işaret ettiğimiz karşı-devrim ve gericilik dönemi de yalnızca bir *eğilimdir.* Ekonomik, toplumsal ve siyasal açılardan ülkeler arası büyük farklılıklar taşıyan dünyada gelişen karşı-devrim ve gericilik, bir ülkedeki karşı-devrim gibi tek renkli ve herşeye egemen olamaz. Bu nedenle de, bir ülkede ortaya çıkan faşizm gibi bir dönem değildir. Verilecek savaşın "düzenli geri çekilme" değil, "yıpratma savaşı" oluşu da bu farklılığı anlatır.

Ancak dünyanın bir yarısındaki çıplak karşı-devrimin, öteki yarıdaki ülkelerin gelişimini etkilemeyeceği de düşünülemez.

Bugün dünya çapında bir eğilim olan karşı-devrim ve gericiliğin taşıdığı özellikler de oldukça farklıdır.

En başta, gelişmekte olan somut bir devrimci patlamayı ezmeyi değil, sosyalist ülkelerin ekonomik, toplumsal ve siyasal yapısını değiştirerek, bu ülkelerde daha önce olmuş devrimleri ezmeyi amaçlamaktadır. Sosyalist ülkelerde üretim araçları üzerinde kullanım hakkına sahip olan bürokrasiyi, uzun bir süredir "işçi sınıfı adına" emekçiyi hakir gören bu *katmanı,* yaratacağı yeni kesimlerle destekleyerek, sömürücü bir *sınıf* durumuna getirmeyi amaçlamaktadır.

Sonra bu karşı-devrimin, emperyalizmin de olağanüstü yardımıyla, oldukça denetimli, evrimci ve zamana yayılan bir gelişimi vardır. Tam da bu nedenle, çeşitli aşamalarında durdurulabilir.

Doğu Avrupa'da son ayların gelişmeleri, bu ülkelerde objektif olarak bir "yıpratma savaşı"nın başladığının anlatımıdır

Doğu Avrupa'da kavga yükseliyor!

Doğu Avrupa'da son ayların gelişmeleri, bu ülkelerde objektif olarak bir "yıpratma savaşı"nın başladığının anlatımıdır.

Polonya'da demiryolu işçileri, karşı-devrimci Solidarnoş hükümetinin işçi sınıfına karşı uygulamalarını militan grevlerle protesto ettiler. Çekoslovakya genel seçimlerinde, bütün olumsuzluklara ve anti-komünist propagandaya karşın, Komünist Partisi yüzde 14 dolayında oy aldı, ana muhalefet partisi oldu. Bulgaristan'da yapılan seçimlerde, endüstri ve tarım işçileri, tercihlerini sosyalizmden yana yaptıklarını gösterdiler, burjuva muhalefete çok propagandası yapılan desteği vermediler.

Romanya'da ise, Batıcı ve Gorbaçofçu karşı-devrimciler arasındaki dalaşma şiddetlendi. Bu arada, Batıcı karşı-devrimci ve faşist bir güruhun düzenlediği bir baskın girişiminin ardından, endüstri ve maden işçileri sokağa çıktılar. Bükreş'teki karşı-devrimci teröre "kızıl terör"le yanıt verdiler.

Son olarak da, gazetemiz yayına hazırlanırken sonuçlanan Rusya Federasyonu Komünist Partisi Kongresi'nde, Batı basınında "sertlik yanlısı" olarak tanıtılan İvan Polozkof'un, solun adayı olarak genel sekreterliğe seçilmesi, dikkate değer bir gelişme oldu.

İşçi sınıfının, kapitalizme geri dönüşe gösterdiği bu "küçük küçük" tepkilerin anlamı büyüktür. Sınıf mücadelesi şiddetlenirken, kavganın içinde gerçekten komünist liderliklerin ortaya çıkması ve işçi sınıfına öncülük etmesi gibi bir gelişme, "emperyalizmin de olağanüstü yardımıyla, oldukça denetimli, evrimci ve zamana yayılan bir gelişimi olan bu karşı-devrimin, çeşitli aşamalarında durdurulabilmesinin" olanaklarını büyük ölçüde artıracaktır.

Olanakların doğru komünist çizgide değerlendirilmesi, öyle sonuçlar verebilir ki, örneğin, 1 Temmuz tarihinde kapitalist Almanya'yla "ekonomi ve para birliğine" *resmen* girecek olan Demokratik Almanya'nın işçi sınıfına, kapitalist Almanya'nın işçilerini devrimci yönde etkileme olanakları bile yaratabilir. Neden olmasın?

Seçimlerde BSP'nin Gorbaçofçu yönetimi değil, sosyalizm kazandı

Sosyalist tarımın getirdiği zafer

Oyunu, BSP çizgisine değil sosyalizme vermiş olan Bulgaristan işçi sınıfı, böylece *objektif olarak,* BSP yönetiminin, "pazar ekonomisine denetimli geçişi savunan" Gorbaçofçu çizgisine de koca bir set çekmiş oldu. Şimdi BSP'yi "kurtarırken", ileride *ona rağmen* sosyalizmin güvencesi olacağını gösterdi. Bu, komünistler için son derece sevindiricidir.

Bulgaristan'da, azılı oportünist Jivkof yönetimi, 10 Kasım 1989'da, kendisi de aynı yönetimde yer alan ve oportünizmin işlediği suçlarda sorumluluğu olan bir gurup tarafından devrildi. Eski dışişleri bakanı Mladenof'un başını çektiği bu kesimin ötekilerden farkı, Gorbaçof yönetimiyle daha da "uyumlu", yani daha da azılı revizyonist olmasıydı.

Jivkof'un bir komployla devrilmesinin hemen ardından, Mladenof, Bulgaristan Komünist Partisi (BKP) genel sekreterliğine ve devlet konseyi başkanlığına seçildi. BKP'nin "yeni" yönetiminin ilk uluslararası eylemi, Romanya karşı-devrimi sırasında Varna havaalanını karşı-devrimcilere silah-cephane götüren uçaklara "tahsis" ederek, Batı'ya önemli bir "hizmet" yapması oldu.

Meymeneti böylece ortaya çıkan Mladenof yönetimi, partiiçine dönük olarak da, önce partinin fabrika hücrelerini feshetti, ardından da adını Sosyalist Parti'ye çevirdi. (Şubat-Nisan 1990) Parti, şimdi kendisini "demokratik sosyalizmin Marksist partisi"(!) olarak adlandırıyor ve pazar ekonomisine "denetimli geçişi" (yani Doğu Avrupa'nın öteki resmi partileri ve Gorbaçof gibi, kapitalizme geri dönüşü) savunuyor.

Şimdi liderliğini (bir dönemde Jivkof yönetiminin ideolojik işler sorumluluğunu üstlenmiş olan) Aleksandır Lilof'un yaptığı Bulgar Sosyalist Partisi, haziran ayında yapılan seçimlerde — parti yönetiminin bile beklemediği bir başarı göstererek — oyların yüzde 50'sine yakınını (400 sandalyenin 211'ini) aldı. 16 partinin oluşturduğu Demokratik Güç Birliği (DGB) ise, 144

milletvekili ile ülkenin ikinci partisi oldu.

Seçim kampanyasını ABD'den aldığı çeşitli "bağış"larla(!) finanse eden (*Financial Times,* 15 Haziran 1990) DGB'nin seçmen tabanı işçilere değil, kentlerde yoğunlaşan aydınlara ve öğrencilere dayanıyor. Bu arada, Bulgaristan'daki Türk azınlığın kurduğu, Pomak'lar ve Çingene'ler tarafından desteklendiği bildirilen Hak ve Özgürlükler Hareketi de, 23 milletvekilliği kazanarak, ülkenin üçüncü büyük siyasal gücü oldu.

Bulgaristan'daki seçim sonuçlarının, komünistlerin ders çıkarması gereken bazı önemli noktaları var.

Bulgaristan, sosyalist ülkeler içinde, tarımda kollektifleştirmenin *en ileri* olduğu ülkedir. Hatta bir zamanlar bir Amerikan dergisi, hem kollektif tarımın yapıldığı hem de tarımsal verimliliğin ABD'yle yarıştığı bir ülke olması nedeniyle, Bulgaristan'ı örnek gösteriyordu. Bu, kuşkusuz, II.Dünya Savaşı sonrasında Bulgaristan Komünist Partisi'nin en büyük başarılarından biridir.

Bu çerçevede, seçim sonuçları, BSP'nin Gorbaçofçu yönetiminin başarısının ifadesi değil, tersine, Bulgaristan işçi sınıfının *sosyalizmden yana* tercihinin anlatımı oldu. Dahası, seçim sonuçları, *tarımda sosyalizm ne kadar başarı kazanmış ve ilerlemişse, sosyalist toplumun bir bütün olarak kapitalizme geri dönüşünün de o kadar zor olacağının apaçık yansımasıdır.* Sosyalizmin tarımda kazandığı başarıdır ki, Bulgaristan'ın kırsal nüfusunu, tarım işçilerini, tarımda kapitalistleşmeyi temsil eden Çiftçi Partisi'ne değil de, *sosyalist tarımın başarısıyla (yani BKP'nin doğru yanıyla) özdeşleştirdikleri* BSP'ye oy vermeye yöneltti.

Tarımın ancak özel mülkiyet, kiralama vb. gibi yöntemlerle ilerletilebileceğini savunan Gorbaçof'a çakılmış bir tokat da olan bu tutum, BSP açısından, iki ağzı da keskin olan bir sınıf bıçağıdır. Oyunu, BSP çizgisine değil, BSP'nin şahsında sosyalizme vermiş olan Bulgaristan işçi sınıfı, böylece, *objektif olarak,* BSP yönetiminin, "pazar ekonomisine denetimli geçişi savunan" Gorbaçofçu çizgisine de koca bir set çekmiş oldu. Şimdi BSP'yi "kurtarırken", ileride *ona rağmen* sosyalizmin güvencesi olacağını gösterdi. Bu, komünistler için son derece sevindirici bir gelişmedir.

Öte yandan, Bulgaristan'daki Türk azınlığın aydınlarınca kurulan ve buram buram Türk milliyetçiliği kokan Hak ve Özgürlükler Hareketi'nin (HÖH) 23 sandalye kazanması da anlamlıdır. HÖH'e giden her oy, BKP'nin, oportünist Jivkof yönetimi altında ulusal sorunda işlediği suçların *diyeti* oldu. Yaşam, Bulgar yoldaşların bir zamanlar bize (ve dünyaya) yaptıkları, Türk yok "Bulgaristan müslümanları" var, biçimindeki açıklamalarda yansıyan şoven-Bulgar milliyetçisi tutumu, (bakınız: *İşçinin Sesi,* sayı 279, 27 Mart 1985) acımasızca cezalandırdı.

Şimdi ana sorun, Bulgaristan işçi sınıfının, bugün kazandığı başarıyı kalıcılaştırmasıdır. Bunun yolu ise, Gorbaçofçu çizgiyi, devrimci, gerçekten komünist bir liderlik yaratarak ezip geçmektir. Öteki sorunların yanı sıra — ülkede cirit attığından hiç kuşku duymadığımız MİT ajanlarının, emperyalist servislerin kışkırtmalarına çok müsait olan — ulusal sorunun çözümünde başarı kazanmanın yolu da budur. Yoksa, Bulgaristan'ı yeni yeni tehditlerin sarması kaçınılmaz olacaktır.

Polonya'da OPZZ sendikası güçlenirken, Çekoslovakya seçimlerinde ÇKP başarılı oldu

İşçi sınıfı, Polonya'da ve Çek slovakya'da da hareketleniy r

Polonya ve Çekoslovak işçileri, sosyalizmi koruma, karşı-devrimin gelişmesini durdurma yönünde adımlar atıyorlar.

Polonya Birleşik İşçi Partisi'nin yönetimi, Ocak 1990'da partiyi feshedip "Sosyal Demokrat Parti" (SDP) adını alırken, partinin sol kanadı, çalışmalarını OPZZ sendikasında yoğunlaştırmıştı. İşçi sınıfının, bir yandan OPZZ'yi ülkenin en büyük sendikası haline getirmesi, karşı-devrimci Solidarnoş hükümetinin işçi düşmanı uygulamalarını ve pahalılığı, mayıs ayı içinde giriştiği büyük demiryolu greviyle yanıtlaması, öte yandan da, grevle hemen hemen aynı günlerde yapılan yerel seçimlerde, Gorbaçofçuların SDP'sini *binde 3* dolayında oy vererek cezalandırması anlamlıdır.

Polonya'da sınıf mücadelesi şiddetlenirken, OPZZ'nin kadroları, gerçekten komünist bir partinin kurulması ve varolan siyasal boşluğun doldurulması gereğini tartışıyorlar. Sınıf mücadelesinin öteki kutbunda yer alan iktidar partisi Solidarnoş ise, kapitalist restorasyonun gerekli kıldığı girişimler ile, bunlara tepki gösteren işçi sınıfının basıncı arasında sıkışıp kalmış, bunalmıştır.

Bu durum, Solidarnoş örgütü içindeki görüş ayrılıklarını azdırıyor. Bir kesim Solidarnoş yöneticisi kapitalizme geri dönüşün hızlı sürdürülmesini, ötekiler ise "toplumsal patlamaya" yol açmayacak biçimde yavaş gidilmesini istiyorlar. Bu ortamda, gerçekten komünist bir öncü, karşı-devrimin çatlaklarından yararlanarak öfkeli halk yığınlarını, yeniden sosyalizm yönünde harekete geçirebilirse, ülkede umulmadık keskin dönüşler gerçekleşebilir.

Çekoslovakya'da ise durum biraz farklıdır. Onyılların oportünist suçlarıyla iyice itibar yitirmiş olan Çekoslovakya Komünist Partisi (ÇKP), Kasım 1989'da gerçekleşen KGB komplosuyla derin yara aldı. (Bakınız: *İşçinin Sesi,* sayı 396) Kriz içine giren partinin aralık ayında yapılan olağanüstü kongresinde, eski yönetim görevden alındı, Gorbaçof çizgisinde kadrolar başa getirildi. Kongre ayrıca, sosyal demokrat bir programı benimseyip parti ambleminden orak-çekici kaldırdı. Yeni amblem olarak "bir salkım kiraz"ı benimsedi. Yeni parti yönetimi, "ekonomik reforma tam destek" verdiğini ilan ederken, eski yöneticiler partiden çıkarıldı. (Bunların bazıları, şimdiki burjuva hükümet tarafından tutuklanarak, yargılanmak üzere cezaevine atıldı.)

Çekoslovakya'da, karşı-devrim sürecinin Havel öncülüğünde başa getirdiği kadrolar, haziran ayındaki seçimler öncesinde, ÇKP'nin mal-para varlığına el koydular. Partinin merkez organı ve ülkenin en çok satan gazetelerinden olan *Rude Pravo*'nun yayınlanmasını engellemek amacıyla, kağıt vermemeye dek çeşitli saldırılarda bulundular. Komünistlere siyasetin yasaklanması, onların seçilme haklarının kaldırılması yönünde çeşitli girişimler oldu. Bu saldırılar sürerken, parti, "çoğulculuk olmadan demokrasi ve komünistler olmadan çoğulculuk olamaz" sloganıyla genel seçimlere katıldı.

Ülkede kapitalist ekonomi yönünde büyük değişikliklerin yapıldığı, AT ile ilişkilerin, yabancı sermaye yatırımlarının hızlandığı, emperyalizmin bütün gücüyle yeni yönetime parakadro vb. desteği verdiği bir sırada yapılan seçimlerde, Çekoslovakya Komünist Partisi (ÇKP), oyların yüzde 13,6'sını alarak ana muhalefet partisi oldu. Bu sonuç büyük bir başarıdır, ama Gorbaçof çizgisindeki ÇKP yönetiminin *değil,* asıl olarak, kapitalizme geri dönüşe tepki gösteren işçi sınıfının en militan kesimlerinin başarısıdır. Kasım 1989'dan bu yana, hem bürokratik deformasyonu eleştiren, hem de parti yönetimini sürekli olarak "karşı saldırıya geçilmesi" yönünde sıkıştıran, bu militan işçi kesimi, verdiği oyu, ÇKP yönetiminin çizgisine değil, *sosyalizme* verdi.

Çekoslovak işçi sınıfının bu başarısı, seçimlerde oyların yüzde 46'dan fazlasını alarak, Çekoslovak meclisinde çoğunluğu sağlayan yeni yönetimin (Çek bölgesinde, Vaklav Havel'in liderliğindeki Sivil Forum partisi ve onun Slovakya'daki dengi olan Şiddete Karşı Halk örgütü), sevincini kursağında bırakmakta gecikmedi. Şimdi Çekoslovakya'da kapitalizme geri dönüşün pratik sorunlarına yoğunlaşmakta olan karşı-devrimci yönetim içinde çelişkiler azdı.

Bir yanda kapitalizme geri dönüşün mantıksal sonucuna götürülmesinin gerektirdiği ekonomik "önlemler", öte yanda Çekoslovak işçi sınıfının en militan kesimlerinin tercihlerinin sosyalizm olduğunu göstermesi... Bu ortamda, yeni yönetim içinde, "hızlı reform-şok yöntemleri" yanlısı olan maliye bakanı Vaklav Klaus'un ekibiyle, işçi sınıfının "patlayabileceği"ni hesaba katarak "yavaş gitme" yanlısı olan, başbakan yardımcısı Valtr Komarek'in ekibi arasında şiddetli bir çatışma patlak verdi.

Kapitalizme geri dönüş yönünde atılan her adım, işsizlik ve pahalılığı, Çekoslovak işçi sınıfının yoksullaşmasını, sosyalizm altında elde edilen birçok kazanımı alıp götürmeye çalışacaktır. Toplumsal çürüme daha şimdiden gözle görülür birşeydir. Hırsızlık, cinayet, fuhuş ve uyuşturucu madde kullanımında yüzde 300'lere varan bir artış söz konusudur. (*Sunday Times,* 13 Mayıs 1990) Bu gelişmelerin, ülkedeki sınıf çatışmasını şiddetlendirmesi, 40 küsur yıl boyunca sosyalizmin huzurlu ve güvenlikli şemsiyesi altında yaşamış, sosyalizmin kazanımlarını yaşamın bir "verisi" olarak kabul etmiş olan işçileri, iyice öfkelenmiş olarak sokağa dökmesi, militan eylemlere yöneltmesi, karşı-devrimci cephedeki çatlakları derinleştirmesi beklenmelidir.

Ancak, bu kavganın baş aktörleri olan Çekoslovak işçilerinin sosyalizmi korumada, karşı-devrimin gelişmesini durdurma ve püskürtmede başarı kazanması, ya ÇKP'yi komünist çizgide "hizaya sokmasına", ya da bu olmazsa, gerçekten komünist bir liderlik yaratarak siyasal boşluğu doldurmasına bağlıdır.

Bükreş'in çelik işçilerinin ve madencilerin karşı-devrimci güruha her sopa indirişinde

Çavuşesku y ldaşın yüzü gülüy rdu

Maden işçilerinin Bükreş baskınıyla birlikte, Romanya karşı-devrimi yeni bir döneme girmiştir. İşçiler, bugün belki *örgütsüz,* belki değil, ama sınıf kinini haykırarak sokağa çıkıyorlar. Eylemlerinin burjuvalara, kapitalizm yanlılarına saldığı dehşeti gördükçe, onların kendi güçlerine olan güvenleri artıyor. RKP gibi bir komünist öncünün eksikliğini daha derinden duyuyorlar.

Son haftaların sevindirici bir gelişmesi, Romanya işçi sınıfının Bükreş'te, *beyaz teröre kızıl terörle yanıt vermesi* oldu. Bu, karşı-devrimin, sınıf mücadelesinin şaşmaz mantığının dışında kalmadığını gösterdi.

Gorbaçofçu komplocuların Çavuşesku yoldaşları katletmesiyle birlikte, Batıcı karşı-devrimcilerle (Ulusal Köylü, Ulusal Liberal partiler, öğrenci ve aydınlar), siyasal erke el koyan Gorbaçofçu karşı-devrimciler (şimdiki devlet başkanı Iliescu'nun liderliğinde Ulusal Selamet Cephesi-USC, bazı aydın kesimleri) arasında patlak veren siyasal çekişme, 20 Mayıs'ta yapılan genel seçimlerle birlikte şiddetli kavgalara büyüdü. Son olarak da, Bükreş'te 6 kişinin ölümüyle, ardından madencilerin Bükreş'i basıp karşı-devrimci güruhu cezalandırmalarıyla sonuçlanan olaylara ilerledi.

Seçimler öncesinde Batıcılar, anti-işçi ve anti-komünist kampanyaya hız verdiler ve böylece, kendi kendilerini Romen toplumundan iyice yalıtladılar. Gorbaçofçu karşı-devrimciler (USC) ise, bir yandan Batıcıları "kapitalist patronlar", "yabancı sermayenin ajanları", emperyalistlerden para vb. yardımı alan "serseriler" olarak tanıttı ve işçi sınıfının kapitalizme ve kapitalistlere duyduğu öfkeyi, kendi demagojilerinin dayanağı yaptı. Bir yandan da, kendi kapitalist restorasyon programının "işsizlik yaratmayacağına", "Romanya'yı yabancı sermayeye satmayacağına" dair güvence(!) verdi. (*Financial Times,* 15 Mayıs 1990)

Romanya işçi sınıfı, Çavuşesku ve RKP döneminde sosyalizmin kazanımlarıyla tanışmıştı, işsizlik nedir hiç bilmemişti. Önüne UKP-ULP gibi Batıcı örgütlerle USC arasında seçim yapmak gibi bir tercih gelince, iki kötü arasında daha az kötü olanını tercih etti. Propagandası açıktan işçi düşmanı olanları değil, "işsizlik yaratmayacağım" diyenleri tercih etti. Liderleri öldürülmüş, tutuklanmış, partisi RKP yeraltına itilmiş olan işçi sınıfı, bu koşullar altında oyunu USC'ye verdi. Sonuçta seçimler, oyların yüzde 87'sini alan USC'nin zaferiyle sonuçlandı. (Bu, bir bakıma, Çavuşesku döneminde tarımın yoğun kollektifleştirilmesinin de bir ürünü oldu.)

Endüstri ve tarım işçilerinin, oylarını blok olarak USC'den yana kullanmalarının yüzeysel bir değerlendirmesi, çoğu kişiyi, "USC'nin işçi sınıfını kazandığı" yanlışına götürebilirdi. Neyse ki, seçimlerin hemen ardından gelişen olaylar, Gorbaçofçu iktidar kliğinin de en az Batıcılar kadar yalnız ve yalıtılmış olduğunu bir kez daha kanıtlamakta gecikmedi.

Beyaz terör-kızıl terör

Batıcı karşı-devrimciler, seçimlerde Romen halkından hemen hemen hiç destek almadıklarını görünce, iyice gemi azıya aldılar, bu kez "seçilmiş hükümeti" devirmek üzere Bükreş'te gösterilere hız verdiler. Seçim öncesinden beri, kent merkezini işgal ederek, "komünistlerden arındırılmış bölge" dedikleri bir alanda açlık grevi yapan öğrencilerin polis tarafından dağıtılmaları, bardağı taşıran son damla oldu. Öfkeli karşı-devrimci bir kalabalık, 13 Haziran'da Gorbaçofçulara karşı saldırıya geçti.

13 Haziran günü, öğrencilerden ve çeşitli anti-komünist aydın guruplarından oluşan binlerce karşı-devrimci, polisle çatıştı, Bükreş'teki televizyon binasını ele geçirdi, yayını durdurdu, emniyet genel müdürlüğünü basıp yağma etti, sonra da yaktı. Saldırganlar, çok sayıda taşıt aracını ateşe verdiler. Hükümet yanlısı askerler televizyon binasındaki işgali güç bela kırabildiler. Sonradan, ordu ve polisle karşı-devrimci gösterici güruh arasında meydana gelen çatışmalarda 6 kişinin öldüğü açıklandı.

Iliescu'nun liderliğindeki USC yönetimi, oyların ezici çoğunluğunu almıştı. Ama bu saldırı sırasında, yanında hiç kimsenin olmadığını, hele iç bölünmeler nedeniyle, kendi ordu ve polisinin saldırıları engelemede "isteksiz" ve "çekingen" kaldığını görünce bir darbe girişiminden kuşkulandı, paniğe kapıldı. Devlet başkanı Iliescu, radyo-TV'de telaş içinde bir konuşma yaparak, "demokratik güçleri, faşist başkaldırıyı ezmeye" çağırdı. Öğleden sonra alevlenen olaylar, ancak akşam 8'den sonra, Bükreş çevresindeki fabrika işçilerinin kent merkezine gelişiyle durulmaya başladı. Polis-ordu, ancak bundan sonra "asayişi sağlamaya" başladı.

Ertesi gün, 14 Haziran'da binlerce maden işçisi Bükreş'i bastı. Ellerinde sopaları, lastik boruları, demir çubuk, balta ve kazmalarıyla kente dağılan madenciler, iki gün boyunca "karşı-devrimci" olduğunu düşündükleri herkesi sopaladılar. Aydın ya da öğrenci olduğunu sandıkları insanları Batıcı mıdır, Gorbaçofçu mudur ayrımı yapmadan dövdüler. USC'nin polislerinden dayak yiyenler oldu. Hatta (Lenin heykelini yıktıran) Gorbaçofçu Bükreş belediye başkanı Dan Petrescu canını zor kurtardı. Sokakta madencilerin önüne rasgelen Batılı devletlerin elçilik görevlileri, Batılı gazeteciler de sıkı dayak yediler.

Madencilerin, bir gün öncesinin "beyaz terörüne" yanıt olmak üzere uyguladıkları ve 38 saat süren "kızıl terör", muhalefete olduğu kadar iktidara da dehşet verdi. Başbakan Petre Roman, olaylar sırasında bir demeç vererek, maden işçilerinin "denetim dışında" olduklarını açıkladı. Hatta, Ulusal Köylü partisinin, Ulusal Liberal Parti'nin, bunlara ait gazete idarehanelerinin, evlerin basıldığını, dağıtıldığını duyunca, madencileri hükümetin çağırmadığını ilan etmek zorunda kaldı.

Batıcı karşı-devrimciler, ancak madenciler 16 Haziran'da Bükreş'ten ayrıldıktan sonra, saklandıkları deliklerden çıkabildiler. Gorbaçofçular ise, kendilerini "kurtarmaya" gelen madencilerin, uluslararası açıdan başlarına açtığı sorunları düşündükçe saçlarını başlarını yoluyorlardı.

Kim kimi tutsak almış?

Maden ve metal işçilerinin 14-15 Haziran'da Bükreş'te estirdiği işçi terörünün bazı önemli sonuçları oldu, bazı şeyler de böylece sergilendi.

Son olaylar, Gorbaçofçuların, en az Batıcılar kadar yalnız ve işçi sınıfından yalıtılmış olduğunu gösterdi. İşçilerden aldıkları blok oyun ne kadar aldatıcı olduğunu, işçi sınıfının verdiği bu desteğin tam da Lenin'in dediği gibi, idam ipinin idamlık adama verdiği destek gibi olduğunu yansıttı. Devlet başkanı Iliescu'nun dışişleri bakanı Ion Pascu, kendilerini tanımlarken, "minnacık bir gurubuz" sözünü boşuna söylemiyordu. (*Financial Times,* 21 Haziran 1990)

Gorbaçofçuların tabansızlığı, devlet aygıtını kemiren Batıcı-Gorbaçofçu çekişmesinde, ordu ve polisin karşı-devrimci güruhun saldırısına müdahale etmede gösterdiği "çekingenlik"te de yansıdı. "Demokratik güçler"in radyo ve TV'den yardıma çağırılmaları da bunun açık göstergesiydi.

Zaten, madencilerin ve metal işçilerinin Iliescu tarafından çağrılıp çağrılmaması da çok önem taşımıyordu. Petrosani madenlerinin başmühendisi Gavril Horvath'ın söylediği kadarıyla, madenciler, karşı-devrimci, faşist güruhun saldırıda bulunduğunun televizyonda gösterilmesi ve yayının kesilmesiyle birlikte, "kendiliğinden" harekete geçmişlerdi.

Bir maden menejeri, "onları durdurmaya çabaladım, ama o kadar öfkeliydiler ki, allah bile onları durduramazdı" diyerek durumu anlatıyordu.

Bu öfke, sınıf öfkesinin ta kendisiydi. Madencilerin 14-15 Haziran Bükreş baskını, özünde, işçi sınıfının kapitalizmi, faşizmi, eski kralcıları temsil ettiğini düşündüğü bir kesime sınıf kinini kusmasıydı. Gorbaçofçu yönetimin varlığı ya da yokluğu, *ikincildi.* Maden işçisi bir sendikacı olan Miron Cazmo'nun, yaptıkları eylemin haklılık ve meşruluğunu, "biz dünyanın ışığı ve vicdanıyız" (*agy*) sözleriyle anlatması, ülkede siyasetin ana ekseninin hâlâ Romanya işçi sınıfı tarafından çizileceğine olan inancı da yansıtıyordu.

Madencilerle ilgili başka ilginç bilgiler de var. Iliescu yönetiminin karşı-devrimin ilk günlerinde yasaklamış olmasına karşın, madenciler birbirlerine hâlâ "yoldaş" diye sesleniyorlar. Madencilerin arasından biri, varolan siyasal yapıyla ilgili olarak aynen şunları söylüyor: "(Bu) demokrasiyi istemiyoruz, bu partilerin hiçbirini istemiyoruz. Barış ve huzur istiyoruz." (*The Times,* 21 Haziran 1990) Bu sözler, Iliescu'nun Gorbaçofçu çizgide kurmaya çabaladığı burjuva demokrasisinin yargılanmasından başka birşey değildir.

USC yöneticileri, Çavuşesku yoldaşların katledildiği ve RKP'nin yasadışı ilan edildiği karşı-devrimden bu yana, RKP kadrolarından yararlandıkları yöndeki eleştirileri "biz onları kullanıyoruz" diye yanıtlıyorlardı. Madencilerin Bükreş baskınının hükümetin "denetimi dışında" gelişmesi, madencilerin kentten ayrılmasından sonra, Bükreş üniversitesinde, "öğrencilerin ve aydınların hainler olduğunu" yazan imzasız bildirilerin dağıtılmış olması vb. *aslında* tam tersi yönde gelişmelerin olabileceğine işaret ediyor. Belki de, illegal RKP kadroları USC'yi bir legal platform olarak kullanıyor ve bu platformdan, her fırsatta işçileri harekete geçirmede yararlanıyorlar.

Bu yorum, daha akla yatkındır ve Batılı emperyalist ülkeleri en çok kızdıran, korkutan olasılık da budur. Onlar, herşeye karşın, seçim sonuçlarını "adil" olarak kabullenmişlerdi, Iliescu'yu meşru devlet başkanı olarak tanımaya hazırlanıyorlardı. Tam bu sırada, işçilerin harekete geçmesi, belki (kapitalizme hızlı geçişi savunan) muhalefeti kısa erimde susturacaktı, ama, (yavaş ve denetimli geçişi savunan) iktidara uzun erimde daha da zararlı olacaktı. Hükümetin denetimi *dışında,* kendi görüşleriyle, hele kapitalizme karşı sınıf kinini haykırarak sokağa çıkan işçilere, hangi Iliescu, hangi özelleştirme önlemlerini kabul ettirebilecekti? Kapitalist restorasyonun *kaçınılmaz* olarak getireceği işsizliğe karşı başkaldıracak olan işçileri, hangi Iliescu durdurabilecekti? Üstelik, emperyalistlerin *asıl* kuşkusu, sokağa dökülen işçilerin ardında illegal RKP kadrolarının olduğu yönündeydi.

Biz, emperyalizmin kuşkularının hiç de haksız olmadığını düşünüyoruz. Maden işçilerinin Bükreş baskınıyla birlikte, Romanya karşı-devrimi yeni bir döneme girmiştir. İşçiler, bugün belki *örgütsüz,* belki değil, ama sınıf kinini haykırarak sokağa çıkıyorlar. Eylemlerinin burjuvalara, kapitalizm yanlılarına saldıkları dehşeti gördükçe, işçilerin kendi güçlerine olan güvenleri artıyor. RKP gibi bir komünist öncünün eksikliğini daha derinden duyuyorlar.

İşçiler, verdikleri yüzde 87'lik "destek"le tutsak aldıkları Iliescu'nun ve USC'nin korkaklığını da Bükreş baskınında bir kez daha gördüler. Şimdi, kapitalist restorasyon yönündeki her girişimi rahatlıkla engelleyebileceklerini düşünmeleri için her neden vardır. Öteki Doğu Avrupa ülkelerinde olduğu gibi, Romanya'da da, işçi sınıfı, karşı-devrimin belli bir aşamada durdurulabilmesinin tek güvencesi olduğunu Bükreş'te göstermiştir. Ve bir Batı gazetesinin yazdığı gibi, "Noel günü öldürülen, ama yoksul Romanyalılar için hâlâ çok canlı olan Nikolay Çavuşesku'nun yüzü gülüyordu." (*Observer,* 17 Haziran 1990) Bu da anlatıyor ki, bundan sonra Romanya'da, sınıf mücadelesinin başka perdelerini izleyeceğiz.

Haluk Moralı